
***PRIMERI DOBRIH PRAKS
ZA ENERGETSKO SKUPNOST,
KI JE PRAVNA OSEBA***

NAROČNIK:

**BORZEN, OPERATER TRGA
Z ELEKTRIKO, D.O.O.
DUNAJSKA CESTA 156
1000 LJUBLJANA**

IZVAJALEC:

**GORIŠKA LOKALNA ENERGETSKA
AGENCIJA – GOLEA
TRG EDVARDA KARDELJA 1
5000 NOVA GORICA**

DECEMBER 2023

Splošni podatki

Naslov študije:	Primer dobrih praks za energetska skupnost, ki je pravna oseba
Naročnik:	Borzen, operater trga z elektriko, d.o.o. Dunajska cesta 156 1000 Ljubljana
Podatki o javnem naročilu:	Sodelovanje in pomoč pri delovanju kontaktne točke oziroma izvajanje njenih nalog za obdobje 2023-2025 JN-1299-23
Izvajalec:	Goriška lokalna energetska agencija - GOLEA Trg Edvarda Kardelja 1 5000 Nova Gorica
	 <p>GORIŠKA LOKALNA ENERGETSKA AGENCIJA NOVA GORICA Trg Edvarda Kardelja 1 5000 Nova Gorica info@golea.si, www.golea.si</p>
Odgovorna oseba izvajalca:	Rajko Leban, univ. dipl. inž. str. IZS S-1396
Izdelali:	Rajko Leban, univ. dipl. inž. str. IZS S-1396 Suzana Vidmar Kovšca, univ. dipl. ital. in pol., prof. dr. Vanja Cencič
Kraj in datum:	Vrtojba, december 2023
Št. izvoda:	1

POVZETEK

V študiji obravnavamo primere dobrih praks za skupnostno samooskrbo, ki jo Zakon o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (v nadaljevanju ZSROVE), (Ur. list RS, št. 121/21, 189/21 in 121/22 – ZUOKPOE) definira kot proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije za celotno ali delno pokrivanje potreb dveh končnih odjemalcev, povezanih v skupnostno samooskrbo, z eno ali več napravami za samooskrbo (3. člen ZSROVE). Končni odjemalci se v skupnostno samooskrbo povežejo na podlagi obligacijskega prava ali tako, da ustanovijo pravno osebo, v skladu s 43. členom ZSROVE.

V tej študiji so prikazani primeri dobrih praks za skupnostno samooskrbo, kjer se končni odjemalci med seboj povežejo tako, da ustanovijo pravno osebo,

- ki temelji na odprti in prostovoljni udeležbi, je samostojna in jo dejansko nadzorujejo družbeniki ali člani, ki so v bližini projektov na področju energije iz obnovljivih virov, ki jih ima ta pravna oseba v lasti in jih razvija,
- katere družbeniki ali člani so pravne ali fizične osebe, razen pravnih oseb, ki opravljajo gospodarsko dejavnost in niso MSP (mikro, malo ali srednje podjetje),
- katere glavni cilj je zagotoviti okoljske, gospodarske in socialne skupnostne koristi za svoje družbenike, ali člane, ali lokalna območja, kjer deluje, in ne toliko finančne dobičke.

Najpogosteje se v praksi pojavljajo energetske zadruge, ki so pravne osebe, skladno z 24. členom Zakona o oskrbi z električno energijo (v nadaljevanju: ZOEE) (Ur. list RS, št. 172/21) in 43. členom ZSROVE. Te so ustanovi skladno z določili Zakona o zadrukah – ZZad (Ur. list RS, št. 97/09 – uradno prečiščeno besedilo in 121/21).

Člani tako oblikovane energetske skupnosti v zadružnih pravilih, statutu ali družbeni pogodbi (odvisno od vrste pravne osebe) določijo medsebojna razmerja in pravila delovanja. V primeru zadruge določijo višino osnovnega vložka, npr. za fizične osebe 100 EUR ter za pravne osebe 1.000 EUR ter v fazi investiranja tudi prostovoljni vložek, npr. 200 EUR/kW moči glede na potrebe posameznih članov ter razpoložljive proizvodnje. Glede na višino prostovoljnih vložkov se tako določi ključ delitve proizvodnje, ki je tudi osnova za določanje pravic in obveznosti posameznih članov. Vsota vseh deležev mora znašati 100,00000 %.

Člani energetske skupnosti, kot končni odjemalci s samooskrbo morajo s svojim dobaviteljem skleniti pogodbo o samooskrbi. Ta je vrsta pogodbe o dobavi električne energije, ki mora poleg obveznih sestavin, določenih z zakonom, ki ureja oskrbo z električno energijo, vsebovati tudi določbe o odkupu električne energije, proizvedene v napravi za samooskrbo, ki je bila oddana v

omrežje. Končni odjemalec s samooskrbo lahko za proizvedeno električno energijo sklene tudi pogodbo o nakupu električne energije iz obnovljivih virov. Pogodba o samooskrbi lahko vsebuje tudi določbe o določanju obračunskih količin za potrebe obračuna dobavljene električne energije. Distribucijski operater mora za izvajanje pogodbe o samooskrbi in pogodbe o nakupu električne energije iz obnovljivih virov končnemu odjemalcu s samooskrbo, dobavitelju, s katerim ima končni odjemalec sklenjeno pogodbo o samooskrbi, ali tretji osebi (v tem primeru npr. zadrugi), ki ima pooblastilo končnega odjemalca, brezplačno zagotavljati vse potrebne obračunske podatke.

Pri implementaciji prvih pilotnih primerov so se v praksi pokazale težave pri sklepanju t.i. odprtih pogodb o dobavi in nakupu električne energije in skupnostni samooskrbi, saj je po novem ZSROVE način obračuna energije prepuščen trgu, torej dobavitelju in končnemu odjemalcu s samooskrbo, kjer dobavitelji nočejo izvajati mesečnega obračuna energije.

S tem pa postanejo tovrstni skupnostni projekti samooskrbe z električno energijo iz OVE nezanimivi za člane skupnosti, nasploh, če nimajo dovolj visoke trenutne rabe energije, glede na pripadajoči del trenutne proizvodnje (npr. šole in druge javne institucije) in je veliko viškov energije, ki jih lahko prodajajo po zelo nizkih cenah in zaradi česar postane projekt ekonomsko nezanimiv.

Agencija GOLEA je posledično predlagala pristojnemu ministrstvu za energijo, to je Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo (v nadaljevanju MOPE), da predlaga Vladi RS, da dopolni Uredbo o samooskrbi z električno energijo iz OVE (v nadaljevanju uredba, Ur. list RS, št. 43/22) in za skupnostno samooskrbo predpiše mesečni obračun energije. K temu v prid govori tudi dejstvo, da je pri skupnostni samooskrbi naprava priključena direktno na distribucijsko omrežje (tipska shema PS.3b) in gre vsa proizvedena električna energija najprej v distribucijsko omrežje, nato pa jo od tam, po ključu delitve proizvodnje, prevzamejo člani skupnostne samooskrbe. Pri skupnostni samooskrbi namreč ne moremo kombinirati proizvodne naprave s hranilnikom energije in tako povečati delež samooskrbe, kot to lahko naredimo pri individualni samooskrbi. Ravno tako končni odjemalci s samooskrbo pri tem plačujejo omrežnino na vso iz omrežja prevzeto energijo (39. člen ZSROVE), glede na oddaljenost od naprave za skupnostno samooskrbo.

V študiji smo obravnavali predvsem primere energetska skupnosti, ki so pravne osebe in v katere je vključena občina in kjer gre najpogosteje za zadrugo (npr. lesna zadruga Loški potok, energetska zadruga zeleni Hrastnik, sončna zadruga Koper,...). Tako občina skupaj z občani in mikro, malimi ali srednjimi podjetji ustanovi zadrugo, katera je investitorica in upravljalca skupnostne samooskrbne sončne elektrarne, katero se večinoma postavi na objekte ali zemljišča v lasti občine.

- Občine imajo velike pristojnosti pri urejanju prostora, in sicer skozi svoj Občinski prostorski načrt OPN ter Občinski podrobni prostorski načrt – OPPN, ki mora biti usklajen z Lokalnim energetskega konceptom – LEK-om občine, v katerem občina določi tudi območja za umeščanje obnovljivih virov energije.

Glede na navedeno, se je zakonodajalcu predlagalo, da se v energetskega zakonodajo vnese določilo, da se, v primeru umeščanja naprav za proizvodnjo električne energije iz energije sonca, moči nad 1 MW, vsaj 10 % proizvodnje nameni lokalni energetskega skupnosti, ki jo občina določi z odlokom, po lastni proizvodni ceni.

S tem bi postala občina pomemben akter projektov OVE po principu »od spodaj navzgor«, kjer bi, glede na interes po pridobitvi cenejše energije za svoja merilna mesta oziroma za ustanove kot so šole, vrtci, čistilne naprave, črpališča za vodo, itd. iskala potencialne projekte v svoji občini. Z zmanjševanjem stroškov električne energije za šole, vrtce, čistilne naprave, črpališč za vodo, itd. bi zmanjševala tudi višino položnic svojim občanom. Ravno tako pa lahko viške proizvedene energije ponudi tudi svojim občanom na nekem zaključenem območju proizvodne naprave, kateri se vključijo npr. v zadrugo.

V študiji smo tako prikazali različne modele energetskega skupnosti, postopek ustanovitve ter primere tujih in domačih dobrih praks, kjer smo predstavili tudi obstoječi položaj t.i. energetskega zadrug v Sloveniji.

Zaključimo lahko, da bodo imeli skupnostni projekti, projekti od spodaj navzgor, ključno vlogo pri doseganju nacionalnih ciljev na področju OVE, kjer so lahko prav občine in lokalne energetskega agencije pomemben pospeševalec projektov OVE.

Z namenom pospeševanja projektov OVE družba Borzen d.o.o., preko Kontaktne točke OVE, v sodelovanju z lokalnimi energetskega agencijami in svetovalci mreže ENSVET, odpira svetovalne pisarne po posameznih regijah.

K študiji je priložena tudi priloga: »Vzorec Akta o ustanovitvi sončne zadruga in osnovnih zadrugaških pravil«, kateri vam bodo v pomoč pri ustanavljanju zadruga za potrebe uveljavljanja pravice do samooskrbe posameznih članov zadruga, kot energetskega skupnosti, ki je pravna oseba.

Želimo vam čim več uspešnih skupnostnih projektov!

Ekipa GOLEA.

VSEBINA

POVZETEK.....	3
1. UVOD.....	8
1.1. CILJI NA PODROČJU OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE	8
1.2. VLOGA ENERGETSKIH SKUPNOSTI PRI DOSEGANJU CILJEV OVE	9
2. PREGLED IN ANALIZA ZAKONODAJNIH IZHODIŠČ ENERGETSKIH SKUPNOSTI ...	12
2.1. ZAKON O SPODBUJANJU RABE OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE (ZSROVE).....	12
2.2. UREDBA O SAMOOSKRBI Z ELEKTRIČNO ENERGIJO IZ OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE.....	18
2.3. ZAKON O OSKRBI Z ELEKTRIČNO ENERGIJO (ZOEE).....	25
3. OPIS IN ANALIZA POSLOVNIH MODELOV ENERGETSKIH SKUPNOSTI	37
4. SWOT ANALIZA MOŽNIH POSLOVNIH MODELOV ENERGETSKIH SKUPNOSTI	42
5. OPIS POSTOPKA USTANOVITVE ENERGETSKE SKUPNOSTI	45
6. SODELOVANJE ENERGETSKE SKUPNOSTI NA TRGU ELEKTRIČNE ENERGIJE ...	48
7. PARTICIPACIJA LOKALNE SKUPNOSTI PRI RAZVOJU ENERGETSKIH SKUPNOSTI	52
8. OPIS OBSTOJEČEGA STANJA POLOŽAJA ZADRUŽNIŠTVA V SLOVENIJI	59
8.1. ZGODOVINA RAZVOJA ZADRUŽNIŠTVA NA SLOVENSLEM	59
8.2. OBSTOJEČI POLOŽAJ ZADRUŽNIŠTVA NA SLOVENSLEM.....	61
9. PRIKAZ TUJIH IN DOMAČIH PRIMEROV ENERGETSKIH SKUPNOSTI	67
9.2. PRIMERI DOBRIH PRAKS NA HRVAŠKEM.....	68
9.3. PRIMERI DOBRIH PRAKS V ROMUNIJI	68
9.4. USTANOVITEV SONČNE ZADRUGE V SLOVENIJI	69
9.5. ENERGETSKA ZADRUGA ZELEN I HRASTNIK z.o.o.....	73
9.6. SONČNA ZADRUGA KOPER z.o.o.	75
10. ZAKLJUČEK.....	79
11. VIRI IN LITERATURA	80
12. PRILOGE.....	85

KAZALO SLIK

Slika 1: EU raven in cilji do 2030	9
Slika 2: Potencial skupnostnih projektov.....	10
Slika 3: Pomen lokalnih energetske skupnosti	10
Slika 4: Samooskrba in energetske skupnosti	11
Slika 5: Splošna tipska shema PS.3b za skupnostno samooskrbo, 86. člen SONDESEE	13
Slika 6: Prikaz stroška električne energije pred in po investiciji (dolgoročni kredit na 15 let)	38
Slika 7: Model sončne zadruga.....	39
Slika 8: Primer ustanovitve projektnega podjetja, skupnosti OVE, v katerem je zadruga družbenik.....	41
Slika 9: Postopek izvedbe skupnostne samooskrbne sončne elektrarne, članov iz javnega in zasebnega sektorja	45
Slika 10: Primer napačnega obračuna energije končnemu odjemalcu s samooskrbo po ZSROVE	50
Slika 11:: Primer napačnega obračuna Prispevka SPTE+OVE.....	51
Slika 12: Postopek načrtovanja in umeščanja projekta OVE v prostor	54
Slika 14: Stanje v dolini Trente prikazano v Programu razvoja doline Trente	62
Slika 15: Gradnja MHE Krajcarca	62
Slika 16: Zadruga Soča-Trenta kot »gonilna« sila razvoja v dolini Trente	63
Slika 17: DOLB Loški Potok.....	64
Slika 18: Sončni elektrarni in zbor članov zadruga v Loškem Potoku:.....	65
Slika 19: Zadruga predvsem uresničujejo skupne cilje svojih članov	65
Slika 20: Slike primerov dobrih praks.....	67
Slika 21: Člani CdE zadruga (ACCE projekt).....	69
Slika 22: Možnost postavitve skupnostne sončne elektrarne na PŠ Sv. Anton, MO Koper	76
Slika 23: Možnost postavitve skupnostne sončne elektrarne na objekt KS Sv. Anton, MO Koper	76
Slika 24: Izvajanje delavnic s krajanji Sv. Antona	77

1. UVOD

1.1. CILJI NA PODROČJU OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE

Republika Slovenija sledi ciljem Evropske unije (v nadaljevanju: EU) na področju obnovljivih virov energije in učinkovite rabe energije skozi NEPN – Nacionalni energetski in podnebni načrt¹, kot akcijsko strateški dokument, ki za obdobje od leta 2020 do 2030 (s pogledom do 2040) določa cilje, politike in ukrepe na petih razsežnostih energetske unije:

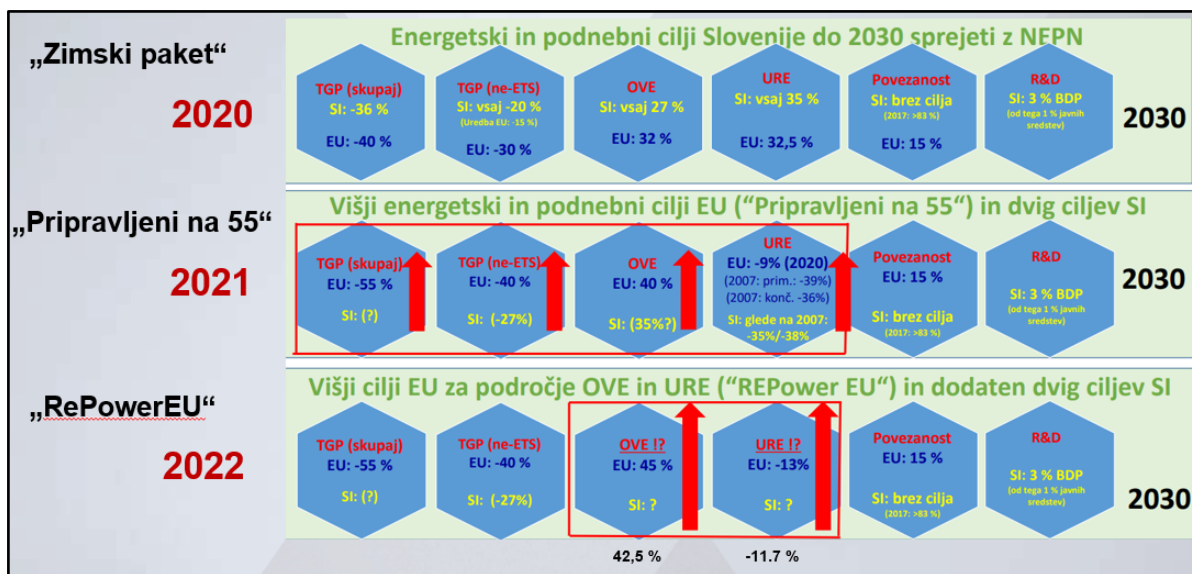
- razogljičenje → emisije toplogrednih plinov (TGP) in obnovljivi viri energije (v nadaljevanju: OVE),
- energetska učinkovitost,
- energetska varnost,
- notranji trg energije ter
- raziskave, inovacije in konkurenčnost.

Glede na energetska krizo, vojno v Ukrajini, podnebne spremembe, katere občutimo vsi in vsak dan bolj, tudi zaradi pomanjkanja ukrepov prilagajanja in blaženja v preteklosti, se vsi vedno bolj zavedamo, da moramo v boju proti podnebnim spremembam stopiti skupaj, tako na svetovni, evropski, nacionalni, kot tudi lokalni ravni. V ta namen je bila v sklopu zakonodajnega paketa »Čista energija za vse Evropejce« sprejeta Uredba (EU) 2018/1999 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov². Uredba predstavlja ključen korak naprej pri upravljanju energetske unije, v njej pa je z namenom usklajenosti nacionalnih politik predpisana obveznost držav članic, da sprejmejo NEPN. Uredba določa tudi obvezne vsebine NEPN za vse države članice EU.

Nove cilje EU bo Republika Slovenija prenesla v prenovljen NEPN, kot prikazuje spodnja slika.

¹ Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt RS, https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/dokumenti/nepn_5.0_final_feb-2020.pdf

² Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1999&rid=1>

Slika 1: EU raven in cilji do 2030³

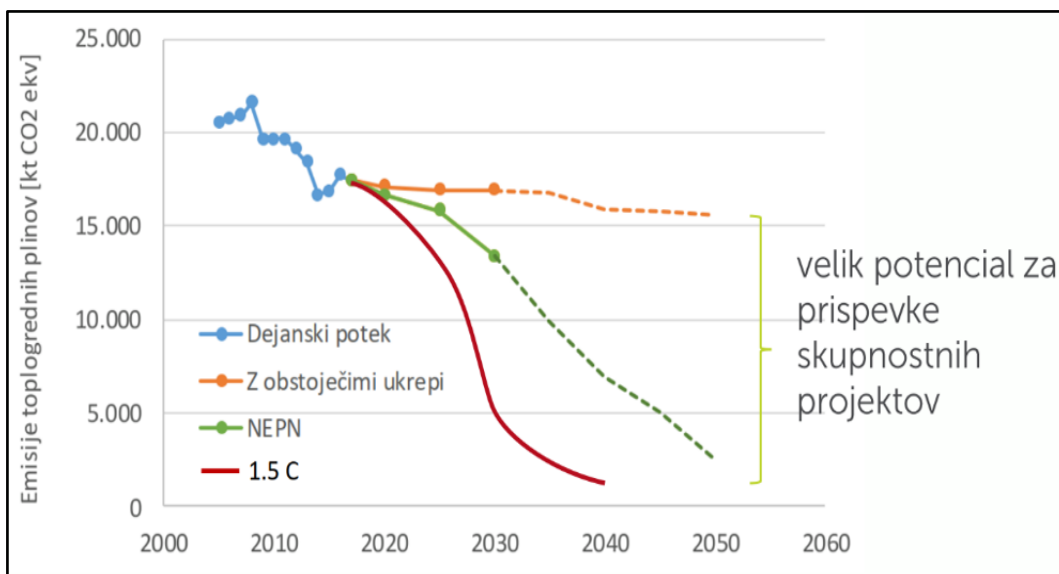
Republika Slovenija pri zagotavljanju deleža OVE stavi predvsem na sončno energijo in kjer bo pri doseganju ključnih nacionalnih energetske in podnebne ciljev opredeljenih v strateških dokumentih države (NEPN, Dolgoročna podnebna strategija 2050⁴) nujno sistematično načrtovanje trajnostne energetske infrastrukture za izgradnjo učinkovitega podpornega okolja trajnostnemu razvoju, kot sestavni del ukrepov od zgoraj navzdol.

1.2. VLOGA ENERGETSKIH SKUPNOSTI PRI DOSEGANJU CILJEV OVE

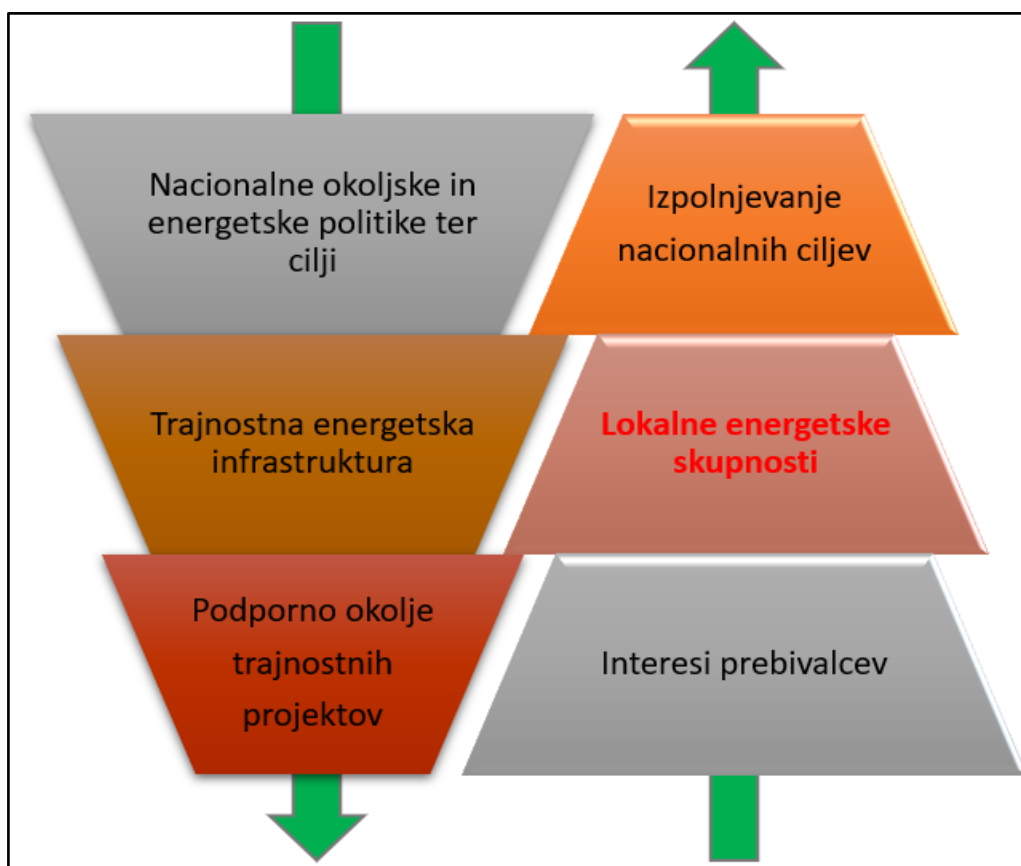
Lokalne (energetske) skupnosti spodbujajo uresničevanje interesov svojih članov in prispevajo k izpolnjevanju nacionalnih okoljskih in energetske ciljev ter so dejanski »motor« trajnostnega razvoja. Delujejo namreč kot sestavni del izvajanja ukrepov od spodaj navzgor.

³ EU raven in cilji do 2030 (dr. Tomislav Tkalec, MOPE, predavanje, ELENA informativni dan, Ljubljana 10.10.2023)

⁴ Resolucija o dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO131>

Slika 2: Potencial skupnostnih projektov⁵

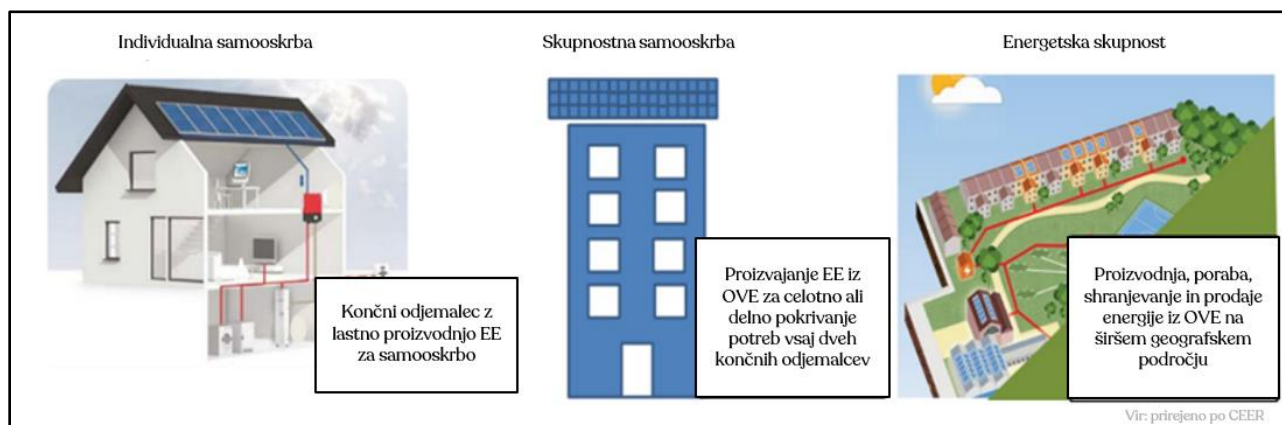
Slika 3: Pomen lokalnih energetskih skupnosti⁶

⁵ Potencial skupnostnih projektov, NEPN (dr. Boris Sučić, Inštitut Jožef Stefan, Center energetske učinkovitosti, predavanje, Miren, 17.4.2023)

⁶ Pomen lokalnih energetskih skupnosti, NEPN (dr. Boris Sučić, Inštitut Jožef Stefan, Center energetske učinkovitosti, predavanje, Miren, 17.4.2023)

Proizvodnja energije na lokalni ravni je bistvenega pomena za spodbujanje energije iz OVE, širjenja demokracije na področju energije in zmanjšanja energetske revščine. Lokalne energetske skupnosti imajo pomembno povezovalno in izobraževalno vlogo in so priložnost za prenos inovacij v prakso.

Vsem poznana je individualna samooskrba, vedno več pa imamo tudi primerov skupnostne samooskrbe, nastajajo pa tudi že prve **skupnosti OVE, kot pravne osebe**.

Slika 4: Samooskrba in energetske skupnosti⁷

Končni odjemalci se v skupnostno samooskrbo povežejo na podlagi pogodbe po pravilih obligacijskega prava (ureditev medsebojnih razmer – dogovor o ključu delitve proizvodnje,.. primer občine Kanal ob Soči) ali tako, da ustanovijo energetska skupnost, ki je pravna oseba (društvo, zadruga, zavod, d.o.o.,... primer občine Loški Potok, Hrastnik in MO Koper).

Nekatere primere dobrih praks za energetska skupnost, ki je pravna oseba, bomo prikazali tudi v tej študiji z namenom nadaljnega širjenja skupnostnih projektov, skupnosti OVE, kot pravne osebe za potrebe izvajanja ukrepov OVE od spodaj navzgor za doseganje nacionalnih okoljskih in energetskih ciljev.

⁷ Samooskrba in energetske skupnosti, NEPN (dr. Boris Sučić, Inštitut Jožef Stefan, Center energetske učinkovitosti, predavanje, Miren, 17.4.2023)

2. PREGLED IN ANALIZA ZAKONODAJNIH IZHODIŠČ ENERGETSKIH SKUPNOSTI

2.1. ZAKON O SPODBUJANJU RABE OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE (ZSROVE)

Energetske skupnosti, skupnosti OVE, kot pravno osebo ureja sicer več zakonov. Osnovni zakon, ki ureja samooskrbo z električno energijo iz obnovljivih virov energije v Republiki Sloveniji je **Zakon o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije** (v nadaljevanju: **ZSROVE**)⁸ (Ur. list RS, št. 121/21, 189/21 in 121/22 – ZUOKPOE). Ta zakon skladno s 1. členom ureja izvajanje politike države in občin na področju rabe obnovljivih virov energije, določa zavezujoči cilj za delež energije iz obnovljivih virov v bruto končni porabi v Republiki Sloveniji ter ukrepe za doseganje tega cilja in načine njihovega financiranja, ureja potrdila o izvoru energije, **samooskrbo z električno energijo iz obnovljivih virov**, uporabo energije iz obnovljivih virov in odvečne toplote v sektorju ogrevanja in hlajenja in v sektorju prometa ter obveščanje in usposabljanje inštalaterjev.

S tem zakonom se v pravni red Republike Slovenije prenašata naslednji dve direktivi Evropske unije:

- **Direktiva (EU) 2018/2001**⁹ Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov,
- **Direktiva 2012/27/ES**¹⁰ Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o energetske učinkovitosti, spremembi direktiv 2009/125/EU in 2010/30/EU ter razveljavitvi direktiv 2004/8/ES in 2006/32/ES (UL L št. 315 z dne 14. 11. 2012, str. 1), zadnjič spremenjena z Direktivo (EU) 2019/944 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o skupnih pravilih notranjega trga električne energije in spremembi Direktive 2012/27/EU (UL L št. 158 z dne 14. 6. 2019, str. 125).

Ta zakon ureja tudi sodelovanje Republike Slovenije v mehanizmu Evropske unije za financiranje energije iz obnovljivih virov za izvajanje **Uredbe (EU) 2018/1999**¹¹ Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi

⁸ Zakon o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (ZSROVE) (Ur. List RS, št.121/21, 189/21 in 121/22 – ZUOKPOE), <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8236>

⁹ Direktiva (EU) 2018/2001 evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov (prenovitev), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L2001&from=EN>

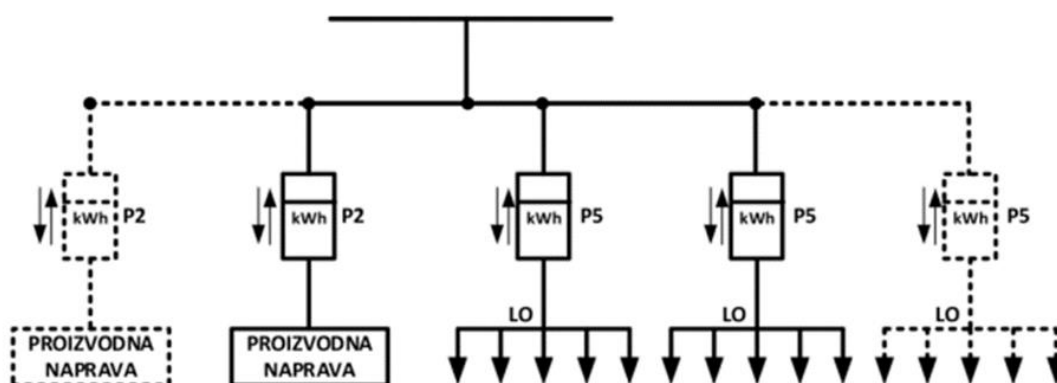
¹⁰ Direktiva 2012/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o energetske učinkovitosti, spremembi direktiv 2009/125/ES in 2010/30/EU ter razveljavitvi direktiv 2004/8/ES in 2006/32/ES, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0001:0056:sl:PDF>

¹¹ Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1999&rid=1>

uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L št. 328 z dne 21. 12. 2018, str. 1), (v nadaljnjem besedilu: Uredba 2018/1999/EU).

ZSROVE v 3. členu definira »**skupnostno samooskrbo**« kot proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije za celotno ali delno pokrivanje potreb vsaj dveh končnih odjemalcev, povezanih v skupnostno samooskrbo, z eno ali več napravami za samooskrbo.

Za skupnostno samooskrbo uporabljamo tipsko shemo priključitve naprav na distribucijsko omrežje PS.3b (86. člen Sistemskih obratovalnih navodil za distribucijski sistem električne energije – SONDESEE¹², Ur. list RS, št. 7/21 in 41/22)

Slika 5: Splošna tipska shema PS.3b za skupnostno samooskrbo, 86. člen SONDESEE

ZSROVE v 3. členu definira »**napravo za samooskrbo**« kot proizvodno napravo, ki proizvaja električno energijo iz obnovljivih virov energije praviloma za celotno ali delno pokrivanje potreb lastne končne rabe končnega odjemalca s samooskrbo.

ZSROVE v 3. členu definira »**končnega odjemalca s samooskrbo**« kot končnega odjemalca, ki je imetnik soglasja za priključitev na prevzemno-predajnem mestu, ali drugo osebo, ki ima soglasje imetnika soglasja za priključitev za odjem električne energije prek prevzemno-predajnega mesta in ki proizvaja električno energijo iz obnovljivih virov energije za celotno ali delno pokrivanje lastne končne rabe električne energije z napravo za samooskrbo in lahko shranjuje ali prodaja lastno proizvedeno električno energijo iz obnovljivih virov, če navedene dejavnosti za negospodinske odjemalce s samooskrbo niso osnovne poslovne ali poklicne dejavnosti.

¹² Sistemska obratovalna navodila za distribucijski sistem električne energije (Ur. list RS, št. 7/21 in 41/22), http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=AKT_1188

Končni odjemalci se v skupnostno samooskrbo povežejo na podlagi pogodbe po pravilih obligacijskega prava ali **tako, da ustanovijo pravno osebo** v skladu s 43. členom ZSROVE (37. člen).

ZSROVE v 3. členu definira »**skupnost na področju energije iz obnovljivih virov, ki je pravna oseba**« kot pravno osebo:

- ki temelji na odprti in prostovoljni udeležbi, je samostojna in jo dejansko nadzorujejo družbeniki ali člani, ki so v bližini projektov na področju energije iz obnovljivih virov, ki jih ima ta pravna oseba v lasti in jih razvija;
- katere družbeniki ali člani so pravne ali fizične osebe, razen pravnih oseb, ki opravljajo gospodarsko dejavnost in niso MSP¹³;
- katere glavni cilj je zagotoviti okoljske, gospodarske in socialne skupnostne koristi za svoje družbenike, ali člane, ali lokalna območja, kjer deluje, in ne toliko finančne dobičke.

ZSROVE tako v svojem V. poglavju podrobneje določa samooskrbo z električno energijo iz obnovljivih virov energije in priključevanje naprav za samooskrbo ter skupnosti na področju energije iz obnovljivih virov energije.

V 37. členu ZSROVE je definirana pravica do samooskrbe, in sicer, da imajo končni odjemalci, priključeni na distribucijsko omrežje, pravico, da postanejo končni odjemalci s samooskrbo z električno energijo iz obnovljivih virov. Pravico do samooskrbe uveljavljajo končni odjemalci posamično, v skupnostni samooskrbi ali z agregiranjem.

Skladno s 37. členom navedenega zakona se skupnostna samooskrba omogoči vsem končnim odjemalcem, ki odjemajo električno energijo prek prevzemno-predajnih mest:

- iste večstanovanjske, poslovno-stanovanjske, stanovanjsko-poslovne ali poslovne stavbe s poslovnimi prostori, ki imajo lastna prevzemno-predajna mesta, ali druge stavbe z več prevzemno-predajnimi mesti, priključenimi na skupno notranjo nizkonapetostno inštalacijo te stavbe (samooskrba večstanovanjske stavbe) ali
- ki so priključena na distribucijsko omrežje v Republiki Sloveniji (samooskrba skupnosti za oskrbo z energijo iz obnovljivih virov).

¹³ »MSP« je mikro, malo ali srednje podjetje, kot je opredeljeno v 2. členu Priloge k Priporočilu Komisije 2003/361/ES z dne 6. maja 2003 o opredelitvi mikro, malih in srednjih podjetij (UL L št. 124 z dne 20. 5. 2003, str. 36) skladno s 3. členom Zakona o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (Ur. list RS, št. 121/21, 189/21 in 121/22 – ZUOKPOE).

Končni odjemalci se v skupnostno samooskrbo povežejo na podlagi pogodbe po pravilih obligacijskega prava ali tako, da ustanovijo pravno osebo v skladu s 43. členom navedenega zakona. Končni odjemalci, ki so udeleženi v skupnostni samooskrbi, se lahko dogovorijo, da si delijo proizvedeno energijo iz obnovljivih virov (37. člen ZSROVE).

Končni odjemalec s samooskrbo z dobaviteljem sklene pogodbo o samooskrbi. Ta je vrsta pogodbe o dobavi električne energije in mora poleg obveznih sestavin, določenih z zakonom, ki ureja oskrbo z električno energijo, vsebovati tudi določbe o odkupu električne energije, proizvedene v napravi za samooskrbo, ki je bila oddana v omrežje. Končni odjemalec s samooskrbo lahko za proizvedeno električno energijo sklene tudi pogodbo o nakupu električne energije iz obnovljivih virov (37. člen ZSROVE).

Pogodba o samooskrbi lahko vsebuje tudi določbe o določanju obračunskih količin za potrebe obračuna dobavljene električne energije (37. člen ZSROVE).

Distribucijski operater mora za izvajanje pogodbe o samooskrbi in pogodbe o nakupu električne energije iz obnovljivih virov končnemu odjemalcu s samooskrbo, dobavitelju, s katerim ima končni odjemalec sklenjeno pogodbo o samooskrbi, ali tretji osebi, ki ima pooblastilo končnega odjemalca, brezplačno zagotavljati vse potrebne obračunske podatke (37. člen ZSROVE).

Vlada z uredbo določi podrobnejše pogoje za posamezne vrste samooskrbe, način obračuna električne energije in način obračuna dajatev za končne odjemalce s samooskrbo, podrobnejše pogoje za dodelitev naložbene pomoči iz drugega odstavka 38. člena ZSROVE, ki določa naložbeno pomoč, ki jo dodeljuje center za podpore in oprostitev plačila prispevkov in omrežnine iz drugega, tretjega in četrtega odstavka 39. člena ZSROVE, kateri določajo oprostitev plačevanja sorazmernega dela prispevka glede na priključno moč za zagotavljanje podpor proizvodnji energije v soprodukciji z visokim izkoristkom iz obnovljivih virov energije, nadalje ne plačajo prispevka na rabo energije za povečanje energetske učinkovitosti in ne plačajo omrežnine in drugih javnih dajatev za oddano energijo v omrežje, pogoje za priključitev naprave za samooskrbo, vsebino in poročanje ter spremljanje izvajanja ukrepa (37. člen ZSROVE).

Določbe tega zakona, ki se nanašajo na napravo za samooskrbo ali končnega odjemalca s samooskrbo, se nanašajo tudi na napravo za skupnostno samooskrbo ali končnega odjemalca, ki je povezan v skupnostno samooskrbo, če ni izrecno določeno drugače (37. člen ZSROVE).

Torej govorimo o pravici do samooskrbe. Ob tem se postavlja vprašanje, kaj če se končnemu odjemalcu krši pravica do samooskrbe?

Ker je način obračuna energije prepuščen trgu, torej dobavitelju in končnemu odjemalcu s samooskrbo, se je pri implementaciji prvih primerov skupnostne samooskrbe po novem ZSROVE naletelo na težave, saj dobavitelj ni želel uveljaviti pogodbe o samooskrbi (6. točka 37. člena

ZSROVE) z mesečnim obračunom energije. Pri obračunu energije bi se namreč morala proizvodnja iz skupnostne samooskrbe, določena s proizvodnim ključem in katero dobavitelju sporoči distribucijski operater, odšteti od porabe po števcu na prevzemno-prodajnem mestu v časovnem intervalu enega meseca in na razliko izvesti obračun skladno s pogodbo o dobavi električne energije in skupnostni samooskrbi (ET=0,12400 EUR/kW). Ob tem je dobavitelj ponudil pogodbo o prodaji in nakupu električne energije, kjer je predlagal ceno odkupa po izredno nizki ceni (VT=0,02500 EUR/kW; MT=0,01500 EUR/kWh) napram cenam dobavljene električne energije (VT=0,187260 EUR/kV – 7,5 kratnik; MT=0,134340 EUR/kW – 9 kratnik).

Ker je dobavitelj močnejša stranka napram končnemu odjemalcu s skupnostno samooskrbo, je bilo Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo (v nadaljevanju: MOPE) predlagano, da v Uredbi o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije 14 (Ur. list RS, št. 17/19, 197/20 in 121/21 – ZSROVE) predpiše mesečni obračun za skupnostno samooskrbo, saj v nasprotnem skupnostna samooskrba z vidika ekonomike ni izvedljiva in tovrstnih projektov v praksi, ob zgoraj navedenih pogojih, ni za pričakovati.

V 39. členu ZSROVE je definiran obračun omrežnine, prispevkov in drugih dajatev, in sicer, da za električno energijo, prevzeto iz javnega omrežja, plačujejo končni odjemalci s samooskrbo omrežnino, ki je ne izključujoča in odraža stroške in koristi samooskrbe, ter druge javne dajatve, ki se obračunavajo na količino električne energije, prevzete iz javnega omrežja. Končnemu odjemalcu v skupnostni samooskrbi se pri določitvi višine omrežnine upošteva obseg uporabe omrežja. Ne glede na določbe 16. člena tega zakona končni odjemalci s samooskrbo ne plačajo sorazmernega dela prispevka glede na priključno moč za zagotavljanje podpor proizvodnji energije v soproizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov energije. Ne glede na določbe zakona, ki ureja učinkovito rabo energije, končni odjemalci s samooskrbo za električno energijo, prevzeto iz omrežja, ne plačajo prispevka na rabo energije za povečanje energetske učinkovitosti. Za električno energijo, oddano v omrežje, končni odjemalec s samooskrbo ne plača omrežnine in drugih javnih dajatev. Za lastno proizvedeno električno energijo iz obnovljivih virov, ki je lahko tudi shranjena in ostane v njegovi stavbi, končni odjemalec s samooskrbo ne plača omrežnine ali drugih javnih dajatev.

V 43. členu ZSROVE določa skupnost na področju energije iz obnovljivih virov, ki je pravna oseba in sicer **ustanovitev skupnosti na področju obnovljivih virov, ki je pravna oseba**. Člen določa, da **imajo** končni odjemalci pravico ustanoviti skupnost na področju energije iz obnovljivih virov, ki je pravna oseba (v nadaljevanju: skupnost OVE). Pravne osebe, ki se ukvarjajo z gospodarsko dejavnostjo, so lahko člani skupnosti OVE, razen če v okviru sodelovanja v

¹⁴ Energetski zakon (Ur. list RS, št. 60/19 – uradno prečiščeno besedilo, 65/20, 158/20 – ZURE, 121/21 – ZSROVE, 172/21 – ZOEE, 204/21 – ZOP in 44/22 – ZOTDS), <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6665>

skupnosti ne opravljajo svoje osnovne gospodarske ali poklicne dejavnosti. Člani skupnosti OVE ohranijo pravice in obveznosti, ki jih imajo kot končni odjemalci s samooskrbo v skladu s tem zakonom in kot končni odjemalci v skladu z zakonom, ki ureja oskrbo z električno energijo. Za skupnost OVE pa velja tudi naslednje:

- ima pravico do proizvodnje, porabe, shranjevanja in prodaje energije iz obnovljivih virov, tudi na podlagi pogodb o nakupu električne energije iz obnovljivih virov,
- enakopravno dostopa do vseh ustreznih energetskih trgov tako neposredno kot prek agregiranja,
- za namene tega zakona se šteje za proizvajalca električne energije,
- za proizvodno napravo se lahko izdajajo deklaracije in potrdila o izvoru,
- lahko pridobi podporo iz 15 in 20. člena tega zakona, kot zagotovljen odkup proizvedene električne energije, dobavljene v javno omrežje, po ceni, ki jo določi vlada, za proizvodne naprave z nazivno električno močjo, manjšo od 500 kW ali obratovalno podporo, kot finančno pomoč za tekoče poslovanje.

Poleg energetskih zadrug se v praksi že ustanovljajo tudi druge oblike pravnih oseb, še posebej pri večjih projektih, npr. postavitve večjih naprav na degradirana območja, kjer se ustanovlja projektna podjetja. Eden od družbenikov je lahko tudi energetska zadruga, ki jo je oblikovala občina skupaj z občani in je udeležena v projektu z deležem proizvodnje po lastni proizvodni ceni.

V primeru, da so člani skupnostne samooskrbe pravne in fizične osebe, se v praksi ustanovi pravno osebo. Najenostavnejša in najučinkovitejša pravna oseba je zadruga.

44. člen ZSROVE določa **omogočitveni program na področju skupnosti**, in sicer, da ministrstvo vsaka tri leta sprejme omogočitveni program za spodbujanje in lajšanje razvoja skupnosti OVE na podlagi ocene ovir in možnosti za razvoj skupnosti OVE. Z njim je treba zagotoviti, da:

- se odpravijo neupravičene ovire v predpisih in drugih splošnih aktih in upravne ovire za skupnosti OVE,
- za skupnosti OVE, ki so pravne osebe in ki dobavljajo energijo oziroma zagotavljajo agregiranje ali druge komercialne energetske storitve, veljajo določbe, ki so relevantne za takšne dejavnosti,
- operater distribucijskega sistema in elektrooperater sodelujeta s skupnostmi, da bi olajšala prenose energije znotraj teh skupnosti,
- se za skupnosti OVE uporabljajo pravični, sorazmerni in pregledni postopki vključno s postopki registracije ter omrežnine, ki odražajo stroške, pa tudi ustrezne dajatve, s čimer se zagotovi, da ustrezno, pošteno in uravnoteženo prispevajo k delitvi skupnih stroškov v

sistemu v skladu s pregledno analizo stroškov in koristi razpršenih virov energije, ki jo pripravi agencija,

- se skupnosti OVE, ki so pravne osebe, obravnavajo enakopravno, kar zadeva njihove dejavnosti, pravice in obveznosti, ki jih imajo kot udeleženci na trgu,
- je sodelovanje v skupnosti OVE na voljo vsem končnim odjemalcem, tudi tistim v gospodinjstvih z nizkimi dohodki ali ranljivih gospodinjstvih,
- so na voljo orodja za lažji dostop do financiranja in informacij,
- sta občinam in njihovim organom pri omogočanju in vzpostavljanju skupnosti OVE ter pri njihovi neposredni udeleženi pri tem zagotovljeni regulativna podpora in podpora za razvoj zmogljivosti,
- se določijo pravila za zagotovitev enake in enakopravne obravnave končnih odjemalcev, ki sodelujejo v skupnosti.

Glavne prvine omogočitenega programa ter ocena njihovega izvajanja se vključijo v posodobitve NEPN in poročila o napredku v skladu z Uredbo 2018/1999/EU. Pri oblikovanju programov podpore rabe obnovljivih virov energije se brez poseganja v pravila EU o državnih pomočeh upoštevajo posebnosti skupnosti OVE, da se jim omogočijo enake možnosti za pridobitev deklaracije, potrdil o izvoru električne energije ter za kandidiranje za podpore kakor drugim udeležencem na trgu (44. člen ZSROVE).

2.2. UREDBA O SAMOOSKRBI Z ELEKTRIČNO ENERGIJO IZ OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE

Na podlagi novega ZSROVE je bila sprejeta tudi nova Uredba o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije¹⁵ (Ur. list RS, št. 43/22), ki definira sledeče pojme:

- »**ključ delitve proizvodnje**«: način izračuna količinskih deležev proizvodnje, ki pripadajo vsakemu posameznemu prevzemno-predajnemu mestu iste skupnostne samooskrbe oziroma lastniku naprave za samooskrbo (če med člane skupnostne samooskrbe ni razdeljena vsa proizvedena električna energija) in so navedeni na peto decimalo natančno, pri čemer mora biti vsota vseh deležev iste skupnostne samooskrbe enaka 1,
- »**količinski delež proizvodnje**«: tisti del celotne neto proizvedene električne energije (v kWh) z napravo za samooskrbo, ki po ključu delitve proizvodnje pripada posameznemu prevzemno-predajnemu mestu iste skupnostne samooskrbe ali lastniku naprave za samooskrbo,

¹⁵ Uredba o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED8432>

- »**končni odjemalec s samooskrbo**«: končni odjemalec, ki je imetnik soglasja za priključitev na prevzemno-predajnem mestu, ali druga oseba, ki ima soglasje imetnika soglasja za priključitev za odjem električne energije prek prevzemno-predajnega mesta ter ki proizvaja električno energijo iz obnovljivih virov energije za celotno ali delno pokrivanje lastne končne rabe električne energije z napravo za samooskrbo in lahko shranjuje ali prodaja lastno proizvedeno električno energijo iz obnovljivih virov, če navedene dejavnosti za negospodinjne odjemalce s samooskrbo niso osnovne poslovne ali poklicne dejavnosti (v nadaljevanju: odjemalec),
- »**oddana električna energija**«: količina električne energije, oddana v distribucijsko omrežje, odčitana na prevzemno-predajnem mestu odjemalca ob koncu obračunskega obdobja (v primeru individualne samooskrbe), ali količinski delež proizvodnje, odčitane na prevzemno-predajnem mestu naprave za samooskrbo ob koncu obračunskega obdobja, ki pripada posameznemu prevzemno-predajnemu mestu odjemalca ali lastniku naprave za samooskrbo, pri čemer se ta delež izračuna na podlagi ključa delitve proizvodnje (v primeru skupnostne samooskrbe),
- »**pogodba o samooskrbi**«: vrsta pogodbe o dobavi električne energije, sklenjene med dobaviteljem in odjemalcem, ki mora poleg obveznih sestavin, določenih z zakonom, ki ureja oskrbo z električno energijo, vsebovati tudi določbe o odkupu presežka proizvedene električne energije iz obnovljivih virov v napravi za samooskrbo,
- »**presežek proizvedene električne energije iz obnovljivih virov**«: oddana električna energija ali njen del, ki jo odjemalec lahko prodaja na podlagi pogodb o nakupu električne energije iz obnovljivih virov, pogodbe o samooskrbi dobaviteljem električne energije in po pravih medsebojne izmenjave,
- »**prevzemno-predajno mesto naprave za samooskrbo**«: samostojno prevzemno-predajno mesto, prek katerega je naprava za skupnostno samooskrbo priključena na skupno notranjo nizkonapetostno inštalacijo objekta ali na distribucijsko omrežje,
- »**prevzeta električna energija**«: količina električne energije, prevzeta iz distribucijskega omrežja in odčitana na prevzemno-predajnem mestu,
- »**samooskrba**« pomeni individualno ali skupnostno samooskrbo,
- »**skupnostna samooskrba**« pomeni samooskrbo večstanovanjske stavbe in samooskrbo skupnosti za oskrbo z energijo iz obnovljivih virov, za celotno ali delno pokrivanje potreb vsaj dveh odjemalcev, povezanih v skupnostno samooskrbo, z eno ali več napravami za samooskrbo.

Uredba v svojem 3. členu določa Samooskrbo z električno energijo iz obnovljivih virov energije kot proizvodnjo električne energije iz OVE za celotno ali delno pokrivanje lastnega odjema električne energije z napravo za samooskrbo (v primeru individualne samooskrbe) oziroma potreb

po električni energiji v skupnostno samooskrbo vključenih odjemalcev z napravo za samooskrbo (v primeru skupnostne samooskrbe). Kjer se vse količine proizvedene, oddane in prevzete električne energije evidentirajo na ustreznih merilnih točkah posameznega prevzemno-predajnega mesta, dodeljenih s strani distribucijskega operaterja, skladno s sistemskimi obratovalnimi navodili.

V 6. členu Uredba določa, da se v samooskrbo skupnosti za oskrbo z energijo iz obnovljivih virov (v nadaljnjem besedilu: samooskrbna skupnost) lahko vključijo odjemalci, ki odjemajo električno energijo prek prevzemno-predajnih mest, priključenih na distribucijsko omrežje v Republiki Sloveniji, torej nismo več omejeni znotraj iste transformatorske postaje, kot po starem EZ-1 in stari uredbi iz leta 2020.

Nadalje Uredba v svojem 7. členu določa, da če so za to vzpostavljene ustrezne merilne točke, je lahko prevzemno-predajno mesto hkrati vključeno v individualno in eno ali več skupnostnih samooskrb. Ne more pa se naprava za samooskrbo hkrati uporabljati za dve ali več skupnostnih samooskrb. Skupnostna samooskrba lahko uporablja več naprav za samooskrbo.

7. člen Uredbe določa tudi, da lahko lastnik naprave za skupnostno samooskrbo lahko prodaja svoj količinski delež proizvodnje, pri čemer se obravnava kot proizvajalec skladno z zakonom, ki ureja oskrbo z električno energijo.

Tu velja izpostaviti stališče Finančne uprave RS, da bo potrebno pri prodaji viškov plačati tudi vse pripadajoče davke. Zato predlagamo, da se v energetska skupnost vključi zadosten obseg merilnih mest, da se vso proizvodnjo porabi ali da se proizvodno napravo dimenzionira glede na rabo vseh članov skupnosti v času največje proizvodnje ter da se pri skupnostni samooskrbi uveljavi mesečni obračun.

V kolikor je v projekt vključena tretja oseba, npr. v primerih javno-zasebnega partnerstva, lahko viške prodaja tretja oseba, ki je tudi registrirana za to in ima z energetska skupnostjo sklenjeno pogodbo, v kateri se določi obseg proizvodnje, ki se dobavlja članom energetske skupnosti, na podlagi ključa delitve proizvodnje.

Odjemalci se v skupnostno samooskrbo vključijo na podlagi pogodbe po pravilih obligacijskega prava ali tako, da ustanovijo skupnost na področju energije iz obnovljivih virov, ki je pravna oseba, pod pogoji, določenimi v zakonu, ki ureja spodbujanje rabe obnovljivih virov energije (ZSROVE).

Če so odjemalci v skupnostno samooskrbo vključeni na podlagi pogodbe po pravilih obligacijskega prava, ta določa zlasti medsebojna razmerja, režim določanja ključa delitve proizvodnje, ključ delitve proizvodnje, pravice in obveznosti tretje osebe in odjemalca glede

upravljanja naprave. Če je lastnik ali upravljavec naprave za samooskrbo tretja oseba, mora biti stranka te pogodbe. Za obveznosti na podlagi te pogodbe ne velja solidarna odgovornost (7. člen Uredbe).

8. člen Uredbe določa, da mora odjemalec z dobaviteljem sklene pogodbo o samooskrbi. Pri tem lahko odjemalec tudi prodaja svoje presežke proizvedene električne energije z napravo za samooskrbo. Če jih prodaja na podlagi pogodbe o nakupu električne energije iz obnovljivih virov, se obravnava kot proizvajalec skladno z zakonom, ki ureja oskrbo z električno energijo.

Pri tem je lahko tretja oseba lastnik ali upravljavec naprave za individualno ali skupnostno samooskrbo.

8. člen Uredbe nadalje določa, da distribucijski operater registrira skupnostno samooskrbo na podlagi pogodb o samooskrbi odjemalcev, vključenih v skupnostno samooskrbo, in obrazca, ki je dostopen na spletni strani distribucijskega operaterja ter vsebuje zlasti naslednje podatke: ime skupnostne samooskrbe, navedba prevzemno-predajnih mest in prevzemno-predajnega mesta naprave ali naprav za samooskrbo, ključ delitve proizvodnje ter določitev osebe, pooblaščenca za komunikacijo z distribucijskim operaterjem v zvezi z izvajanjem skupnostne samooskrbe in za spremembe podatkov iz obrazca. Obrazec podpišejo vsi odjemalci ali njihov pooblaščenec ali zakoniti zastopnik skupnosti OVE in tretja oseba, če je lastnik ali upravljavec naprave.

Distribucijski operater brezplačno registrira morebitne spremembe podatkov posamezne skupnostne samooskrbe iz obrazca iz prejšnjega odstavka.

Za izvedbo registracije samooskrbe in za registracijo vseh sprememb pri posamezni samooskrbi se uporabljajo roki, predpisani za evidentiranje sprememb na prevzemno-predajnem mestu, skladno z zakonom, ki ureja oskrbo z električno energijo, in sistemskimi obratovalnimi navodili. Distribucijski operater o registraciji samooskrbe obvesti dobavitelja na prevzemno-predajnem mestu nemudoma po registraciji.

Distribucijski operater vse naloge po tej uredbi izvaja brezplačno, za izvajanje pogodbe o samooskrbi dobavitelju ali tretji osebi, ki ima pooblastilo odjemalca ali skupnosti OVE, pa tudi brezplačno zagotavlja vse podatke, potrebne za izvedbo pogodbeno dogovorjenega obračuna dobavljene električne energije v dogovorjenem obračunskem obdobju.

Na inštalacijo oziroma omrežje, na katero je priključena naprava za samooskrbo, je lahko za namen samooskrbe priključena tudi naprava za shranjevanje električne energije.

9. člen Uredbe predpisuje pogoje za priključitev naprave za samooskrbo, kjer mora pred priključitvijo naprave za samooskrbo uporabnik sistema ali tretja oseba, ki je lastnik naprave za samooskrbo, pri distribucijskem operaterju pridobi:

- soglasje za priključitev v primeru novega prevzemno-predajnega mesta oziroma novega prevzemno-predajnega mesta naprave za samooskrbo ali
- spremembo soglasja za priključitev v primeru obstoječega prevzemno-predajnega mesta oziroma obstoječega prevzemno-predajnega mesta proizvodnje.

Ne glede na navedeno sme odjemalec napravo za samooskrbo priključiti na distribucijsko omrežje z vložitvijo enostavne vloge za priključitev na podlagi zakona, ki ureja spodbujanje rabe obnovljivih virov energije, ki vsebuje najmanj:

- podatke o vlagatelju (ime in priimek oziroma naziv, naslov, kontaktni podatki);
- če vlogo vlaga pooblaščenec, podatke o pooblaščenцу (ime in priimek oziroma naziv, naslov, kontaktni podatki) in pooblastilo investitorja;
- podatke o napravi za samooskrbo in njene tehnične lastnosti (naziv, lokacija, vrsta proizvodne naprave, proizvodni vir energije, vrsta generatorja in vrsta razsmernika (proizvajalec, model), nazivna frekvenca, predvidena letna proizvodnja za lastne potrebe in za oddajo v distribucijski sistem, številka prevzemno-predajnega mesta (če obstaja));
- predlagano točko za priključitev na omrežje in tehnične lastnosti priključka;
- predvideni dan priključitve naprave za samooskrbo;
- izjavo lastnika naprave za samooskrbo, da je električna inštalacija sposobna za priklop naprave za samooskrbo, in
- pogodbo o samooskrbi (kot prilogo).

Distribucijski operater obrazec enostavne vloge za priključitev objavi na svoji spletni strani, pred objavo pa pridobi soglasje ministra, pristojnega za energijo.

Uporabnik sistema distribucijskemu operaterju v najkrajšem možnem času, najpozneje skupaj z vračilom pogodbe o uporabi sistema, podpisane s njegove strani, dostavi zapisnik o pregledu, preizkusu in meritvah vgrajenih inštalacij skladno s predpisi, ki urejajo zahteve za nizkonapetostne električne inštalacije v stavbah, ter izjavo izvajalca preverjanja, da je vgrajena oprema enaka opremi, navedeni v vlogi. Skupaj z dokumenti iz prejšnjega stavka uporabnik sistema distribucijskemu operaterju dostavi tudi izjavo o tem, kdo je izvajalec elektro montažnih del, podpisano s strani izvajalca, če ta podatek ni naveden v enostavni vlogi za priključitev.

Distribucijski operater v postopku izdaje in spremembe soglasja za priključitev ter v postopku enostavnega priključevanja naprave za samooskrbo ne sme zahtevati ključa delitve proizvodnje

in navedbe prevzemno-predajnih mest, povezanih v skupnostno samooskrbo, v postopku izdaje spremembe soglasja za priključitev pa tudi ne sme zahtevati tehničnih in drugih pogojev, ki se ne nanašajo na priključitev naprave za samooskrbo.

Šteje se, da je uporabnik sistema skupaj z vlogo za izdajo oziroma spremembo soglasja za priključitev ali z enostavno vlogo za priključitev dal tudi zahtevo za predložitev pogodbe o uporabi sistema (9. člen Uredbe).

V 10. členu Uredba predpisuje način obračuna električne energije in dajatev, kjer določa, da se pri obračunu prispevkov in drugih dajatev, ki se obračunavajo na količino električne energije, prevzete iz javnega omrežja, upošteva količina električne energije (v kWh), prevzeta iz javnega omrežja v posameznem obračunskem obdobju. Tako odjemalci plačujejo omrežnino skladno s splošnim aktom agencije, ki ureja metodologijo obračunavanja omrežnine.

Z razliko od določb starega EZ-1 in stare Uredbe, ki je omogočala »net metering« netiranje na letnem nivoju in kjer končni odjemalci s samooskrbo niso plačevali omrežnino, po novem ZSROVE in novi Uredbi končni odjemalci s samooskrbo plačujejo omrežnino za vsako iz omrežja prevzeto energijo.

10. člen Uredbe nadalje določa, da se glede obračuna električne energije stranki s pogodbo o samooskrbi prosto določita trajanje obračunskega obdobja in način obračuna dobavljene električne energije.

V prvih pilotnih primerih smo v praksi tu naleteli na težavo, saj dobavitelji ne želijo sklepati pogodb o samooskrbi z mesečnim obračunom energije, kar je tudi predstavljeno v tej študiji.

Prispevek za zagotavljanje podpor proizvodnji energije v soproizvodnji z visokim izkoristkom in iz OVE se odjemalcem obračuna na razliko med obračunsko močjo prevzemno-predajnega mesta in priključno močjo naprave za samooskrbo (v primeru individualne samooskrbe) ali deležem priključne moči naprave za samooskrbo, ki odpade na odjemalca skladno s ključem delitve proizvodnje (v primeru skupnostne samooskrbe). Če priključna moč ali delež priključne moči naprave za samooskrbo ni celo število, se zaokroži na celo število tako, da se vsak začet kilovat (kW) zaokroži navzgor. Če je razlika iz prvega stavka tega odstavka negativna, odjemalec prispevka ne plača.

Distribucijski operater dobavitelju v šestih delovnih dneh po poteku koledarskega meseca za posameznega odjemalca prek enotnega portala brezplačno posreduje podatke o količini:

- prevzete električne energije, določene skladno s sistemskimi obratovalnimi navodili;
- oddane električne energije, pri čemer se pri individualni samooskrbi upoštevajo količine, kot jih dogovorita dobavitelj in odjemalec glede na pričakovano proizvodnjo in porabo (če

se prevzemno-predajno mesto odčitava mesečno, se pri določitvi količin oddane električne energije upoštevajo izmerjene količine), pri skupnostni samooskrbi pa količinski delež proizvodnje, ki bo za posamezni mesec po ključu delitve proizvodnje odpadel na posameznega člana skupnosti, in

- električne energije, izmerjene na prevzemno-predajnem mestu naprave za skupnostno samooskrbo.

Distribucijski operater dobavitelju v šestih delovnih dneh po poteku koledarskega meseca prek enotnega portala brezplačno posreduje vse podatke, ki jih dobavitelj potrebuje za izvrševanje pravic in obveznosti iz naslova članstva v bilančni shemi (npr. obratovalne napovedi, bilančni obračun) (10. člen Uredbe).

Pri skupnostni samooskrbi je tipska shema priključitve PS.3b tako, da se napravo za samooskrbo direktno priključuje na distribucijsko omrežje. Distribucijski operater pa mesečno pošilja podatke dobavitelju končnega odjemalca s samooskrbo o oddani električni energiji oziroma količinski delež proizvodnje, odčitane na prevzemno-predajnem mestu naprave za samooskrbo, pri čemer se ta delež izračuna na podlagi ključa delitve proizvodnje (v primeru skupnostne samooskrbe). Distribucijski operater registrira skupnostno samooskrbo na podlagi pogodb o samooskrbi odjemalcev, vključenih v skupnostno samooskrbo, in obrazca, ki je dostopen na spletni strani distribucijskega operaterja. Obvezna vsebina obrazca je: ime skupnostne samooskrbe, navedba merilnih mest in merilnega mesta naprave za samooskrbo, ključ delitve proizvodnje ter določitev osebe, pooblaščenice za komunikacijo z distribucijskim operaterjem v zvezi z izvajanjem skupnostne samooskrbe in za spremembe podatkov iz obrazca. Obrazec podpišejo vsi odjemalci in lastnik naprave za samooskrbo, če odjemalci niso lastniki naprave, ali pa po njihovem pooblastilu tretja oseba.

Vsak končni odjemalec s samooskrbo, ki je vključen v skupnost OVE, ki je pravna oseba, mora s svojim dobaviteljem električne energije skleniti pogodbo o samooskrbi. Ker je z novim ZSROVE obračunsko obdobje prepuščeno odnosu med dobaviteljem in končnim odjemalcem s samooskrbo in kjer je odpravljen t.i. »NET metering« oziroma netiranje na letnem nivoju in je to prepuščeno trgu, zato morajo člani skupnosti OVE paziti, da pri tem uveljavijo mesečni obračun energije.

Pri obračunu električne energije ter omrežnine, prispevkov in drugih dajatev, ki se obračunavajo na količino električne energije, se namreč upošteva količina električne energije (v kWh), ki pomeni razliko med prevzeto in oddano električno energijo (v kWh) ob koncu obračunskega obdobja.

V kolikor se končni odjemalec s samooskrbo s svojim dobaviteljem dogovori za mesečni obračun energije pomeni, da se v časovnem intervalu enega meseca upošteva razlika med prevzeto in

oddano električno energijo. V tem primeru bo stopnja samooskrbe bistveno večja, kot če se pri tem upošteva 15-minutni časovni interval.

Glede na navedeno, je smiselno razmisliti o dopolnitvi nove Uredbe o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije, na način, da se za potrebe skupnostne samooskrbe določi časovni interval za obračun (mesečni obračun energije).

Kot je v predhodnem poglavju navedeno, je Zakon o oskrbi z električno energijo (ZOEE) (Ur. list RS, št. 172/21) v svojem 4. členu v slovenski pravni red prinesel definicijo »energetske skupnosti državljanov« ter ob tem določil, da so člani ali družbeniki lahko tudi lokalni organi, vključno z občinami. V svojem 24. členu pa ZOEE določa, da se energetska skupnost ustanovi kot zadruga po zakonu, ki ureja zadruga.

2.3. ZAKON O OSKRBI Z ELEKTRIČNO ENERGIJO (ZOEE)

Najpogosteje se v praksi pojavljajo **energetske zadruga**, ki so pravne osebe, skladno z 24. členom **Zakona o oskrbi z električno energijo** (v nadaljevanju: **ZOEE**)¹⁶ (Ur. list RS, št. 172/21) in 43. členom ZSROVE. Te so ustanovi skladno z določili Zakona o zadrugah – (v nadaljevanju ZZad)¹⁷ (Ur. list RS, št. 97/09 – uradno prečiščeno besedilo in 121/21).

Tako poznamo v slovenskem pravnem redu tudi različne pojme, kot posledico prenašanja različnih evropskih direktiv in posameznih pojmov v različne zakone.

ZOEE prenaša v slovenski pravni red **Direktivo (EU) 2019/944**¹⁸ Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o skupnih pravilih notranjega trga električne energije. Ta v 2. členu definira »**energetska skupnost državljanov**«, ki pomeni pravno osebo:

- ki temelji na prostovoljnem in odprtem sodelovanju ter ki jo dejansko nadzorujejo člani ali družbeniki, ki so fizične osebe, lokalni organi, **vključno z občinami**, ali mala podjetja;
- katere primarni namen je zagotoviti okoljske, gospodarske ali družbene koristi skupnosti za svoje člane ali družbenike ali za lokalna območja, na katerih obratuje, in ne ustvarjati finančne dobičke, ter
- ki lahko sodeluje pri proizvodnji, vključno s proizvodnjo iz obnovljivih virov, dobavi električne energije, porabi, agregiranju, shranjevanju energije, storitvah energetske

¹⁶ Zakon o oskrbi z električno energijo (ZOEE), (Ur. list RS, št. 172/21), <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8141>

¹⁷ Zakon o zadrugah (ZZad), (Ur. list RS, št. 97/09 – uradno prečiščeno besedilo in 121/21), <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO217>

¹⁸ Direktiva (EU) 2019/944 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o skupnih pravilih notranjega trga električne energije in spremembi Direktive 2012/27/EU (prenovitev), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0944>

učinkovitosti ali zagotavljanju storitev polnjenja električnih avtomobilov, ali pa svojim članom ali družbenikom zagotavlja druge energetske storitve.

S tem je opredeljena **pravna podlaga**, da so lahko **občine ustanoviteljice in članice energetskih zadrug**.

ZOEE v svojem 24. členu določa, da lahko Energetska skupnost državljanov ustanovijo člani, priključeni na distribucijski sistem v Republiki Sloveniji. Državljanstvo Republike Slovenije ni pogoj za članstvo v energetska skupnosti.

Energetska skupnost se ustanovi kot zadruga po zakonu, ki ureja zadruga. Zanje se uporablja zakon, ki ureja zadruga, če ta zakon ne določa drugače.

Ob izstopu člana iz energetske skupnosti se poleg določb zakona, ki ureja zadruga, uporabljajo tudi določbe 18. člena tega ZOEE o zamenjavi dobavitelja ali agregatorja. V primeru izključitve člana iz energetske skupnosti je treba članu zagotoviti vsaj deset delovnih dni časa med sprejetjem odločitve o izključitvi ter prenehanjem pravic in obveznosti člana energetske skupnosti, da si zagotovi novo pogodbo o dobavi ali agregaciji.

Člani energetske skupnosti ne izgubijo pravic, ki jih imajo po ZOEE ter na njegovi podlagi izdanimi predpisi in splošnimi akti kot gospodinjski odjemalci ali kot aktivni odjemalci.

Operaterji distribucijskega sistema morajo v sodelovanju z energetskimi skupnostmi zagotoviti, da se znotraj teh skupnosti olajšajo obračunski prenos električne energije. Plačilo za to storitev določi agencija na način in po postopku, določenem za plačilo za druge storitve elektrooperaterjev.

Za energetske skupnosti se morajo v podzakonskih predpisih in splošnih aktih določiti nediskriminatorni, pravični, sorazmerni in pregledni postopki ter plačila omrežnine in vstopa na organiziran trg električne energije. Način določitve omrežnine za člane energetske skupnosti predpiše agencija s splošnim aktom tako, da se zagotovi njihov zadosten in uravnotežen prispevek k delitvi skupnih stroškov sistema.

Če energetske skupnosti nastopajo neposredno na trgu električne energije, se morajo uvrstiti v bilančno shemo.

Energetske skupnosti se v zvezi s samoproducedeno električno energijo obravnavajo kot aktivni odjemalci.

ZOEE v svojem 98 členu določa posamezne vloge na trgu električne energije, ki se glasi: Udeleženci na trgu poslujejo z električno energijo na naslednji način:

- proizvajalec: prodaja v svojem imenu po odprti pogodbi;
- končni odjemalec: kupuje v svojem imenu po odprti pogodbi;
- dobavitelj: prodaja končnim odjemalcem ali kupuje od proizvajalcev po odprti pogodbi;
- neodvisni agregator: opravlja dejavnosti agregiranja in hkrati ni dobavitelj odjemalca oziroma proizvajalca;
- trgovec: kupuje in prodaja električno energijo po zaprti pogodbi.

Posamezna pravna ali fizična oseba lahko ob izpolnjevanju zakonskih pogojev hkrati posluje z električno energijo v več različnih vlogah. To zajema tudi agregatorje, aktivne odjemalce z objekti za shranjevanje ali brez, energetske skupnosti in skupnosti na področju obnovljivih virov energije.

V svojem 124. členu pa ZOEE določa načelo določitve metodologije za izračun omrežnine, ki pravi, da uporabniki sistema plačujejo omrežnine, ki predstavljajo plačilo za storitve elektrooperaterja, ki jih je ta dolžan izvajati skladno z ZOEE.

Kategorije uporabnikov sistema in medsebojna razmerja njihovih tarifnih postavk predpiše agencija tako, da odražajo stroške, ki jih povzročajo pri uporabi sistema električne energije.

Omrežnina se obračunava ločeno za vsako prevzemno-predajno mesto posebej ter ločeno za energijo, oddano v omrežje, in energijo, prejeta iz omrežja. To velja za vse uporabnike sistema ne glede na to, ali so del energetske skupnosti državljanov ali skupnosti na področju obnovljivih virov energije iz zakona, ki ureja obnovljive vire. Agencija pri določanju tarifnih postavk za omrežnino ne sme neupravičeno diskriminirati uporabnikov sistema.

V tarifnih postavkah za proizvajalce iz obnovljivih virov energije morajo biti upoštevane uresničljive stroškovne koristi, ki izhajajo iz vključitve proizvodne naprave v omrežje.

2.4. ZAKON O ZADRUGAH (ZZad)

Prvi zametki zadružništva, ki so pozneje vodili v razvoj uspešnih mlekarških zadrug, so se pojavili že v prvi polovici 19. stoletja v sirarskih družbah na Tolminskem in Bohinjskem. Z zemljiško odvezo leta 1848 je bilo namreč na Slovenskem konec fevdalizma in slovenski kmetje so se začeli povezovati v zadruge. Nastale so prve zadružne hranilnice. Tako je bila leta 1872 v Ljutomeru ustanovljena prva hranilno-kreditna zadruga. Leta 1874 so v Mozirju, Šoštanju, Metliki, Ormožu in Celju začele poslovati prve zadružne posojilnice. Na prelomu iz 19. v 20. stoletje, v času krize so se začeli kmetje včlanjevati v kreditne zadruge, ustanovljene po Raiffeisnovih načelih, katerih pobudnik je bil dr. Janez Evangelist Krek (1865–1917). Prvi zadružni zakon, ki je veljal na

pretežnem delu ozemlja sedanje Republike Slovenije, kot dela Avstro-Ogrske velja še danes v Avstriji¹⁹.

Pravno podlago za ustanovitev npr. sončne zadruga daje ZZad²⁰ –(Ur. list RS, št. 97/09 in 121/21).

Zakon v svojem 1. členu določa da je zadruga organizacija vnaprej nedoločenega števila članov, ki ima namen pospeševati gospodarske koristi in razvijati gospodarske ali družbene dejavnosti svojih članov ter temelji na prostovoljnem pristopu, svobodnem izstopu, enakopravnem sodelovanju in upravljanju članov. Zadruga lahko vodi svoje dejavnosti tudi preko odvisne družbe. Zadruga lahko ustanovi podjetje, drugo zadrugo ali drugo pravno osebo oziroma postane članica druge pravne osebe, če se s tem uresničuje namen, zaradi katerega je bila ustanovljena.

Zadruga lahko opravlja eno ali več dejavnosti, če izpolnjuje za vsako od njih predpisane pogoje in če se s tem uresničuje namen, zaradi katerega je bila ustanovljena.

Če tako določajo zadružna pravila, lahko zadruga posle, ki jih sklepa s svojimi člani, sklepa tudi z drugimi osebami, vendar ne na takšen način in v tolikšnem obsegu, da bi zaradi tega njeno sodelovanje s člani imelo podrejen pomen. Pogodba ali drug pravni posel, sklenjen v nasprotju s to prepovedjo, je veljaven (2. člen, ZZad).

Zadrugo lahko ustanovijo najmanj trije ustanovitelji. Ustanovitelji so lahko fizične oziroma pravne osebe, v katero se lahko pod pogoji, določenimi v zadružnih pravilih, dodatno včlanijo fizične oziroma pravne osebe (3. člen, ZZad).

Zadruga se ustanovi s sprejetjem akta o ustanovitvi. Akt o ustanovitvi vsebuje (5. člen, ZZad):

- imena in naslove oziroma sedeže ustanoviteljev,
- sklep o sprejemu zadružnih pravil,
- sklep o izvolitvi organov zadruga, ki jih mora zadruga izvoliti v skladu z zakonom in s svojimi pravili,
- datum in kraj ustanovnega občnega zbora,
- podpise vseh ustanoviteljev.

Obvezni sestavni del akta o ustanovitvi zadruga so zadružna pravila (5. člen, ZZad). Zadružna pravila morajo urejati zlasti (6. člen, ZZad):

- firmo in sedež zadruga,
- dejavnost zadruga,

¹⁹ Zadružna zveza Slovenije, <https://zzs.si/o-zvezi/zgodovina>

²⁰ Zakon o zadrugah (Ur. list RS, št. 97/09 – uradno prečiščeno besedilo in 121/21), <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO217>

- morebitne posebne pogoje za sprejem v članstvo,
- odpovedni rok in morebitne posebne pogoje za izstop iz zadruga,
- razloge, zaradi katerih je lahko član izključen iz zadruga,
- delež, ki ga mora vpisati vsak član (obvezni delež), število obveznih deležev, če morajo člani vpisati več kot en obvezni delež, ali pa podlago za določitev višine obveznega deleža ali števila obveznih deležev, če morajo posamezni člani vpisati obvezni delež v različni višini oziroma različno število obveznih deležev,
- rok in način vplačila za najmanj eno polovico obveznega deleža,
- druge obveznosti članov, zlasti glede sodelovanja z zadrugo, oziroma pogoje, pod katerimi se lahko takšne obveznosti uvedejo oziroma povečajo,
- odgovornost članov za obveznosti zadruga,
- podlago za razporeditev presežka ter za poravnavo morebitnih izgub pri poslovanju,
- sklic in odločanje občnega zbora, če je občni zbor sestavljen iz predstavnikov, pa tudi izvolitev, odpoklic in dobo, za katero so izvoljeni predstavniki,
- delovno področje, izvolitev, odpoklic in mandatno dobo predsednika in drugih organov zadruga,
- zastopanje in predstavljanje, zadruga,
- obveščanje članov o sklepih občnega zbora in poslovno tajnost zadruga,
- način delitve premoženja, ki preostane po poplačilu upnikov in vračilu deležev v likvidacijskem ali stečajnem postopku, oziroma namen tega premoženja, če se ne razdeli med člane.

Z vpisom akta o ustanovitvi v register, v katerega se vpisujejo zadruga (v nadaljevanju: register) pridobi zadruga pravno in poslovno sposobnost (7. člen, ZZad).

Podlaga za sprejem v članstvo je datirana pisna pristopna izjava, iz katere izhaja, da se podpisnik strinja s pravicami, obveznostmi in odgovornostmi, ki jih določajo zadruga pravila. Pristopna izjava mora posebej vsebovati znesek in število deležev, ki jih je pripravljen prevzeti podpisnik kot član zadruga, ter izjavo, da so mu znane določbe zadruga pravil o odgovornosti članov za obveznosti zadruga. Zadruga pravila lahko določajo, da članstvo nastane z dnem, ko organ zadruga, določen v zadruga pravilih, sprejme sklep o sprejemu pristopne izjave, ali pa že z dnem, ko je zadruga prejela pristopno izjavo. V vsakem primeru pa mora zadruga najpozneje v 60 dneh po prejemu pristopne izjave pisno obvestiti podpisnika, ali oziroma s katerim dnem je bil sprejet v članstvo. Če v tem roku zadruga ni obvestila podpisnika o svoji odločitvi in zadruga pravila ne določajo drugače, se šteje, da je pristopna izjava zavrnjena. Oseba, katere pristopna izjava je bila zavrnjena ima pravico do pritožbe na občni zbor ali drug organ zadruga (8. člen, ZZad).

Za namene izvrševanja ZZad ter določb zakona, ki ureja register, zadruga vodi na svojem sedežu imenik članov. V imeniku članov se vodijo naslednji podatki članov (13. člen, ZZad):

- osebno ime ali firma,
- naslov in vrsta prebivališča oziroma sedež,
- davčna številka,
- enotna matična številka občana ali identifikacijska številka iz registra,
- datum vstopa,
- število obveznih in prostovoljnih deležev ter njihov nominalni znesek,
- znesek, do katerega odgovarja član za obveznosti zadruge,
- število glasov člana na občnem zboru in pri volitvah in
- datum in razlog prenehanja članstva.

V imenik članov se vpišejo najprej ustanovitelji, nato pa drugi člani po vrstnem redu, kakor so bili sprejeti v članstvo. Zadruga do konca prvega meseca vsakega koledarskega leta posreduje registru vse spremembe glede članstva iz imenika članov za prejšnje koledarsko leto za vpis v register (13. člen, ZZad).

Članstvo preneha z izstopom, izključitvijo, smrtjo fizične osebe, prenehanjem pravne osebe in s prenehanjem zadruge. Zadruga lahko določijo, da članstvo preneha tudi v primeru, ko član v skladu za ZZad prenese vse deleže na drugo osebo (10. člen, ZZad).

Član lahko izstopi iz zadruge na podlagi pisne odpovedi (10. člen, ZZad).

Zadruga določajo razloge, zaradi katerih je mogoče izključiti člana iz zadruge. Ne glede na določbe zadrughnih pravil je član lahko izključen iz zadruge, če ne izpolni dospelih obveznosti za vplačilo prevzetega deleža niti v nadaljnjih 30 dneh po pisnem opominu, ki mu ga je zadruga poslala s priporočenim pismom, in je bil v opominu na to opozorjen (11. člen, ZZad).

Z dnem, ko preneha članstvo, prenehajo upravljavske pravice in dolžnosti, ne prenehajo pa premoženjskopravne pravice in obveznosti, določene s pogodbo, z zadrughnimi pravili oziroma zakonom (12. člen, ZZad).

Zadruga ima občni zbor in predsednika zadruge ter nadzorni odbor ali najmanj enega preglednika. Zadruga, ki ima deset oziroma več članov, ima tudi upravni odbor. Zadruga, s katere vrednostnimi papirji se trguje na organiziranem trgu, mora imeti nadzorni odbor in revizijsko komisijo. Če zadruga tako določajo, ima zadruga lahko tudi direktorja in druge organe (12. člen, ZZad).

Najvišji organ zadruga je občni zbor članov zadruga. Občni zbor odloča (15. člen, ZZad):

- o sprejemu zadružnih pravil,
- o sprejemu letnega poročila, uporabi presežka in poravnavi izgube,
- o izvolitvi in odpoklicu predsednika zadruga, članov upravnega in nadzornega odbora ali preglednika ter direktorja, razen če zadružna pravila določajo, da direktorja zadruga voli oziroma odpokliče upravni odbor,
- o izdaji vrednostnih papirjev,
- o statusnem preoblikovanju in prenehanju zadruga,
- o drugih vprašanih, ki jih določajo zadružna pravila, in o vprašanih, ki niso v pristojnosti drugih organov zadruga.

Član oziroma njegov zakoniti zastopnik lahko za sodelovanje in odločanje na občnem zboru pisno pooblasti drugega člana, če zadružna pravila ne določajo drugače (15. člen, ZZad).

Pri odločanju na občnem zboru in pri volitvah ima vsak član oziroma predstavnik en glas, če zadružna pravila ne določajo, da ima na določeni podlagi lahko posamezni član oziroma predstavnik pravico do več glasov (18. člen, ZZad).

Občni zbor je redni ali izredni. Redni občni zbor sklepa o sprejemu letnega poročila in razporeditvi presežka oziroma poravnavi izgube, lahko pa tudi o drugih zadevah (19. člen, ZZad).

Upravni odbor, če zadruga nima upravnega odbora, pa predsednik zadruga, mora sklicati redni občni zbor po izteku poslovnega leta, izredni občni zbor pa vedno, kadar to zahtevajo koristi zadruga (20. člen, ZZad).

Občni zbor lahko sklepa, če so navzoči in zastopani člani ali predstavniki, ki imajo več kot polovico od celotnega števila glasov (22. člen, ZZad).

Čez eno uro po sklicu lahko sklepa občni zbor ne glede na število glasov navzočih in zastopanih, če so bili člani ali predstavniki na to posebej opozorjeni v vabilu na občni zbor in v zadružnih pravilih ni drugače določeno (22. člen, ZZad).

Občni zbor sprejema sklepe z večino glasov navzočih in zastopanih članov ali predstavnikov, razen tistih, ki ne morejo uresničevati glasovalne pravice (23. člen, ZZad).

Z najmanj dvotretjinsko večino glasov navzočih in zastopanih članov ali predstavnikov sprejema občni zbor sklepe o (23. člen, ZZad):

- spremembi dejavnosti zadruga,
- povečanju zneska ali števila obveznih deležev,
- povečanju odgovornosti članov za obveznosti zadruga ali podaljšanju jamstvene dobe,
- uvedbi, razširitvi, omejitvi ali ukinitvi pravice do več glasov,
- določitvi strožjih pogojev za izstop iz zadruga,
- zmanjšanju pravic članov ob prenehanju članstva ali ob prenehanju zadruga,
- statusnem preoblikovanju zadruga,
- ureditvi možnosti za sprejem članov vlagateljev,
- uvedbi ali povečanju najnižjega zneska osnovnega kapitala.

O delu občnega zbora mora biti sestavljen zapisnik (25. člen, ZZad).

Zapisnik občnega zbora vsebuje kraj in čas občnega zbora, seznam navzočih članov oziroma predstavnikov in število glasov, ki pripadajo vsakemu članu oziroma predstavniku, če imajo posamezni člani ali predstavniki na občnem zboru različno število glasov, sprejete sklepe z navedbo izida glasovanja in morebitna ločena mnenja članov ali predstavnikov. Zapisnik podpišejo predsednik občnega zbora, zapisnikar in najmanj en overitelj, ki ga izvoli občni zbor. Člani občnega zbora lahko zapisnik podpišejo s kvalificiranim elektronskim podpisom, ki je enakovreden lastnoročnemu podpisu v fizični obliki (25. člen, ZZad).

Predsednik upravnega odbora je po položaju predsednik zadruga (26. člen, ZZad).

Za predsednika zadruga oziroma v upravni in nadzorni odbor so lahko izvoljene fizične osebe, ki so po tem zakonu lahko izvoljene za predstavnika na občnem zboru. Predsednik zadruga predstavlja in zastopa zadruga ter je odgovoren za zakonitost njenega poslovanja, če ta pooblastila niso prenesena na direktorja (26. člen, ZZad).

Upravni in nadzorni odbor odločata na sejah, ki jih na lastno pobudo, zahtevo kateregakoli drugega odbornika ali na zahtevo direktorja skliče predsednik odbora (27. člen, ZZad).

Upravni odbor oziroma predsednik zadruga, če zadruga nima upravnega odbora, sklicuje občni zbor, uresničuje sklepe občnega zbora, skrbi za smotrno poslovanje in organizacijo dejavnosti zadruga in postavlja delavce s posebnimi pooblastili in odgovornostmi (28. člen, ZZad).

Nadzorni odbor nadzira celotno delo in poslovanje predsednika zadruga, upravnega odbora, direktorja in delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi ter skrbi, da je občnemu zboru pravočasno predloženo letno poročilo (29. člen, ZZad).

Če zadružna pravila tako določajo, direktor vodi poslovanje zadruga v skladu z zakonom, zadružnimi pravili, sklepi občnega zbora in upravnega odbora, če pa zadruga nima upravnega odbora, pa v skladu s smernicami predsednika zadruga. Direktor mora posebej skrbeti za to, da je poslovanje zadruga skladno z zakonom in drugimi predpisi. Direktor zastopa zadruga v skladu s pooblastili, ki jih določajo zadružna pravila ali jih je prenesel na direktorja predsednik zadruga. Direktor sodeluje na sejah zadružnih organov, vendar brez pravice glasovanja, razen če organ zadruga sklene, da bo o posamezni zadevi odločal brez navzočnosti direktorja (30. člen, ZZad).

Premoženje zadruga sestavljajo stvari, pravice in denar. Viri zadružnega premoženja so deleži članov in drugi viri, ki jih je zadruga pridobila. Zadružno premoženje je lastnina zadruga, za katero se smiselno uporabljajo predpisi o lastninski pravici, če ni z ZZad ali z drugim zakonom drugače določeno (34. člen, ZZad).

Vsak član mora vpisati najmanj en delež. Denarna vrednost deleža je enaka za vse člane, če zadružna pravila ne določajo podlage, po kateri morajo posamezni člani vpisati obvezni delež v različni višini ali različno število obveznih deležev, odvisno od možnega ali dogovorjenega sodelovanja z zadruga oziroma velikosti ali drugih značilnosti gospodarskih enot članov (kmetije, obratovalnice, gospodinjstva in podobno). Pod pogoji, ki jih določajo zadružna pravila, lahko član poleg enega ali več obveznih deležev vpiše in vplača tudi enega ali več prostovoljnih deležev (35. člen, ZZad).

Za svoje obveznosti odgovarja zadruga z vsem svojim premoženjem. Če je nad zadruga uveden stečaj, se morebitni primanjkljaj najprej poravnava z izterjavo neplačanih deležev. Če tudi izterjani deleži ne zadostujejo za popolno poplačilo upnikov, odgovarjajo člani zadruga v stečaju za primanjkljaj v skladu z zadružnimi pravili. Skupaj s člani odgovarjajo tudi prejšnji člani oziroma njihovi univerzalni pravni nasledniki (in sicer eno leto po izteku poslovnega leta, v katerem jim je članstvo prenehalo). Odgovornost bivših članov oziroma njihovih univerzalnih pravnih naslednikov ne more biti večja kot takrat, ko je prenehalo članstvo, in tudi ne večja od odgovornosti članov. Obveznost posamezne osebe za poravnavo primanjkljaja upnikov v stečaju se določi po enakih delih, če zadružna pravila ne določajo drugačne podlage za izračun te obveznosti. Znesek, do katerega odgovarjajo člani poleg odgovornosti z že vpisanimi deleži, ne sme biti nižji od vsote vpisanih deležev (40. člen, ZZad).

Če občni zbor odloči, da se znižajo obveznosti članov glede vpisa deležev ali omeji odgovornost članov, za obveznosti zadruga, začne sklep učinkovati šele eno leto po vpisu spremembe združnih pravil v register (41. člen, ZZad).

Zadruge morajo voditi poslovne knjige in sestaviti letno poročilo. Poslovne knjige morajo biti vodene po sistemu dvostavnega knjigovodstva. Če s tem ali drugim zakonom ni določeno drugače, se za vodenje poslovnih knjig, sestavo letnega poročila, dolžnosti revidiranja, javne objave letnega poročila in predložitve podatkov iz letnega poročila za državno statistiko smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja gospodarske družbe, ki se nanašajo na poslovne knjige in letno poročilo. Podrobnejša pravila v zvezi z vodenjem poslovnih knjig in sestavo letnega poročila zadrug se uredijo s posebnim slovenskim računovodskim standardom, ki ga po predhodnem mnenju Zadružne zveze Slovenije sprejme Slovenski inštitut za revizijo v soglasju z ministrom, pristojnim za kmetijstvo, in ministrom, pristojnim za finance. Zadruga predloži letno poročilo Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljnjem besedilu: AJPES) v osmih mesecih po izteku poslovnega leta (41a. člen, ZZad).

V treh mesecih po izteku poslovnega leta mora upravni odbor ali drug organ, ki ga določajo združna pravila, sestaviti letno poročilo (bilanco stanja, bilanco uspeha s predlogom za razporeditev rezultatov poslovanja in s poročilom o poslovanju). Poročilo o poslovanju mora poleg sestavin, ki jih določajo posebni predpisi, navajati tudi številčno stanje članov s stanjem vpisanih in vplačanih deležev. Letno poročilo mora biti sestavljeno tako, da omogoča članom vpogled v premoženjsko stanje in dosežene poslovne rezultate zadruga (42. člen, ZZad).

Letno poročilo mora pregledati nadzorni odbor. Če združna pravila ne določajo, da ima zadruga nadzorni odbor, mora občni zbor za pregled letnega poročila izvoliti enega ali dva preglednika. Občni zbor lahko vsakega preglednika kadarkoli odstavi, vendar mora na njegovo mesto takoj izvoliti novega. Mandatna doba preglednika traja najmanj eno poslovno leto. Pri pregledu poslovanja, pridobivanju podatkov in obvestil ima preglednik enake pravice in obveznosti kot nadzorni odbor (42. člen, ZZad).

Nadzorni odbor oziroma preglednik mora o svojem pregledu sestaviti poročilo in ga v enem mesecu skupaj z letnim poročilom izročiti organu, ki mu je letno poročilo predložil v pregled. Nadzorni odbor oziroma preglednik lahko v svojem poročilu predlaga občnemu zboru sprejem, popravke ali zavrnitev letnega poročila. Če je bil letno poročilo spremenjeno, ga mora nadzorni odbor oziroma preglednik ponovno pregledati in sestaviti o tem poročilo za občni zbor (42. člen, ZZad).

Najmanj 5 % doseženega letnega presežka mora zadruga nameniti za obvezne rezerve (43. člen, ZZad). Poleg obveznih rezerv lahko zadruga, če tako določajo združna pravila ali sklene občni

zbor, oblikuje še druge sklade in jim določi namen uporabe (prostovoljni skladi) (44. člen, ZZad). Del presežka, ki ga zadruga ne razporedi v sklade ali ne uporabi za kakšen drug namen, se lahko razdeli med člane v sorazmerju z njihovim poslovanjem z zadrugo, če zadružna pravila ne določajo drugače (45. člen, ZZad).

Zadruga preneha (47. člen, ZZad):

- z iztekom časa, za katerega je bila ustanovljena, če je bila ustanovljena za določen čas, in občni zbor pred iztekom tega časa ne sklene, da zadruga nadaljuje poslovanje,
- če ji je izrečen ukrep prepovedi opravljanja dejavnosti, ker ne izpolnjuje pogojev za njeno opravljanje, in v roku, ki ji je določen v izreku ukrepa, ne izpolni pogojev za opravljanje dejavnosti oziroma ne spremeni dejavnosti,
- če se spoji z drugo zadrugo, pripoji drugi zadrugi oziroma razdeli na več novih zadrug,
- če se s pravnomočno odločbo sodišča ugotovi ničnost njenega vpisa v register,
- po končanem stečajnem postopku,
- če tako odloči občni zbor,
- če se število njenih članov zmanjša pod najmanjše število, predpisano z zakonom, neprekinjeno za najmanj šest mesecev,
- v drugih primerih, določenih z zakonom.

V navedenih primerih, razen po 3. in 5. točki, zadruga preneha po opravljenem likvidacijskem postopku. V primeru iz 6. točke občni zbor ne more odločiti o predlogu za likvidacijo zadruga, če najmanj trije člani še pred sklepom izrazijo željo, naj zadruga še nadalje obstaja. V tem primeru se mora glasovati poimensko, za tiste člane, ki so glasovali za sprejem predloga, pa velja, da so se s tem odpovedali članstvu. Ta določba smiselno velja tudi za občni zbor predstavnikov, s tem da predstavniki ne morejo sprejeti predloga za prenehanje zadruga, če je zadruga še pred občnim zborom prejela pisne izjave najmanj treh članov, ki niso bili izvoljeni za predstavnike, da se ne strinjajo s prenehanjem zadruga (47. člen, ZZad).

Firma zadruga mora vsebovati označbo, da gre za zadrugo in označbo odgovornosti članov za obveznosti zadruga (55. člen, ZZad):

- »zadruga z omejeno odgovornostjo« ali okrajšavo »z.o.o.«, če je odgovornost članov za obveznosti zadruga po zadružnih pravilih omejena na določeno vsoto,
- »zadruga brez odgovornosti« ali »z.b.o.«, če je odgovornost članov za obveznosti zadruga po zadružnih pravilih izključena.

ZZad je implementiral tudi izvajanje Uredbe Sveta²¹ (ES) št. 1435/2003 z dne 22. julija 2003 o statutu evropske zadrage (SCE) (UL L št. 207 z dne 18. 8. 2003, str. 1; v nadaljevanju: Uredba 1435/2003/ES), ki podrobneje ureja nekatera vprašanja, ki se nanašajo na ustanavljanje, upravljanje, prenos sedeža in prenehanje evropske zadrage (SCE) s sedežem v Republiki Sloveniji.

Glede firme, sedeža, dejavnosti, zastopanja zadrug, njihovega vpisa v register in sporazumevanja z zaposlenimi v zadrugi v zvezi z dajanjem navodil za delo zaposlenim, vodenja postopkov, v katerih se odloča o pravicah zaposlenih in sodelovanja delavcev, se smiselno uporablja zakon, ki ureja gospodarske družbe (56. člen, ZZad).

Zadruga lahko opravlja vse dejavnosti pod enakimi pogoji kot gospodarske družbe, kar podrobneje ureja Zakon o gospodarskih družbah²² (v nadaljevanju: ZGD-1) (Ur. list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C, 18/21, 18/23 – ZDU-10 in 75/23).

²¹ Uredba Sveta (ES) št. 1435/2003 z dne 22. julija 2003 o statutu evropske zadrage (SCE) (UL L 207, 18.8.2003, str. 1), <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003R1435:20030821:SL:PDF>

²² Zakon o gospodarskih družbah (Ur. list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C, 18/21, 18/23 – ZDU-10 in 75/23), <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4291>

3. OPIS IN ANALIZA POSLOVNIH MODELOV ENERGETSKIH SKUPNOSTI

Najpogostejša oblika energetske skupnosti, skupnost OVE ali energetska skupnost državljanov, ki je pravna oseba, je zadruga, ki predstavlja tudi najenostavnejšo in najučinkovitejšo obliko pravne osebe za primere skupnostne samooskrbe.

V praksi obstajajo primeri zadruga preko katere so člani zgradili malo hidroelektrarno (MHE), primere, ko se je preko zadruga izvedlo ogrevanje kraja preko daljinskega ogrevanja na lesno biomaso, v zadnjem času pa nastajajo tudi že prve t.i. sončne zadruga za izvedbo skupnostnih sončnih elektrarn.

Tako se v zadruga med seboj povežejo končni odjemalci električne energije: fizične osebe, zainteresirani krajan in lokalne institucije, kot je krajevna skupnost, šola in druge lokalne institucije v kraju, katerih ustanoviteljica je praviloma občina. Običajno se samooskrbno sončno elektrarno postavi na streho javnega objekta, npr. na streho šole in se išče člane znotraj iste transformatorske postaje (omejitev za mali poslovni odjem na 43 kW priključne moči, omejitev na isto transformatorsko postajo) ter s tem uveljavlja neto meritve na letnem nivoju po starem EZ-1. V primeru večjih javnih objektov z večjimi priključnimi močmi merilnih mest pa se oblikuje tudi širšo energetska skupnost na nivoju občine. Tako elektrarno se registrira na podlagi novega ZSROVE.

Običajno se ustanovljajo sončne zadruga »ime kraja«, z.b.o., kar pomeni zadruga brez odgovornosti in kjer člani odgovarjajo le s svojim osnovnim vložkom, obveznim deležem, ki so ga vplačali v zadruga ob ustanovitvi oziroma ob vstopu v zadruga.

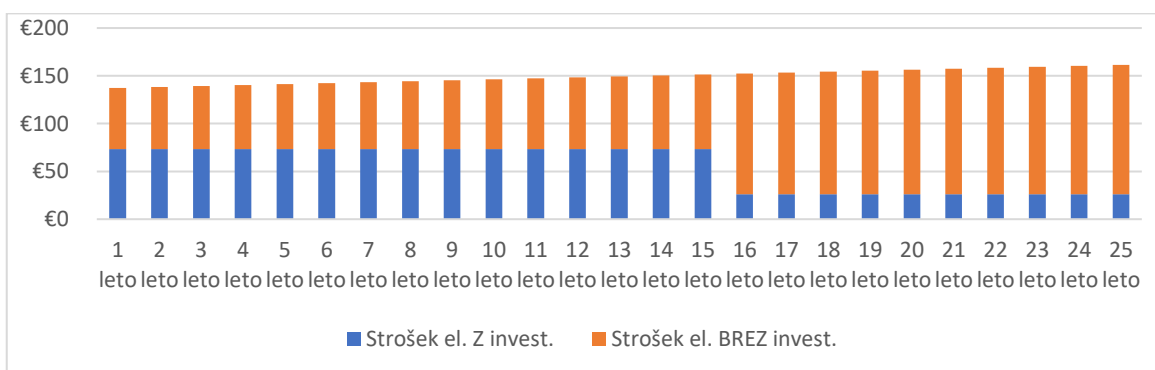
Zadruga, kot investitor, postavi skupnostno samooskrbno sončno elektrarno. Za potrebe izvedbe investicije člani zadruga vplačajo prostovoljni delež, katerega višina je odvisna od kasnejših pravic odjema električne energije iz skupnostne samooskrbne sončne elektrarne (npr. 400 EUR/kWh). Zadruga za potrebe investicije v okviru različnih razpisov preverja pogoje za pridobitev določenih nepovratnih sredstev ter se za potrebe pridobivanja tovrstnih nepovratnih sredstev nanje tudi prijavi, v kolikor ustreza pogojem iz razpisne dokumentacije.

V času priprave te strokovne podlage je bil odprt Borzenov Javni poziv JP-OVE-01 za dodeljevanje pomoči v obliki neposrednih nepovratnih sredstev za investicije v nove proizvodne naprave iz obnovljivih virov energije za proizvodnjo električne energije in toplote ter za hranilnike električne energije in toplote v kombinaciji s proizvodnjo energije (Ur. list RS, št. 109/2023) z dne

27. 10. 2023, na podlagi katerega bi lahko zadruga pridobila za skupnostno sončno elektrarno najvišjo višino pomoči glede na nazivno moč pridobi v višini 250 EUR/kWe. Intenzivnost pomoči je omejena na do 45 % skupnih stroškov projekta, pri čemer se intenzivnost pomoči lahko poveča za 20 odstotnih točk za pomoč dodeljeno malim in mikro podjetjem oziroma za 10 odstotnih točk za pomoč dodeljeno srednjim podjetjem ter na 25 mio EUR pomoči posameznemu podjetju na projekt.

Zadruga lahko najema tudi dolgoročni kredit za potrebe izvedbe investicije in kjer je možno na Eko skladu pridobiti kredit za ta namen s fiksno obrestno mero.

Tako člani zadruga delno pokrivajo svoje potrebe po električni energiji iz skupnostne samooskrbne sončne elektrarne, zadrugi pa plačujejo mesečni prispevek za vračilo kredita, najetega za potrebe izgradnje skupnostne sončne elektrarne, ki pa je znatno nižji, v primerjavi s tem, če bi to električno energijo kupili na trgu. Ob tem pa tudi zadrugi plačujejo tekoče stroške obratovanja, vzdrževanja, zavarovanja skupnostne samooskrbne sončne elektrarne.

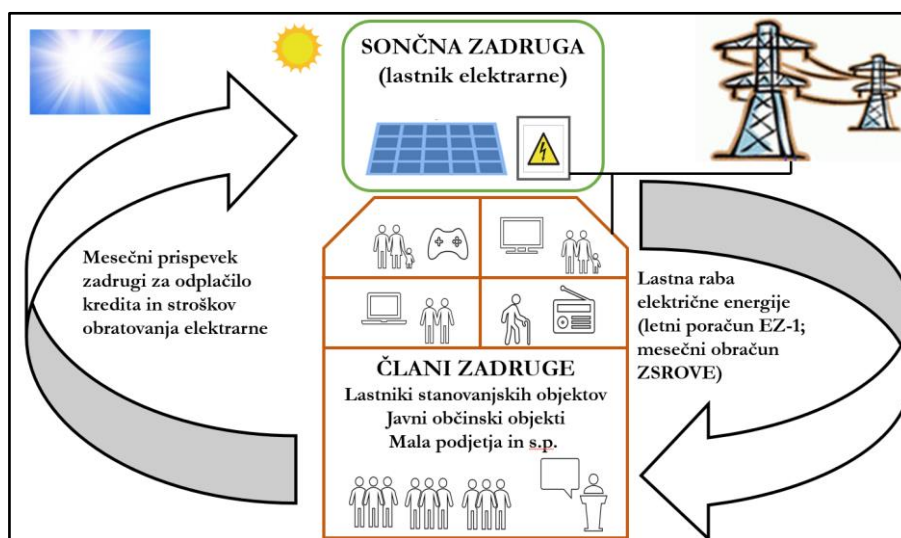
Slika 6: Prikaz stroška električne energije pred in po investiciji (dolgoročni kredit na 15 let)²³

Lastna cena električne energije iz skupnostne samooskrbne elektrarne je odvisna od investicije in je fiksna za razliko od velikih nihanj cen električne energije na trgu v zadnjem času, kjer je morala Vlada RS v preteklem letu s kapico omejiti rast cen. V prikazanem primeru gre poleg pridobitve nepovratnih sredstev in vložkov članov, še za najem dolgoročnega kredita na 15 let s fiksno obrestno mero.

Člani zadruga s svojim dobaviteljem sklenejo pogodbo o dobavi električne energije in skupnostni samooskrbi. V primeru priključitve skupnostne sončne elektrarne po EZ-1 izvajajo letni obračun med porabljenimi električno energijo ter proizvedeno električno energijo po proizvodnem ključu; v primeru priključitve po ZSROVE pa se predlaga mesečni obračun energije. Poleg tega pa

²³ Prikaz stroška električne energije pred in po investiciji (Rajko Leban, GOLEA, predavanje, Regionalna srečanja; Izzivi in rešitve trajnostne energetike, Deskle, 23.11.2022)

plačujejo zadrugi še storitev, kjer se stroški, kot pravica do samooskrbne energije, delijo po proizvodnem ključu.

Slika 7: Model sončne zadruge²⁴

Ta model, ko zadrugo ustanovi občina skupaj s krajani (občani), je najbolj uveljavljen model na manjših območjih v okolici določene javne stavbe, na katero zadruga postavi skupnostno samooskrbno sončno elektrarno. V veliki večini primerov gre v te primerih za vključena merilna mesta moči manjša ali enaka od 43 kW in s tem izvedbo postopkov po EZ-1 ter uveljavitve t.i. »NET meteringa«, obračuna energije na letnem nivoju.

V primeru večjih projektov, na primer postavitve proizvodnih naprav moči nekaj MW ali več, kot so projekti umeščanja večjih naprav na degradirana območja z vključenimi investitorji in se le del proizvodnje (npr. 10 %) nameni lokalni energetska skupnosti, pa obstajajo tudi primeri, ko se ustanavljajo projektna podjetja in kjer je lahko zadruga, ki jo ustanovi občina z občani družbenik takega projektivnega podjetja. V teh primerih je vložek občine strošek komunalnega prispevka in nadomestila za stavbno pravico, v kolikor je občina lastnica zemljišča na katerega se umešča proizvodna naprava. Višino komunalnega prispevka in nadomestila za stavbno pravico se izračuna na podlagi določil Zakona o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti – ZSPDSLS - 1 (Ur.l. RS 11/18, 79/18 in 78/23 – ZORR), Uredbe o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (Ur.l. RS št. 31/18) ter predmetnih pravilnikov občine. Za potrebe določitve višine nadomestila za stavbno pravico se izvede cenitev s strani pooblaščenega ocenjevalca vrednosti nepremičnin, v okviru katere se določi nadomestilo za stavbno pravico v EUR/m².

²⁴ Model sončne zadruge (Rajko Leban, GOLEA, predavanje, Regionalna srečanja; Izzivi in rešitve trajnostne energetike, Deskle, 23.11.2022)

Primer izračuna komunalnega prispevka je prikazan spodaj, in sicer:

$KP_{\text{obstoječa}}(i) = A_{\text{GIO}} \times C_{\text{to}}(i) \times D_{\text{to}} \times F_n \times p_{\text{sz}}(i)$; pri čemer je:

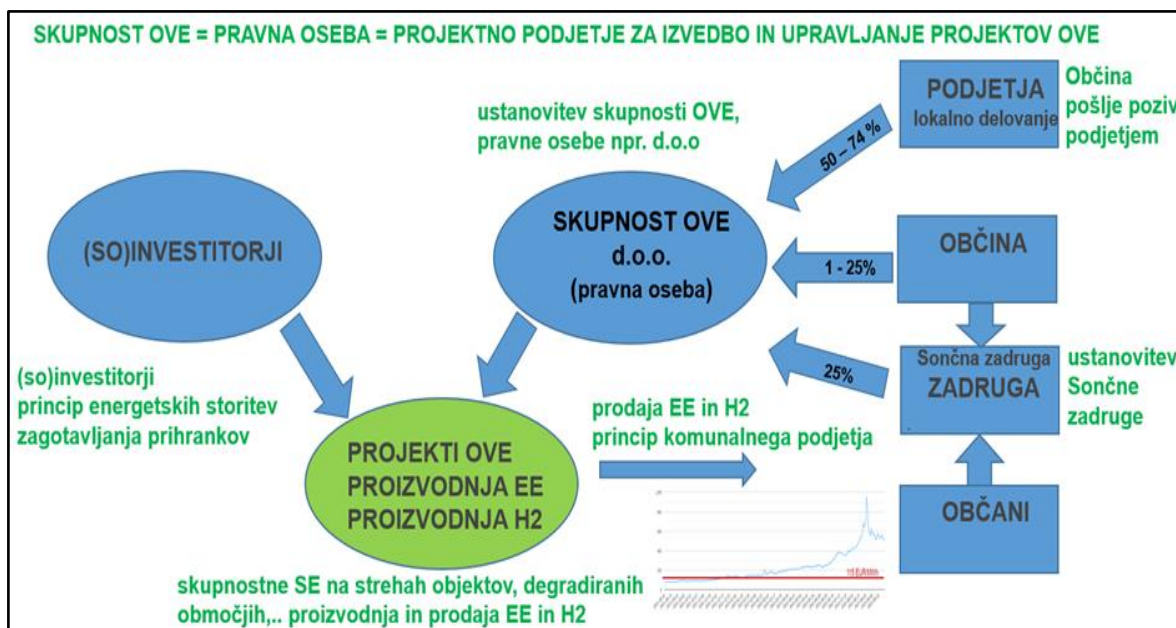
A_{GIO}	površina gradbenega inženirskega objekta,
D_{to}	delež površine objekta pri izračunu komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo,
$C_{\text{to}}(i)$	stroški posamezne vrste obstoječe komunalne opreme na m ² bruto tlorisne površine objekta,
F_n	faktor namembnosti objekta glede na njegov namen uporabe,
$p_{\text{sz}}(i)$	prispevna stopnja zavezanca za posamezno vrsto obstoječe komunalne opreme (%).

V predstavljenem in obravnavanem primeru zgoraj je znašal komunalni prispevek na primer 5,08 EUR/m² površine sončne elektrarne s pripadajočo opremo. Ker je v konkretnem primeru občina tudi lastnica degradiranega območja se je na podlagi cenitve določilo nadomestilo za stavbno pravico v višini 8,58 EUR/m². V primeru, da investitor razpolaga z zemljiščem, se nadomestila za stavbno pravico ne obračuna.

Ker je višina nadomestila stavbne pravice določena s cenitvijo, občini ni nujno potrebno objaviti javnega poziva za oddajo zemljišč za namen gradnje sončne elektrarne in postopek izvede skladno z zgoraj navedenim Zakon o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (v nadaljevanju ZSPDSLS-1). Lahko pa se občina odloči tudi za javni poziv, s katerim potencialne investitorje pozove k oddaji vlog.

Običajno potencialni investitor poda namero za postavitve večje sončne elektrarne na degradiranem območju. Vlogo nato obravnava občinski svet in v kolikor potrdi predlog investitorja, ob tem ugotovi javni interes, nato pa prične s postopki sprememb občinskih prostorskih aktov, v kolikor je to potrebno za gradnjo naprave na predmetnem zemljišču.

Vložek zadruge je vložek občanov po principu EUR/kW moči in na podlagi katerega se tudi določi ključ delitve proizvodnje. Ker občani le delno pokrivajo sorazmerni del stroškov investicije, investitorju plačujejo dobavljeno električno energijo iz predmetne elektrarne, po določeni lastni ceni. Seveda je tu zaželeno, da je investitor obenem tudi dobavitelj električne energije vključenim občanom s skupnostno samooskrbo, in kjer se izvaja mesečni obračun energije.

Slika 8: Primer ustanovitve projektnega podjetja, skupnosti OVE, v katerem je zadruga družbenik²⁵

V praksi so torej še največ uveljavljajo zadruga, kot pravne osebe, ki predstavljajo energetske skupnosti v katere so vključujejo občine s svojimi objekti ter občani.

Predvsem pri večjih projektih na področju obnovljivih virov energije se pojavljajo primeri, ko se ustanovi projektivno podjetje po ZGD-1. V teh primerih je lahko zadruga, ki jo oblikuje občina skupaj z občani na določenem območju, družbenik takega podjetja, družbeniki pa so tudi investitorji za potrebe izvedbe projekta.

Pri umeščanju večjih sončnih elektrarn na degradirana območja, ravno tako občina skupaj z občani ustanovi zadrugo, kot lokalno energetske skupnosti, kateri pripada del proizvodnje npr. 10 %, ostali del proizvodnje pa investitorji prodajajo na trgu.

²⁵ Primer ustanovitve projektnega podjetja, skupnosti OVE, v katerem je zadruga družbenik (Rajko Leban, GOLEA, predavanje, Regionalna srečanja; Izzivi in rešitve trajnostne energetike, Deskle, 23.11.2022)

4. SWOT ANALIZA MOŽNIH POSLOVNIH MODELOV ENERGETSKIH SKUPNOSTI

Končni odjemalci se v skupnostno samooskrbo povežejo na podlagi pogodbe po pravilih obligacijskega prava ali tako, da ustanovijo pravno osebo v skladu z 43. členom ZSROVE.

V skladu z 43. členom ZSROVE se povežejo v pravno osebo:

- ki temelji na odprti in prostovoljni udeležbi, je samostojna in jo dejansko nadzorujejo družbeniki ali člani, ki so v bližini projektov na področju energije iz obnovljivih virov, ki jih ima ta pravna oseba v lasti in jih razvija,
- katere družbeniki ali člani so pravne ali fizične osebe, razen pravnih oseb, ki opravljajo gospodarsko dejavnost in niso MSP,
- katere glavni cilj je zagotoviti okoljske, gospodarske in socialne skupnostne koristi za svoje družbenike, ali člane, ali lokalna območja, kjer deluje, in ne toliko finančne dobičke.

Torej gre za pravno osebo, kjer so njeni člani, družbeniki, delničarji,... med seboj povezani in kjer uresničujejo skupen cilj, to je pravica do skupnostne samooskrbe.

V praksi se tako pojavljajo naslednje možnosti, ki so predstavljene v preglednici spodaj.

	INVESTITOR	ČLANI SKUPNOSTI	SOGLASJA, POSTOPKI, USTANOVITEV
1.	Sončna zadruga, ki jo ustanovi občina skupaj z občani, itd. Večino deležev v zadrugi ima občina in njeni javni zavodi, javna podjetja, itd.	Občina, šola, vrtec, javno komunalno podjetje, občani, itd.	Soglasje za priključitev (v nadaljevanju SzP) po shemi PS.3b; Občina gre s predlogom ustanovitve zadruga na občinski svet, ki ugotovi javni interes in pooblasti župana za ustanovitev zadruga. Za dobavo električne energije iz samooskrbe ni potrebnega postopka javnega naročila (JN), če imajo člani zadruga, ki so osebe javnega prava, večino deležev in s tem glasov. Zadruga je investitor in prijavitelj na javne razpise, razen če razpis ne določa drugače.
2.	Sončna zadruga, ki jo ustanovi	Občina, šola, vrtec, javno komunalno	SzP po shemi PS.3b, PS.2, PS.1c; Občina gre s predlogom ustanovitve zadruga na

	občina skupaj z občani, samostojnimi podjetniki, malimi podjetji, itd. Večino deležev v zadrugi imajo občani, podjetja, itd.	podjetje, občani, samostojni podjetniki, mala podjetja, itd.	občinski svet, ki ugotovi javni interes in pooblasti župana za ustanovitev zadruga. Za dobavo električne energije iz samooskrbe je potreben postopek JN, če imajo člani zadruga, ki so osebe zasebnega prava večino deležev in s tem glasov. Zadruga je investitor in prijavitelj na javne razpise, razen če razpis ne določa drugače.
3.	Podjetje, ustanovljeno na podlagi ZGD, običajno kot d.o.o. V skupnost se vključijo merilna mesta objektov občine, javnih zavodov, javnih podjetij, občanov, samostojnih podjetnikov, malih podjetij, itd.	Občina, šola, vrtec, javno komunalno podjetje, občani, samostojni podjetniki, mala podjetja, itd.	SzP po shemi PS.3b, PS.2, PS.1c; Občina gre s predlogom, da vstopi v projektno podjetje za proizvodnjo OVE, na občinski svet, ki ugotovi javni interes in pooblasti župana za izvedbo potrebnih postopkov. Občina lahko vstopa s stvarnim deležem komunalnega prispevka in nadomestilom za stavbo pravico. Ker gre za podjetje pretežno v zasebni lasti, je potreben postopek JN za dobavo električne energije osebam javnega prava. Podjetje je investitor in prijavitelj na javne razpise, razen če razpis ne določa drugače.

Tabela 1 Možne oblike ustanovitve energetskih skupnosti

Tako v domači, kot tudi v tuji praksi se je kot najpogostejša oblika poslovnega modela energetske skupnosti pokazala zadruga, saj je to najpreprostejša in najbolj učinkovita oblika.

Že sama ustanovitev zadruga je zelo enostavna in je dovolj, da trije ustanovni člani pri notarju ustanovijo zadruga na podlagi sklepa zbora članov. Zbor članov tudi sprejme zadružna pravila (statut) s katerim določijo pravila vstopanja in izstopanja iz zadruga. Temu nato sledi vstopanje novih članov, za kar ni potreben vpis v sodni register pri notarju, pač pa predsednik zadruga vodi evidenco članov skladno z ZZad.

Člani zadruga preko ustanovljene zadruga uresničujejo skupen cilj, ki je skupnostna samooskrba in kjer za razliko od pravnih oseb, ustanovljenih na podlagi ZGD-1, ni cilj ustanoviteljev oziroma

članov ekonomski donos, pač pa uresničevanje skupnih ciljev. Prav zaradi slednjega, je kar nekaj primerov zadrug, ki so obenem tudi socialna podjetja.

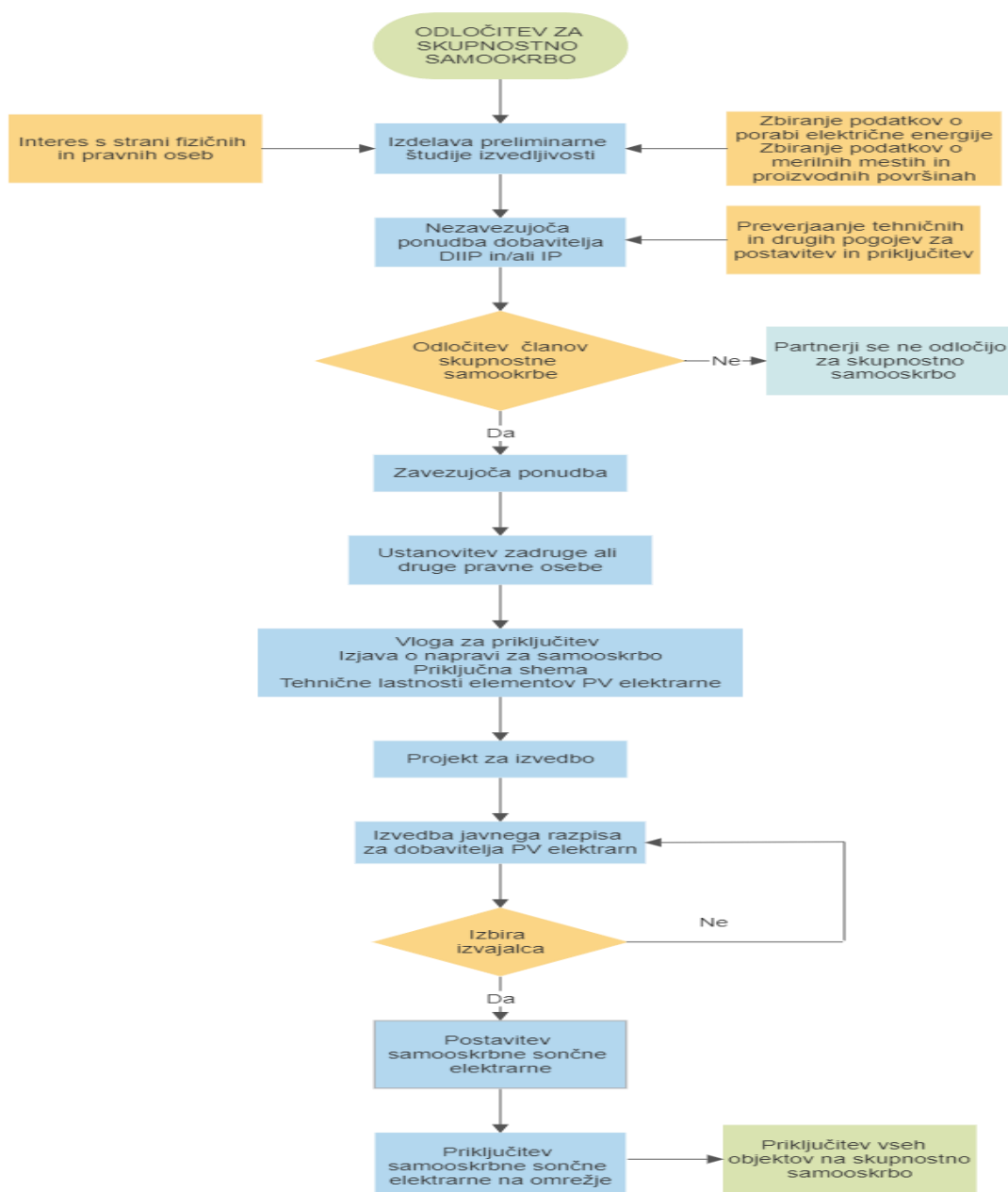
Značilno za zadruga je tudi to, da se člani nahajajo na določeni »zaokroženi« lokaciji, v okolici določene skupnostne naprave za proizvodnjo električne energije iz OVE, pri čemer obstajajo primeri proizvodnih naprav za proizvodnjo električne energije tako iz sonca, vetra kot tudi hidroenergije.

Najpogostejša oblika energetske skupnosti, kjer člani skupaj uresničujejo pravico do samooskrbe je zadruga. V praksi obstaja že kar nekaj primerov, ko je občina skupaj z občani ustanovila zadruga, predvsem za namen postavitve sončne elektrarne na objekt v lasti občine. Obstajajo pa tudi primeri, ko so občani sami ustanovili zadruga. Nadalje imamo primere, ko je investitor tretja oseba, ki skupaj z zainteresiranimi člani (občina, pravne in fizične osebe) ustanovi zadruga. V primeru umeščanja večjih naprav pa nastajajo tudi že prva projektivna podjetja v obliki družbe z omejeno odgovornostjo (d.o.o.).

Poznamo tudi zadruga, kjer se člani včlanjujejo zaradi pričakovanega donosa (princip t.i. »crowfundinga«) in kjer člani med seboj niso povezani. V tej strokovni podlagi se osredotočamo zlasti na zadruga s ciljem izvajanja skupnostne samooskrbe za člane.

5. OPIS POSTOPKA USTANOVITVE ENERGETSKE SKUPNOSTI

Celoten postopek postavitve skupnostne samooskrbne sončne elektrarne, kjer je investitor energetska skupnost, ki je pravna oseba, kjer je najenostavnejša in najučinkovitejša – zadruga, lahko prikažemo na naslednji način, kot prikazuje spodnja slika.

Slika 9: Postopek izvedbe skupnostne samooskrbne sončne elektrarne, članov iz javnega in zasebnega sektorja²⁶

²⁶ Postopek izvedbe skupnostne samooskrbne sončne elektrarne, članov iz javnega in zasebnega sektorja (doc. dr. Janez Petek, LEA Ptuj, Priručnik za samooskrbo in skupnostno samooskrbo ter energetske skupnosti z električno energijo iz sončnih elektram, januar 2023)

V kolikor gre za postavitev sončne elektrarne na stavbo oziroma stavbe v lasti občine, najprej v okviru izdelave **preliminarne študije izvedljivosti ugotovimo potencial moči in proizvodnje** ter le tega primerjamo z obstoječo rabo električne energije občinskih zavodov na strehah, na katerih se postavljajo naprave. V kolikor se ugotovijo **viški proizvodnje** napram porabi merilnih mest v lasti občine, nato v energetska skupnost **povabimo še zainteresirane občane**.

V kolikor so v energetska skupnost vključena **merilna mesta s priključno močjo do vključno 43 kW** (varovalke 3x63A), potem oblikujemo **skupnost znotraj iste transformatorske postaje** na podlagi določil EZ-1 in na delavnico, kjer predstavimo projekt, povabimo vse občane, katerih prebivališče je znotraj te transformatorske postaje.

V kolikor gre za **večje moči** vključenih merilnih mest in nismo omejeni na priključno moč članov skupnosti, niti ne na isto transformatorsko postajo, **v skupnost povabimo vse zainteresirane občane na nekem zaokroženem območju**. Kot primer dobre prakse je na primer poziv občankam in občanom k izrazu interesa za priklop na elektrarne na javnih objektih²⁷ na primeru občine Ajdovščina.

Na podlagi izraženega interesa občanov, izvedenih **izračunov stroškov pred in po investiciji** (tudi za občane) in dopolnitev že izvedene študije izvedljivosti s ponudbo dobavitelja ter dopolnjenimi ekonomskimi in finančnimi izračuni, **potencialni člani energetske skupnosti sprejmejo odločitev ali k skupnosti pristopijo ali ne**.

Temu nato sledi **priprava pravno-formalne oblike energetske skupnosti kot pravne osebe – zadruge**, ki obsega:

- **določitev ustanovnih članov,**
- **priprava združnih pravil (Statuta zadruge),**
- **priprava Akta o ustanovitvi,**
- **priprava in sklic 1. občnega zbora zadruge vključno z vodenjem zapisnika.**

²⁷ Poziv občankam in občanom k izkazu interesa za priklop na elektrarne na javnih objektih, <https://www.ajdovscina.si/novice/2023062707511696/>

Na podlagi prej navedenih aktivnosti nato sledi **ustanovitev zadruga**, ki obsega:

- **priprava in overitev ustanovnih listin pri notarju,**
- **odpiranje poslovnega računa,**
- **nakazilo obveznih deležev članov,**
- **vložitev ustanovnih listin na sodišče (poslovni register),**
- **vključevanje ostalega članstva.**

Običajno **zadrugo ustanovijo župan, kot pooblaščen oseb občine in še dva krajana**, ki sta običajno tudi promotorja ustanovitve zadruga, saj morajo ustanovni člani vse ustanovne listine overiti pri notarju. Ko je zadruga ustanovljena in **je imenovan predsednik zadruga, v zadrugo vstopijo še ostali člani**, ki jim za vstop ni potrebno overjati listin pri notarju. Seznam članstva zadruga skladno z določili ZZad vodi predsednik zadruga. V že izvedenih tovrstnih primerih - sončne zadruga »ime kraja« z.o.o., je predsednik zadruga nekdo iz občinske uprave, ki je zadolžen za to področje na občini.

Ko se na poslovni banki odpre poslovni račun, **člani zadruga vplačajo obvezni delež**. V že ustanovljenih tovrstnih zadrugah znaša obvezni delež za občane npr. 100 EUR, za pravne osebe pa npr. 1.000 EUR

Ko bo tako ustanovljena **zadruga pričela z izvedbo investicije skupnostne samooskrbne sončne elektrarne**, bodo člani na podlagi sklepa Občnega zbora zadruga vplačali **prostovoljne deleže**, ki so običajno med seboj različni glede na potrebe posameznih članov in se določijo v EUR/kW. Na tak način se celotno površino sončne elektrarne, s tem pa tudi **celotno moč razdeli med člane** in s tem tudi dobi **ključ delitve proizvodnje**.

Pri poslovanju zadruga je **ključ delitve proizvodnje**, ki daje pravico do dobave deleža **proizvodnje članom**, tudi osnova za **določitev obveznosti članov do zadruga**. V kolikor zadruga za izvedbo investicije najame kredit, in ko zadruga od banke prejme zahtevek za plačilo anuitete, le tega po ključu delitve proizvodnje prefakturira med svoje člane, enako pa postopa tudi pri ostalih stroških obratovanja, vzdrževanja, zavarovanja, itd.

Tako imajo lahko člani zadruga različne višine obveznih in prostovoljnih deležev in s tem tudi različno število glasov na Občnem zboru, ki ga sestavljajo vsi člani zadruga in se mora sestati vsaj enkrat letno. Občni zbor izvoli Upravni odbor in Predsednika, ki vodi zadrugo.

Kot prilogo te študije prilagamo tudi vzorec Akta o ustanovitvi zadruga in združnih pravil, ki lahko predstavlja osnovo in pomoč pri tovrstnih aktih.

6. SODELOVANJE ENERGETSKE SKUPNOSTI NA TRGU ELEKTRIČNE ENERGIJE

Možnost sodelovanja energetske skupnosti oziroma zadrug na trgu električne energije določa 24. člen ZOEE, ki med drugim določa, da energetske skupnosti lahko nastopajo neposredno na trgu električne energije.

23. člen ZOEE določa, da imajo končni odjemalci s skupnostno samooskrbo pravico delovati kot aktivni odjemalci, ne da bi za njih veljale nesorazmerne ali diskriminatorne zahteve glede vstopa na trg, postopki in plačila v zvezi s tem ter omrežnine, ki ne odražajo stroškov.

Aktivni odjemalci imajo pravico do delovanja na trgu neposredno ali prek agregiranja, pravico do prodaje električne energije iz lastne proizvodnje, tudi na podlagi pogodb o nakupu električne energije ter pravico do sodelovanja v programih prožnosti in programih energetske učinkovitosti. Za neposredno delovanje na trgih z električno energijo, in sicer za prodajo drugim uporabnikom sistema ali nakup od drugih uporabnikov sistema po odprti pogodbi in za sklepanje zaprtih pogodb, se morajo aktivni odjemalci vključiti v bilančno shemo, razen v primeru izmenjav električne energije med aktivnimi odjemalci, ki pripadajo istemu članu bilančne sheme, in v primeru sklenitve odprte pogodbe z dobaviteljem (23. člen ZOEE).

Aktivni odjemalci lahko upravljanje naprav, ki jih potrebujejo za delovanje kot aktivni odjemalci, prenesejo na tretjo osebo, vključno z namestitvijo, obratovanjem, obdelavo podatkov in vzdrževanjem, pri čemer se tretja oseba ne šteje kot aktivni odjemalec (23. člen ZOEE).

Nadalje 23. člen določa, da v kolikor imajo aktivni odjemalci v lasti naprave za shranjevanje energije, imajo pravico do priključitve v omrežje v razumnem roku po vložitvi zahteve, če so izpolnjeni vsi potrebni pogoji, kot sta bilančna odgovornost in ustrezno merjenje, pri čemer zanje ne veljajo nesorazmerne zahteve glede licenc ali pristojbin. Pri tem se ne zaračunavajo omrežnina in drugi stroški za oddano energijo, predhodno shranjeno v njihovih prostorih.

Aktivni odjemalci lahko tako zagotavljajo več storitev hkrati, če je to tehnično izvedljivo (23. člen ZOEE).

Pri tem morajo operaterji distribucijskega sistema v sodelovanju z energetskimi skupnostmi zagotoviti, da se znotraj teh skupnosti olajšajo obračunski prenos električne energije. Plačilo za to storitev določi agencija na način in po postopku, določenem za plačilo za druge storitve elektrooperaterjev (24. člen ZOEE).

Za energetske skupnosti se morajo v podzakonskih predpisih in splošnih aktih določiti nediskriminatorni, pravični, sorazmerni in pregledni postopki ter plačila omrežnine in vstopa na organiziran trg električne energije. Način določitve omrežnine za člane energetske skupnosti predpiše agencija s splošnim aktom tako, da se zagotovi njihov zadosten in uravnotežen prispevek k delitvi skupnih stroškov sistema (24. člen ZOEE).

Člani energetske skupnosti znotraj te skupnosti v skladu z določbami ZOEE uredijo souporabo električne energije, ki jo proizvedejo proizvodne naprave v lasti skupnosti, če se ohranijo pravice in obveznosti, ki jih imajo člani skupnosti kot končni odjemalci, kar pa ne vpliva na veljavne omrežnine, tarife in dajatve. Agencija za določitev omrežnine v primeru souporabe energije izdela pregledno analizo stroškov in koristi distribuiranih virov energije (24. člen ZOEE).

Tako morajo dobavitelji skladno z določili ZOEE skleniti s končnimi odjemalci s skupnostno samooskrbo po novem ZSROVE, odprto pogodbo o dobavi in nakupu električne energije ter o skupnostni samooskrbi.

V nadaljevanju predstavljamo primer skupnostne samooskrbe po novem ZSROVE, kjer imajo člani skupnostne samooskrbe težave s svojim dobaviteljem pri sklenitvi odprte pogodbe o dobavi in nakupu električne energije ter skupnostni samooskrbi ter tam, kjer so pričakovali, da bo veljal mesečni obračun energije.

PRIMER:

Občina kot končni odjemalec s skupnostno samooskrbo je dne 18. 1. 2023 sklenila s svojim dobaviteljem električne energije odprto pogodbo o dobavi električne energije in skupnostni samooskrbi, v kateri sta pogodbeni strani določili vrednost ET = 0,12400 EUR/kWh brez DDV.

Pri tem sta v pogodbi določila naslednja določila:

B – sistem samooskrbe na osnovi ZSROVE (Ur. list RS št. 121/21 in 189/21) in na njegovi podlagi izdanih podzakonskih predpisov (Uredbe o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije; Ur. list RS št. 43/22).

Obračunsko obdobje B sistema samooskrbe je koledarski mesec. Odjemalcu za samooskrbo se pri obračunu omrežnine upošteva vsa prevzeta količina električne energije iz javnega omrežja, odčitana na MM-PPM-MT²⁸ ob zaključku obračunskega obdobja.

²⁸ MM (merilno mesto), PPM (prevzemno-predajno mesto), MT (merilna točka)

Ne glede na sklenjeno pogodbo, dobavitelj še vedno pošilja račune, kot da končni odjemalec s skupnostno samooskrbo ni prejel sorazmernega deleža proizvedene energije. Ta delež pri obračunu ni upoštevan, čeprav je na računu izpisano kot sledi na sliki št. 10 spodaj.

PODATKI O PORABI						Obdobje obračuna Julij 2023			
Št.števca	Izvor odbirka	Tarifa	Datum od	Datum do	Odbirek od	Odbirek do	Razlika	Konstanta	kWh/kW/kVAh
50999651	dalj.odčitavanje	JALOVA ZARAČUNANA	01.07.2023	31.07.2023	0	371	371,00	1	371
50999651	dalj.odčitavanje	OBRAČUNSKA MOČ	01.07.2023	31.07.2023	0	26	26,00	1	26
50999651	dalj.odčitavanje	ENERGIJA VT	01.07.2023	31.07.2023	424.641	428.070	3.429,00	1	3.429
50999651	dalj.odčitavanje	ENERGIJA MT	01.07.2023	31.07.2023	447.483	450.817	3.334,00	1	3.334
Skupna poraba v obdobju									6.763
Poprečna dnevna poraba tekočega obdobja :			VT :	110,613	MT:	107,548	ET/Skupaj:		218,161
OBRAČUN PORABLJENE ELEKTRIČNE ENERGIJE									
PRODUKT	OBDOBJE OD-DO	ŠT. DNI	KOLIČINA	ENOTA MERE	CENA	DDV %	ZNESEK BREZ DDV		
Energija VT	01.07.2023 - 31.07.2023	31	3.429	KWH	0,187260	22,00	642,11		
Energija MT	01.07.2023 - 31.07.2023	31	3.334	KWH	0,134340	22,00	447,89		
Energija Skupaj									1.090,00
Obračunska moč	01.07.2023 - 31.07.2023	31	26	KW	4,521760	22,00	117,57		
Omrežnina VT	01.07.2023 - 31.07.2023	31	3.429	KWH	0,014180	22,00	48,62		
Omrežnina MT	01.07.2023 - 31.07.2023	31	3.334	KWH	0,010910	22,00	36,37		
Omrežnina jalova en.	01.07.2023 - 31.07.2023	31	371	kVAh	0,009020	22,00	3,35		
Omrežnina Skupaj									205,91
Prispevek za en. učinkovitost	01.07.2023 - 31.07.2023	31	0	KWH	0,000800	22,00	0,00		
Prispevek SPTE+OVE	01.07.2023 - 31.07.2023	31	0	KW	6,377960	22,00	0,00		
Prispevek za delo. oper. trga	01.07.2023 - 31.07.2023	31	6.763	KWH	0,000130	22,00	0,88		
Trošarina II STOPNJA	01.07.2023 - 31.07.2023	31	6.763	KWH	0,001530	22,00	10,35		
Prispevki Skupaj									11,23
Skupaj obračunano brez DDV									1.307,14
Oddana energija iz proizvodne naprave 383111580117561452 v omrežje je 4267 kWh (delež je 18.379 %).									
Oddana energija iz proizvodne naprave 383111580119568978 v omrežje je 5214 kWh (delež je 18.379 %).									

Slika 10: Primer napačnega obračuna energije končnemu odjemalcu s samooskrbo po ZSROVE ²⁹

Dobavitelj bi moral glede na sklenjeno pogodbo izvesti mesečni obračun energije in od porabljene energije odšteti pripadajočo proizvodnjo ter nato na podlagi odprte pogodbe o dobavi in nakupu električne energije ter skupnostni samooskrbi izvesti še prodajo oziroma nakup električne energije. Neustrezno je bilo tudi, da se je do meseca junija obračunaval tudi prispevek SPTE+OVE, saj drugi odstavek 39. člena ZSROVE jasno določa, da končni odjemalec s samooskrbo ne plača sorazmerni dela prispevka glede na priključno moč za zagotavljanje podpor proizvodnji energije v soproizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov energije.

Skladno s 25. členom ZOEE morajo dobavitelji in druga elektroenergetska podjetja zagotoviti, da so računi in informacije na računu pravilne, razumljive, jasne, jedrnate, uporabniku prijazne in predstavljene tako, da omogočajo primerjavo s strani končnih odjemalcev.

²⁹ Primer napačnega obračuna energije (GOLEA, vpogled v predmetno pogodbo in račun)

PODATKI O PORABI							Obdobje obračuna Maj 2023		
Št.števca	Izvor odbirka	Tarifa	Datum od	Datum do	Odbirek od	Odbirek do	Razlika	Konstanta	kWh/kW/kVAh
36288910	dalj.odčitavanje	ENERGIJA ET	01.05.2023	31.05.2023	161.303	163.357	2.054,00	1	2.054
Skupna poraba v obdobju									2.054
Povprečna dnevna poraba tekočega obdobja :								ET/Skupaj:	66,258
OBRAČUN PORABLJENE ELEKTRIČNE ENERGIJE									
PRODUKT	OBDOBJE OD-DO	ŠT. DNI	KOLIČINA	ENOTA MERE	CENA	DDV %	ZNESEK BREZ DDV		
Energija ET	01.05.2023 - 31.05.2023	31	2.054	KWH	0,168260	9,50	345,61		
Energija Skupaj							345,61		
Obračunska moč	01.05.2023 - 31.05.2023	31	11	KW	0,774170	9,50	8,52		
Omrežnina ET	01.05.2023 - 31.05.2023	31	2.054	KWH	0,038560	9,50	79,24		
Omrežnina Skupaj							87,76		
Prispevek za en. učinkovitost	01.05.2023 - 31.05.2023	31	2.054	KWH	0,000800	9,50	1,84		
Prispevek SPTE+OVE	01.05.2023 - 31.05.2023	31	11	KW	0,496480	9,50	5,46		
Prispevek za delo. oper. trga	01.05.2023 - 31.05.2023	31	2.054	KWH	0,000130	9,50	0,27		
Trošarina II STOPNJA	01.05.2023 - 31.05.2023	31	2.054	KWH	0,001530	9,50	3,14		
Prispevki Skupaj							10,51		
Skupaj obračunano brez DDV							443,88		

Slika 11.: Primer napačnega obračuna Prispevka SPTE+OVE³⁰

Po pritožbi občine je dobavitelj poslal predlog Pogodbe o prodaji in nakupu električne energije, v kateri je predlagal odkupno ceno $VT=0,02500$ EUR/kWh ter $MT=0,01500$ EUR/kWh, kjer sam prodaja električno energijo po naslednjih cenah: $VT=0,187260$ EUR/kWh ter $MT=0,134340$ EUR/kWh.

Omenjeni primer ni edini, saj se pri vseh energetskih skupnostih registriranih po novem ZSROVE pojavljajo težave z dobavitelji pri sklepanju odprtih pogodb o dobavi in nakupu električne energije ter skupnostni samooskrbi. Nekaterih skupnostnih sončnih elektrarn zaradi omenjenega tudi ni mogoče registrirati, zato je z navedeno problematiko seznanjeno tudi pristojno ministrstvo (Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo) (v nadaljevanju: MOPE).

MOPE je zavedajoč se pomena energetskih skupnosti pri doseganju nacionalnih ciljev OVE obljubilo, da bo dopolnilo novo Uredbo o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije in v kateri bodo za skupnostno samooskrbo določili mesečni obračun energije.

Iz prikazanega izhaja težavnost sodelovanja članov energetske skupnosti, kot končnih odjemalcev s skupnostno samooskrbo na trgu električne energije, v primerjavi z drugimi dobavitelji električne energije.

³⁰ Primer napačnega obračuna Prispevka SPTE+OVE (GOLEA, vpogled v predmetno pogodbo in račun)

7. PARTICIPACIJA LOKALNE SKUPNOSTI PRI RAZVOJU ENERGETSKIH SKUPNOSTI

Lokalne skupnosti imajo pomembno vlogo pri razvoju lokalnih energetskih skupnosti, saj so dolžne v svoje lokalne energetske koncepte (v nadaljevanju: LEK) v akcijskem načrtu predvideti tudi tovrstne projekte, v kolikor za to obstajajo možnosti.

V pripravi je nov Energetski zakon, v katerega se prenašajo evropske direktive, s ciljem vzpostavitve trajnostne energetske prihodnosti Slovenije. Zakon prinaša podrobnejšo ureditev prednostne rabe virov in energentov, ki jih bodo s prostorskimi načrti ali odloki določale občine. Občine bodo cilje in ukrepe določale na podlagi lokalnega energetskega koncepta (LEK), ki bo določal prednostno listo energentov, s katerimi se bo občina ogrevala, ter rabo obnovljivih virov energije. Na območjih, na katerih že deluje učinkovit sistem daljinskega ogrevanja, bo na prvem mestu sončno obsevanje, sledi ji raba odvečne toplote, nato raba plina obnovljivega izvora in za tem raba toplote, oddane iz sistema daljinskega ogrevanja, s katerim dobavitelj izvaja gospodarsko javno službo. Na območjih brez daljinskega ogrevanja si viri energije in energentov sledijo v nekoliko drugačnem vrstnem redu, in sicer sončno obsevanje, raba odvečne toplote, raba plina obnovljivega izvora, raba toplote iz sistema, ki izvaja tržno distribucijo toplote, nato tehnologije toplotnih črpalk, tehnologije toplote okolja s toplotnimi črpalkami, gnanimi s plinom, ter na koncu enakovredno upoštevana preostala oskrba iz distribucijskega sistema plina ali raba trdne biomase.

Prednostno rabo energijskih virov in energentov zakon nadalje ureja s prepovedjo projektiranja in vgradnje kotla na zemeljski plin ali utekočinjen naftni plin pri gradnji nove stanovanjske stavbe, razen v izjemnih primerih. Izjemo je treba utemeljiti v tehničnem poročilu in prikazati v izkazu o energijskih lastnostih stavbe. Podobno zakon v strnjenih naseljih prepoveduje projektiranje in vgradnjo kurilnih naprav na trdna in tekoča goriva v enostanovanjskih in dvostanovanjskih stavbah ter v posameznih delih večstanovanjskih stavb, razen v primerih, ko ne gre za osnovno ogrevanje. Določilo ne bo veljalo za vgradnjo podpornega ogrevanja.

Zakon lokalnim skupnostim prepoveduje podaljševanje obstoječih koncesij za zgraditev in upravljanje omrežja za distribucijo zemeljskega plina. Spreminja še določbe glede odklopa. Po novem bo odklop mogoč brez plačila pogodbene kazni, če bo odjemalec dokazal, da se bo ogreval z obnovljivimi viri.

Občine bodo torej morale v svojih LEK-in in v svojih prostorskih načrtih in aktih upoštevati prednostno rabo obnovljivih virov energije, kjer je sončno obsevanje po prioriteti na prvem mestu.

Pri tem je bistveno, zlasti to, da so LEK-i ter prostorski izvedbeni in strateški akti občin (občinski prostorski načrt (OPN), občinski podrobni prostorski načrt (OPPN)) med seboj usklajeni ter, da so načrtovani projekti OVE v LEK-u tudi izvedljivi z vidika umeščanja načrtovanih proizvodnih naprav OVE v prostor.

Omenjene nekatere postopke na področju umeščanja proizvodnih naprav OVE v prostor nekoliko poenostavlja novi Zakon o uvajanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije³¹ (Ur. list RS, št. 78/23) (v nadaljevanju: ZUNPEOVE). Ta v svojem 5. členu določa, da Vlada Republike Slovenije sprejme tematski akcijski program za izvajanje Strategije prostorskega razvoja Slovenije, v katerem določi potencialna prednostna območja za umestitev fotonapetostnih naprav in potencialna prednostna območja za umestitev vetrnih proizvodnih naprav ter usmeritve in ukrepe za njihovo prostorsko izvedbeno načrtovanje.

Nadalje 6. člen ZUNPEOVE določa, da na potencialnih prednostnih območjih OVE, opredeljenih v akcijskem programu iz 5. člena, se prednostno načrtujejo fotonapetostne in vetrne proizvodne naprave, ki so prostorske ureditve državnega pomena.

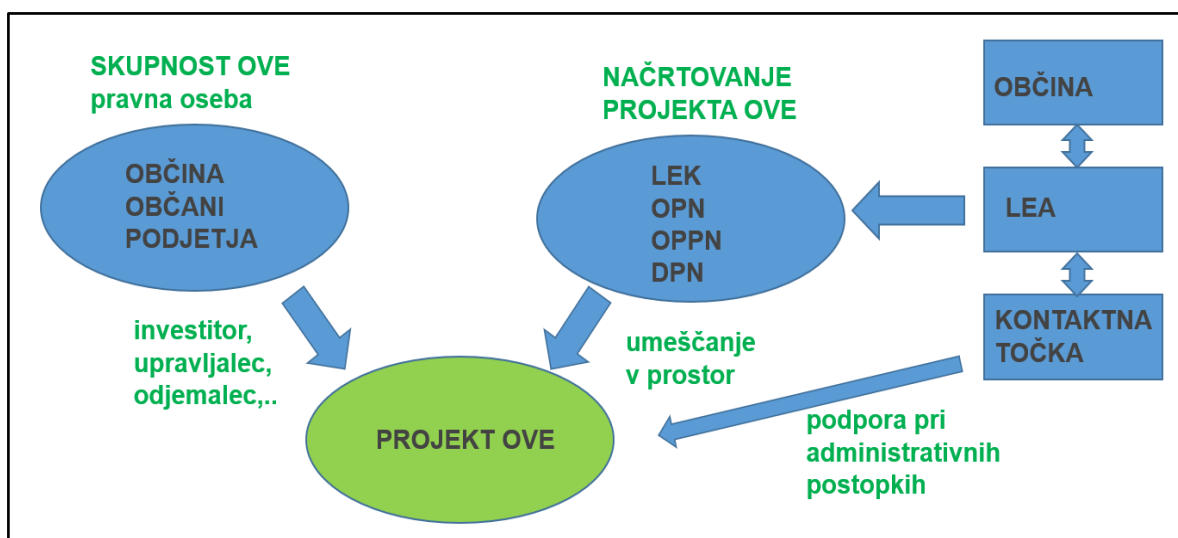
Za občine so zelo pomembna določila 7. člena ZUNPEOVE, ki obravnava občinsko prostorsko izvedbeno načrtovanje na potencialnih prednostnih območjih OVE, ki pravi, da občina na potencialnih prednostnih območjih OVE, določenih v akcijskem programu iz 5. člena ZUNPEOVE, fotonapetostne in vetrne proizvodne naprave ter druge prostorske ureditve, ki so prostorske ureditve lokalnega pomena, načrtuje z občinskim prostorskim načrtom - OPN in občinskim podrobnim prostorskim načrtom – OPPN v obsegu in na način, da s tem niso onemogočeni načrtovanje, izvedba in uporaba fotonapetostnih naprav in vetrnih proizvodnih naprav, ki so prostorske ureditve državnega pomena. Za načrtovanje na območjih iz prejšnjega stavka mora občina pridobiti soglasje vlade.

Umestitev fotonapetostne naprave ali vetrne proizvodne naprave z OPPN, s katerim se spremeni namenska raba prostora, je na potencialnih prednostnih območjih OVE iz prvega odstavka 5. člena ZUNPEOVE dopustna tudi, če v lokalnem energetskega konceptu ni predvidena, občina pa mora lokalni energetskega koncept uskladiti ob njegovi prvi prenovi (7. člen ZUNPEOVE)

V postopku priprave OPN ali OPPN, katerih vsebina se nanaša le na umeščanje fotonapetostnih ali vetrnih proizvodnih naprav na potencialnih prednostnih območjih OVE, se ne izvede celovita presoja vplivov na okolje, javnosti pa se omogoči dajanje pripomb v roku, ki ni krajši od 15 dni (7. člen ZUNPEOVE).

³¹ Zakon o uvajanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije (Ur. list RS, št. 78/23, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8764>)

Šteje se, da sta umestitev fotonapetostne naprave, ki se načrtuje na potencialnem prednostnem območju OVE iz prvega odstavka 5. člena tega zakona ali na predpisanem prednostnem območju za fotonapetostne naprave iz 8. člena ZUNPEOVE, ter umestitev vetrne proizvodne naprave, ki se načrtuje na potencialnem prednostnem območju OVE iz prvega odstavka 5. člena ZUNPEOVE, skladni s cilji prostorskega razvoja občine, regionalnim prostorskim planom in občinskim prostorskim planom (7. člen ZUNPEOVE).

Slika 12: Postopek načrtovanja in umeščanja projekta OVE v prostor³²

Kot primer dobre prakse lahko tu omenimo občino Kanal ob Soči, ki je spremenila OPPN za črpalno hidroelektrarno Avče³³ in dopustila, da se na to območje umesti še večje sončne in vetrne elektrarne. Ob tem se je z investitorjem dogovorila, da se 10 % proizvodnje, po lastni proizvodni ceni, nameni lokalni energetska skupnosti, ki jo določi občina.

ZUNPEOVE v 8. členu predpisuje tudi predpisana prednostna območja umeščanja fotonapetostnih naprav, prav tako v 9. členu predpisuje obveznost postavitve fotonapetostnih naprav pri novogradnjah in rekonstrukcijah (npr. novogradnje utrjenega parkirišča, katerega tlorisna površina znaša najmanj 1.000 m², novozgrajenih objektov, katerih tlorisna površina strehe znaša najmanj 1.000 m², prizidave objekta v vertikalni smeri, kjer je tlorisna površina strehe prizidave najmanj 1.000 m², prizidave objekta v horizontalni smeri, kjer je tlorisna površina strehe prizidave najmanj 1.000 m², rekonstrukcije objekta, pri kateri se posega tudi v nosilno konstrukcijo strehe, katere tlorisna površina znaša najmanj 1.000 m²), razen kadar njihova postavitve ni izvedljiva ali dopustna ob upoštevanju vrste ali namembnosti objekta, njegove lege ali osončenosti, možnosti priklopa na elektroenergetsko omrežje, ekonomske in tehnične

³¹ Postopek načrtovanja in umeščanja projekta OVE v prostor (Rajko Leban, GOLEA, predavanje, Regionalna srečanja; Izzivi in rešitve trajnostne energetike, Deskle, 23.11.2022)

³³ Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o občinskem podrobnem načrtu za črpalno hidroelektrarno Avče, https://www.obcina-kanal.si/mma/1_to_ka_dnevnega_reda_-_22.6.2023.pdf/2023061514481723/?m=1686833297

izvedljivosti, zahtev varovanja kulturne dediščine, interesov nacionalne varnosti, obrambe in varstva pred nesrečami, zagotavljanja varnosti v prometu, upravljanja z vodami, varstva gozdov, zagotavljanja zelenih površin ter na naravi temelječih rešitev ali zahtev s področja ohranjanja narave.

Skladno z 12. členom ZUNPEOVE investitor zagotovi, da se javnost seznanila z umeščanjem naprav na predpisanih prednostnih območjih tako, da se na spletni strani državne uprave in spletni strani občine objavi osnutek elaborata OVE za umestitev teh naprav, ki ga pripravi pooblaščen prostorski načrtovalec, ter objavi poziv, da se podajo pripombe v roku 30 dni od objave.

Stališče do pripomb javnosti in občin se skupaj s končnim elaboratom OVE na zahtevo investitorja objavi na portalu državne uprave in občine (12. člen ZUNPEOVE).

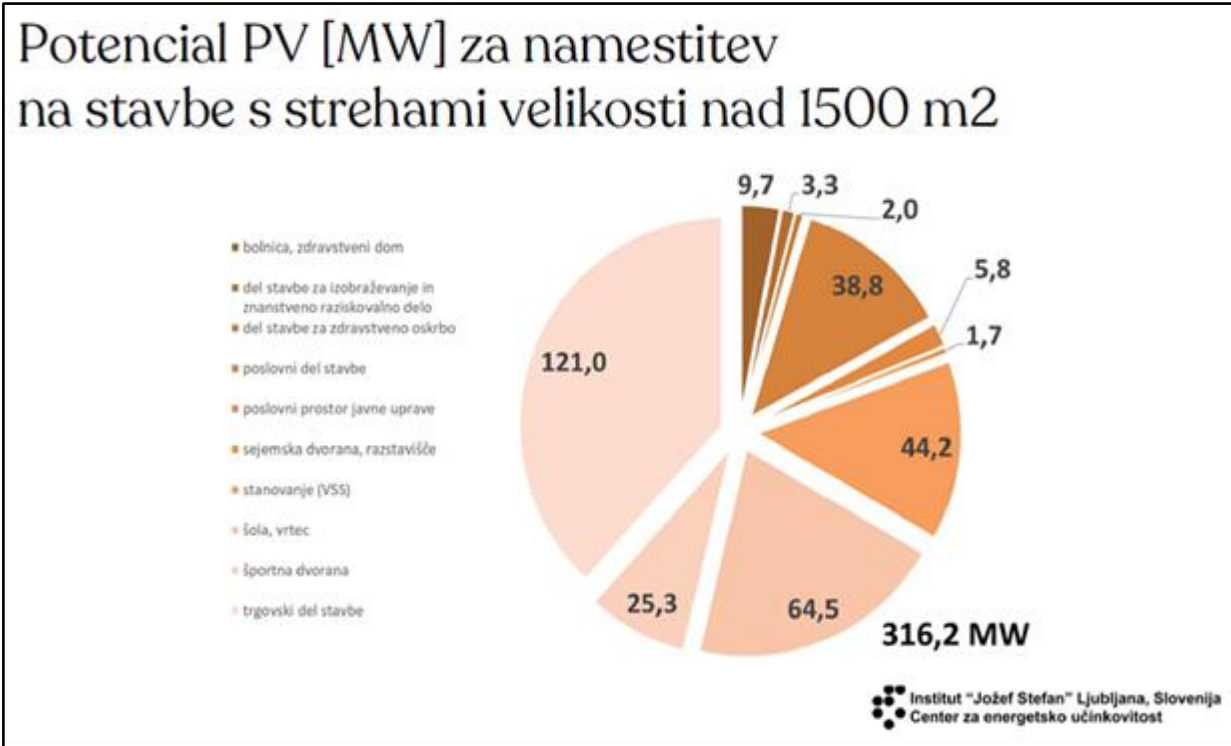
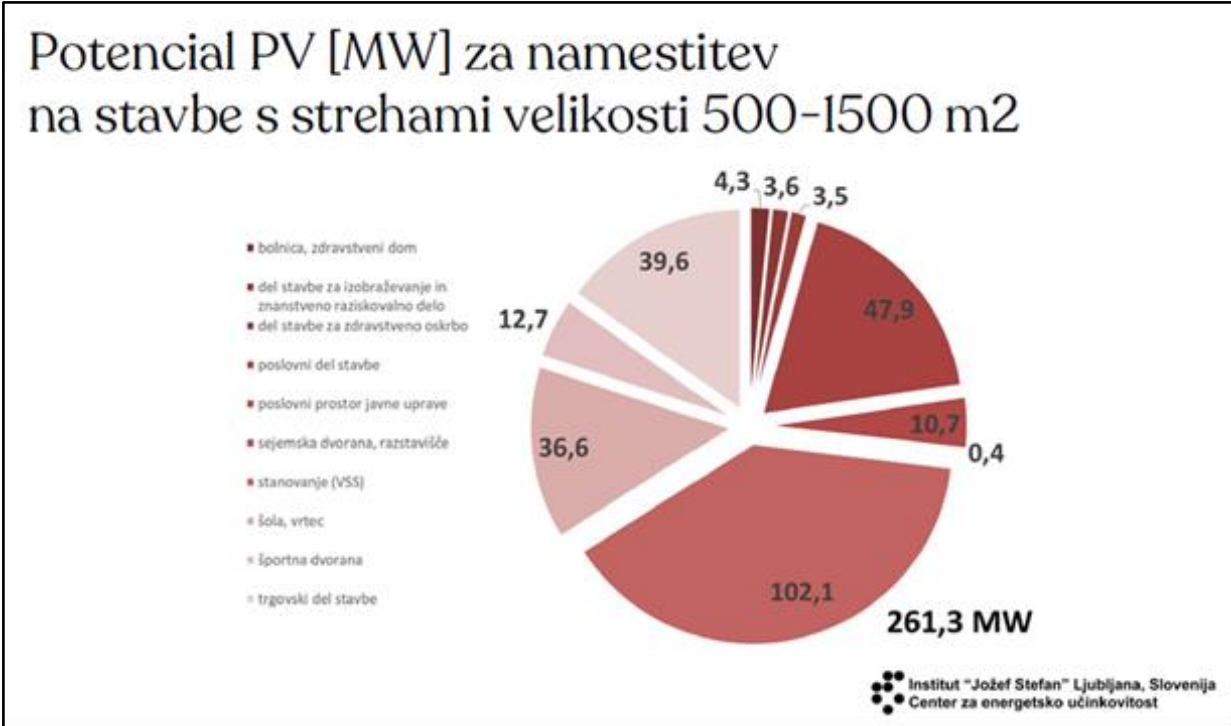
Na tak način se pohitrijo postopki umeščanja naprav v prostor.

Pri izdelavi projektne dokumentacije ali druge dokumentacije za postavitve fotonapetostnih naprav se upoštevajo strokovne rešitve iz elaborata OVE (12. člen ZUNPEOVE).

Zunaj potencialnih območij in predpisanih prednostnih območij se fotonapeotsne naprave in vetrne proizvodne naprave načrtujejo v skladu z zakonom, ki ureja prostor. Ne glede na navedeno se lahko za umestitev fotonapetostne naprave ali vetrne proizvodne naprave OPPN v skladu z zakonom, ki ureja prostor, sprejme tudi, če umestitev teh naprav ni predvidena v lokalnem energetskem konceptu, če se najpozneje hkrati s sprejetjem OPPN ustrezno spremeni ali sprejme tudi lokalni energetski koncept. (13. člen ZUNPEOVE).

Inštitut Jožef Stefan je v sodelovanju z Ministrstvom za okolje, podnebje in energijo ter nekaterimi lokalnimi energetskimi agencijami, v sklopu aktivnosti za pripravo nove Metodologije za izdelavo LEK-ov s ciljem digitalizacije le-teh, analiziral potencial javnih streh v Sloveniji za potrebe umeščanja sončnih elektrarn. Javne objekte je razdelil v dve skupini. V prvi skupini med 500 in 1.500 m² tlorisne površine streh je obravnaval 8.018 stavb skupne površine 6.267.994 m² s potencialom 282,1 MW. V drugi skupini nad 1.500 m² pa 2.238 stavb skupne površine 7.034.867 m² s potencialom 316,2 MW. Skupen potencial obravnavanih stavb za potrebe umeščanja sončnih elektrarn je znašal 532,5 MW³⁴.

³⁴ Analiza potenciala za namestitve sončnih elektrarn na strehe javnih objektov, (mag. Jure Čižman, IJS, Center energetske učinkovitosti, oktober 2023)

Slika 14: Potencial streh nas 1.500 m² javnih objektov v Sloveniji³⁵

Povsod, kjer obstaja možnost postavitve sončne elektrarne na streho javnega objekta, kjer bo ta proizvajala več energije, kot je rabi sam objekt, je smiselno razmišljati o skupnostni samooskrbi.

³⁵ Potencial streh nad 1.500 m² javnih objektov v Sloveniji (mag. Jure Čižman, Institut Jožef Stefan, Center energetske učinkovitosti, oktober 2023)

Vsekakor pa se lahko več objektov, več skupnostnih samooskrbnih sončnih elektrarn poveže v energetska skupnost (npr. primeri, kjer se poleg merilnih mest v lasti občine vključuje še merilna mesta občanov (fizičnih oseb) in merilna mesta malih podjetij (pravne osebe)). Najpogostejša oblika pravne osebe pri tem je zadruga, kot najenostavnejša in najučinkovitejša oblika pravne osebe. Ravno tako se uveljavlja praksa, da se pri večjih napravah, ki se umeščajo v prostor, del proizvodnje nameni lokalni energetska skupnosti. V tovrstnih primerih je vložek občine v projekt plačilo komunalnega prispevka in nadomestila za stavbno pravico, občina za ta namen pa ustanovi skupaj z občani zadrugo.

Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo pripravlja javni razpis za javni sektor, kjer bo najvišja intenzivnost pomoči za projekte, kjer bo investitorica občina, manjša intenzivnost pomoči pa bo zaradi shem državnih pomoči za projekte, kjer bo projekt izvedla zadruga oziroma se bo izvajal v obliki javno-zasebnega partnerstva. Zadruga lahko svoje skupnostne projekte prijavijo tudi na aktualni javni poziv Borzena JP-OVE-01³⁶, kot je bilo omenjeno v poglavju 4.

Skladno z 71. členom ZUNPEOVE, ki določa, da lahko Vlada za spodbujanje uvajanja vetrnih proizvodnih naprav določi enkratno nadomestilo za občino, ki se plača občini, v kateri je postavljena nova vetrna proizvodna naprava, in je vezano na inštalirano moč naprave, je MOPE dalo v javno obravnavo Uredbo o enkratnem nadomestilu za občino za spodbujanje uvajanja vetrnih proizvodnih naprav, kjer se predlaga enkratno nadomestilo občinam v višini 200.000 EUR na 1 MW inštalirane moči proizvodne naprave za večje naprave od 1 MW. Občina prejeto nadomestilo porabi za investicije in ukrepe za izboljšanje življenjskih pogojev in kakovosti življenja lokalnega prebivalstva, ki spada v vplivno območje vetrnih proizvodnih naprav.

Kot že navedeno v pričujoči strokovni podlagi, imajo občine v okviru spodbujanja rabe OVE v lokalnem okolju, ključno vlogo, saj lahko za potrebe skupnosti ter spodbujanja rabe OVE za umeščanje OVE naprav ponudijo objekte v občinski lasti, kot so domovi krajevnih skupnosti, vaški oziroma kulturni domovi, podružnične šole, parkirišča, degradirana območja (npr. zasute deponije, sanirana odlagališča odpadkov ipd.). Za takšne objekte je običajno značilna majhna raba energije, ob postavitvi sončnih elektrarn na takšne objekte pa tako nastanejo viški, ki se lahko ponudijo okoliškemu prebivalcem. To je bila tudi najbolj pogosta oblika energetskih skupnosti po starem EZ-1 z možnostjo netiranja na letnem nivoju, pri večjih napravah in priključevanju končnih odjemalcev s skupnostno samooskrbo izven iste transformatorske postaje pa po novem ZSROVE.

³⁶ Dodeljevanje neposrednih nepovratnih sredstev za spodbujanje proizvodnje električne energije in toplote iz obnovljivih virov ter za shranjevanje električne energije in toplote, <https://ove.borzen.si/>

V kolikor je nosilec takšne skupnosti občina, ima takšna skupnost tudi do tretjih oseb večje zaupanje. V primeru, da je zadruga, kjer je pomemben član tudi občina s svojimi zavodi, ta bistveno lažje nastopa do komercialnih bank pri pridobivanju kredita za potrebe izvedbe investicije. Ravno tako določena potrebna administrativna dela izvede občinska uprava, še posebej, če je predsednik zadruga iz njenih vrst.

Običajno nastajajo skupnosti, zadruga, v času krize, ko se ljudje začnejo med seboj povezovati in preko skupnosti uresničevati svoje cilje. Tu je izrednega pomena, da skupnostni projekt vodi oseba, ki ima zaupanje pri sokrajanih, ključna pa je tudi podpora župana, občinske uprave in občinskega sveta takemu skupnostnemu projektu. Tako v zadnjem času nastajajo energetske skupnosti predvsem kot odgovor na energetska krizo, ki je nastala tako zaradi podnebnih sprememb, dviga cene emisijskih kuponov, predvsem pa zaradi vojne v Ukrajini, s čemer je samooskrba ponovno dobila nazaj svoj nekdanji pomen zlasti na energetskega področju.

Evropska komisija v odziv na težave in motnje na svetovnem energetskega trgu, ki jih je povzročila ruska invazija na Ukrajino, od maja 2022 izvaja načrt REPowerEU³⁷. Tako RepowerEU, kot odgovor na vojno v Ukrajini določa, da morajo lokalne skupnosti z več kot 10.000 prebivalci v svoj energetska načrt vključiti vzpostavitev vsaj ene energetske skupnosti, ki temelji na obnovljivih virih energije. V Sloveniji se omenjeno določilo uvaja v nov energetska zakon EZ-1. Navedeno bodo morale občine vključiti v svoje nove LEK-e. Prav skozi nove LEK-e oziroma osvežene LEK-e, bodo občine, glede na nove nacionalne cilje določene v prenovljenem Nacionalnem energetskega in podnebnem načrtu (NEPN), prevzele ključno vlogo pri doseganju svojih in nacionalnih ciljev na področju OVE.

³⁷ Evropska komisija, REPowerEU, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_sl

8. OPIS OBSTOJEČEGA STANJA POLOŽAJA ZADRUŽNIŠTVA V SLOVENIJI

8.1. ZGODOVINA RAZVOJA ZADRUŽNIŠTVA NA SLOVENSKEM

»Prvi zametki zadružištva, ki so pozneje vodili v razvoj uspešnih mlekarskih zadrug, so se pojavili že v prvi polovici 19. stoletja v sirarskih družbah na Tolminskem in Bohinjskem. Organizirano zadružištvo pa je nastalo iz potrebe po zaščiti slovenskega kmeta in ohranitvi slovenske zemlje v njegovi lasti. Z zemljiško odvezo leta 1848 je bilo namreč na Slovenskem konec fevdalizma in slovenski kmetje so postali gospodarji na zemljiščih, ki so jih obdelovali. Vendar so morali za zemljo, ki so jo dobili v posest, zemljiškim gospodom plačevati odškodnino. Gospodarjenje je zahtevalo nova znanja in finančna sredstva, nova ureditev pa nove davke. Oderuško zadolževanje pri različnih špekulantih je kmetije vodilo v propad. Številne kmečke družine oziroma njihovi člani so se posledično pričeli odseljevati v tujino. Da bi zagotovile pravično kreditiranje in ohranile slovensko zemljo v lasti slovenskega kmeta, so se na Slovenskem pojavile prve zadružne hranilnice. Za začetek organiziranega zadružištva na Slovenskem se šteje ustanovitev prve hranilno-kreditne zadruge leta 1872 v Ljutomeru.

Leta 1874 so v Mozirju, Šoštanju, Metliki, Ormožu in Celju začele poslovati prve zadružne posojilnice. Do leta 1883 je bilo njihovo poslovanje razširjeno na 14 posojilnic, leta 1884 pa jih je na ozemlju Slovenije poslovalo že 25. Pri organiziranju posojilnic sta imela največje zasluge brata Jože Vošnjak (1834–1911) in inž. Mihael Vošnjak (1837–1920). Ustanavljanje posojilnic je bilo ključnega pomena za gospodarsko osamosvojitve in politično enakopravnost slovenskega naroda in je vodilo v ustanovitev prve zadružne zveze – Zveze slovenskih posojilnic v Celju.

Na prelomu iz 19. v 20. stoletje je v slovenskem kmetijstvu nastopila kriza, številne kmetije so propadale in s podeželja se je začelo množično izseljevanje. Da bi rešili težave, so se začeli kmetje včlanjevati v kreditne zadruge, ustanovljene po Raiffeisnovih načelih, katerih pobudnik je bil dr. Janez Evangelist Krek (1865–1917). Nastalo je več poslovnih in revizijskih zadružnih zvez, med njimi tudi zadružna zveza v Ljubljani.

Nova državno-politična ureditev po prvi svetovni vojni, povojna inflacija, neugodna menjava denarja, izguba trgov mlekarskih, gozdarskih in drugih zadrug ter druga svetovna vojna so ustavili razvoj dotedanega zadružištva. Zaradi vsesplošnega pomanjkanja se je začelo razvijati potrošniško zadružištvo. Med potrošniškimi zadrugami je bilo najbolj dejavno Konzumno društvo za Slovenijo, katerega ravnatelj je bil dr. Anton Kristan.

Druga svetovna vojna je začasno ustavila dejavnost združnih organizacij. Slovenski narodnoosvobodilni svet (SNOS) je ustanovil Iniciativni združni odbor za Slovenijo, da je zavaroval združno premoženje in združništvo preoblikoval v skladu z novim družbenim redom.

Združništvo je prva leta po drugi svetovni vojni postalo opora državnemu gospodarskemu sektorju, ki je združeval obnovitvene, živinorejske, nabavno-prodajne, lesno-produktivne, obrtne in druge zadrage. Leta 1946 je bil sprejet temeljni ZZad, izvajali sta se agrarna reforma in kolonizacija, ki sta dokončno odpravili kmečke dolgove.

Neuspešen poskus kolektivizacije kmetijstva s kmečkimi delovnimi zadrugami v letih 1948–1953 je povzročil, da so le-te prenehale delovati in so se reorganizirale v splošne, nabavno-prodajne kmetijske zadrage. Po prehodu v delavsko in družbeno samoupravljanje in bolj liberalnih predpisih o kmetijskih zadrugah so te postale množične, poslovno dobro povezane in učinkovite organizacije, v katere so bili včlanjeni skoraj vsi kmetje. Konec leta 1956 je bilo v Sloveniji 695 kmetijskih zadrug s približno 126.000 člani. Združništvo je konec petdesetih let doseglo izreden gospodarski vzpon ter pridobilo veliko politično in materialno moč, ki je začela ovirati skladnost družbenega razvoja na škodo delavskega razreda. Zato so bili sprejeti novi predpisi o kmetijskih zadrugah, ki so le-te vse bolj izenačevali s podjetji, spodbujali k ustanavljanju velikih družbenih posestev in kmetijskih kombinatov. Združne zveze so bile razpuščene, kmetijske zadrage so morale opustiti gozdarsko dejavnost in začeli so se procesi spajanja zadrug s podjetji. Število zadrug se je bistveno zmanjšalo in leta 1965 je na območju Slovenije delovalo samo še 78 kmetijskih zadrug s 48.713 člani.

Napočilo je eno najbolj neugodnih obdobjev združništva in zasebnega kmetijstva. To obdobje ni trajalo dolgo, saj je prevladalo tudi med politiki spoznanje, da zaradi specifičnih razmer v Sloveniji brez kmeta ne bo pridelave hrane. Leta 1970 je bilo združništvu ponovno priznано pomembno mesto v razvoju zasebnega kmetijstva. Leta 1969 je bil sprejet zakon o hranilno-kreditnih službah, leta 1972 pa zakon o združevanju kmetov. Dovoljena je bila ustanovitev najprej Zveze hranilno-kreditnih služb Slovenije (1971) in leta 1972 Združne zveze Slovenije. Tako je slovensko združništvo že tretjič začelo skoraj iz nič, da bi nadaljevalo razvoj, ki je bil prekinjen pred desetimi leti.

Na pobudo 16-članskega iniciativnega odbora je bila v Ljubljani 6. julija 1972 ponovno ustanovljena Združna zveza Slovenije. Prvi predsednik Združne zveze Slovenije je postal Andrej Petelin, tajnik odbora za združništvo pri Gospodarski zbornici Socialistične Republike Slovenije. Za njim so zvezo vodili Nande Vode v obdobju 1981–1982, Leo Frelih v obdobju 1982–1996, Peter Vrisk v obdobju 1996–2020, od 3. junija 2020 pa Združno zvezo Slovenije vodi Borut Florjančič.

Kmetijske zadruge in gozdarske organizacije kooperantov so odigrale veliko razvojno vlogo, zlasti v hribovitih in gorskih območjih, kjer so prispevale h graditvi infrastrukture, pospeševale turizem na kmetijah in podpirale dopolnilno dejavnost in izobraževanje.

Prvi združni zakon, ki je veljal na pretežnem delu ozemlja sedanje Republike Slovenije, kot dela Avstro-Ogrske, velja še danes v Avstriji.

Leta 1946 je bil sprejet temeljni ZZad, drugi zakon o združevanju kmetov pa je bil sprejet leta 1972 (spremenjen leta 1986), leta 1990 pa je bil sprejet še jugoslovanski ZZad. Leta 1992 je bil sprejet veljavni ZZad, ki je urejal postopke za vračilo združnega premoženja in udeležbo zadrug v živilskopredelovalni industriji. Zakon se je prvič spremenil v letu 1993, druga sprememba pa je sledila v letu 2007. V letu 2009 je novela ZZad v slovenski pravni red uvedla evropsko zadrugo, ukinila združno revizijo ter za domače zadruge prinesla določene novosti po zgledu evropske zadruge. Zadnje uradno prečiščeno besedilo veljavnega ZZad je bilo objavljeno v Uradnem listu RS št. 121/21, dne 23.7.2020. V njem je v 1. členu zadruga definirana kot organizacija vnaprej nedoločenega števila članov, ki ima namen pospeševati gospodarske koristi in razvijati gospodarske ali družbene dejavnosti svojih članov ter temelji na prostovoljnem pristopu, svobodnem izstopu, enakopravnem sodelovanju in upravljanju članov«.

8.2. OBSTOJEČI POLOŽAJ ZADRUŽNIŠTVA NA SLOVENSKEM

V Sloveniji imamo predvsem kmetijsko gozdarske zadruge, ki so povezane v Zadružno zvezo Slovenije, z.o.o., katera je nevladna organizacija s prostovoljnim članstvom. Pospešuje in podpira razvoj združništva ter zastopa interese svojih članic. Združuje 60 kmetijskih in gozdarskih zadrug in tri podjetja³⁸.

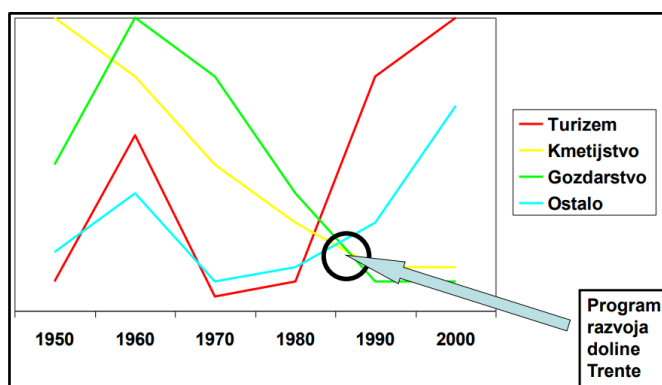
V zadruge, članice zveze, je včlanjenih 13.500 slovenskih kmetov in kmetic, ki so hkrati njihovi lastniki, jih upravljajo in z njimi enakopravno poslovno sodelujejo. Kmetje se v zadruge včlanjujejo prostovoljno, z namenom uspešnejšega nastopa na trgu in izboljšanja konkurenčnosti. Temeljna dejavnost zadrug je usmerjena v odkup kmetijskih in gozdarskih pridelkov od lokalnih kmetov tako članov kot nečlanov. Številne zadruge odkupljenim pridelkom in pridelkom lastne pridelave dodajajo vrednost, zlasti s predelavo in trženjem. Zadruge zaposlujejo več kot 2.600 delavcev in so na podeželju pomemben generator razvoja novih delovnih mest. Skozi 150-letno zgodovino so se zadruge razvile v pomembnega partnerja slovenskega podeželja, ki ima dragoceno vlogo pri zagotavljanju socialne varnosti, sooblikuje prostor in kulturno krajino ter pomembno prispeva h kakovosti življenja na podeželju.

³⁸ Zadružna Zveza Slovenije - ZZS, <https://zzs.si/o-zvezi/zgodovina>

Župan občine Hrastnik, g. Marko Funkl, kjer je občina soustanoviteljica Energetske zadruga Zeleni Hrastnik, je podal pobudo, da se ustanovi zveza nekmetijskih zadrug Slovenije.

Zadruga Soča – Trenta, z.o.o., Trenta

Ena prvih energetska zadrug - zadruga Soča – Trenta z.o.o., je nastala kot odziv lokalnega prebivalstva na stalno odseljevanje ljudi iz doline Trente. Lokalno prebivalstvo, ki se ni odselilo, se je pričelo zavedati, da je potrebno za preprečevanje tovrstnih procesov, zagotoviti stalen finančni vir v okviru večje rabe lokalnih virov (lov, ribolov, gozd, hidroenergija, turizem ipd.). Nastal je »Program razvoja doline Trente«.

Slika 13: Stanje v dolini Trente prikazano v Programu razvoja doline Trente³⁹

Kot rezultat povezovanja lokalnega prebivalstva v dolini Trente je ob podpori takratne občine Tolmin, leta 1992 nastala Zadruga Soča – Trenta⁴⁰. Zadruga Soča – Trenta je z velikimi napori članov, ki so večino svojega vložka zagotovili s svojim lastnim delom, kreditom in ob donaciji ga. Nellie Loretan iz Graubuendera, St. Miritz leta 1995 v višini 125.000 DEM, zgradila MHE Krajcarca moči 800 kW s proizvodnjo 4 GWh električne energije na leto v vrednosti 3,5 mio DEM.

Slika 14: Gradnja MHE Krajcarca⁴¹

³⁹ Marko Pretner, Razvojna zadruga Soča – Trenta, <https://dovoljzavse.si/wp-content/uploads/2018/11/razvojna-zadruga-soca-trenta.pdf>

⁴⁰ Zadruga Soča – Trenta, <https://www.soca-trenta.si/si/kontakt/zadruga-soca-trenta>

⁴¹ Foto arhiv ZENS, https://www.zens.si/sites/zens.si/files/1grmovsek_zadpredstavitev-7.6.pdf

Zadruga Trenta Soča je postala »gonilo« razvoja v dolini Trente, v kateri so danes ob MHE Krajcarca povezana turistična društva, aktiv kmečkih žena, športno društvo, gasilska enota Trenta, kulturno društvo in lokalni ponudniki prenočitvenih zmogljivosti. Preko nje se ureja tudi infrastruktura, kot je Dom Trenta, šola v Soči, pohodniške poti, ISDN, ADSL, širokopasovna povezava, preko nje je urejena delna zimska prevoznost Vršiča, zagotavlja pa se tudi gostinsko ponudbo, dve stacionarni in tri potujoče trgovine.

Slika 15: Zadruga Soča-Trenta kot »gonilna« sila razvoja v dolini Trente⁴²

Knešca, Proizvodnja električne energije d.o.o., Most na Soči

Primer energetske skupnosti, kjer so se domačini povezali v družbo z omejeno odgovornostjo, da bi skupaj zgradili malo hidroelektrarno je primer Knešca, d.o.o.⁴³

Gre za največjo elektrarno v Sloveniji v lasti malih družbenikov, katera po prvih desetih letih dramatične zgodovine v letih 2002-2012, uspešno posluje nadaljnjih deset let.

HE Knešca je skupaj z družbo Knešca privihrala dramatično zgodovino, tako v lastništvu, tehničnem izpopolnjevanju, premagovanju posledic dveh poplav. Zgodba se je sicer začela že pred tridesetimi leti, ko je idejo o elektrarni, poznejši dolgoletni direktor g. Vincec Hozjan, predstavil še 23 domačinom. Nato je sledila deset letna kalvarija zbiranja dovoljenj, kjer je bila pri izvedbi ključna pomoč podjetja Lek, da so za 2,5 mio EUR vredno naložbo pridobili 1,9 mio EUR evropskih posojil in tako v letu 2002 elektrarno tudi pognali.

⁴² Razvojna zadruga Soča – Trenta, Marko Pretner, <https://dovoljazavse.si/wp-content/uploads/2018/11/razvojna-zadruga-soca-trenta.pdf>

⁴³ Knešca d.o.o., Bizi, <https://www.bizi.si/KNESCA-D-O-O/>

Elektrarno je leta 2006 in 2008 prizadela poplava in so morali zajetje povsem na novo zgraditi in sanirati podporne stebre 3,5 km dolgega cevovoda. Žal so tudi letošnje poplave povzročile škodo, vendar je družba Knešca d.o.o. finančno bistveno močnejša kot v letih 2006 in 2008⁴⁴.

Druga težava je nastopila, ko je s prihodom Novartisa v Slovenijo, iz družbe izstopil Lek z 24 % deležem, prenašanjem kredita na Faktor banko in kjer je direktor, kot edini od družbenikov, zastavil tudi svojo hišo. Z vračilom kredita pred nekaj leti, se je ta zgodba uspešno končala.

Elektrarna z močjo 1,4 MW, ki ne spada med male, je začela obratovati maja 2002. V dvajsetih letih obratovanja je proizvedla preko 100 GWh električne energije in zadnja leta posluje z dobičkom. Del dobička namenjajo tudi lokalni skupnosti, predvsem KS Kneža in društvom v vasi.

Lesna zadruga z.o.o., so.p. Loški Potok

Primer dobre prakse na področju samooskrbe z lokalno lesno biomaso je Lesna zadruga z.o.o., so.p. v Loškem Potoku ki se je ustanovila za namen postavitve daljinskega ogrevanja na lesno biomaso (DOLB) za potrebe ogrevanja občinskih, zasebnih, poslovnih in stanovanjskih objektov, s poudarkom na izrabi lokalne lesne biomase.

Omenjena zadruga je bila ustanovljena spomladi 2016 ter nato preko javnega razpisa pridobila koncesijo za izgradnjo DOLB-a. Konec leta 2016 se je prijavila na razpis MZL DO OVE 2016 in pridobila nepovratna sredstva. Višina investicije je bila 750.000 EUR, nepovratnih sredstev pa je bilo 70 %. Na DOLB so priklopljeni Dom starejših občanov, obe trgovini v naselju Loški Potok, zdravstveni dom, šola, poslovni del stanovanjskega bloka v katerem je tudi pošta, KTC, gostilna in večstanovanjska stavba Hrib⁴⁵.

Slika 16: DOLB Loški Potok⁴⁶

Ko je Pošta Slovenije želela ukiniti pošto v Loškem potoku, jo je prevzela zadruga in s tem ohranila pošto v kraju. Kotlovnici na lokalno lesno biomaso pa je sledila tudi že skupnostna 33,3 kW

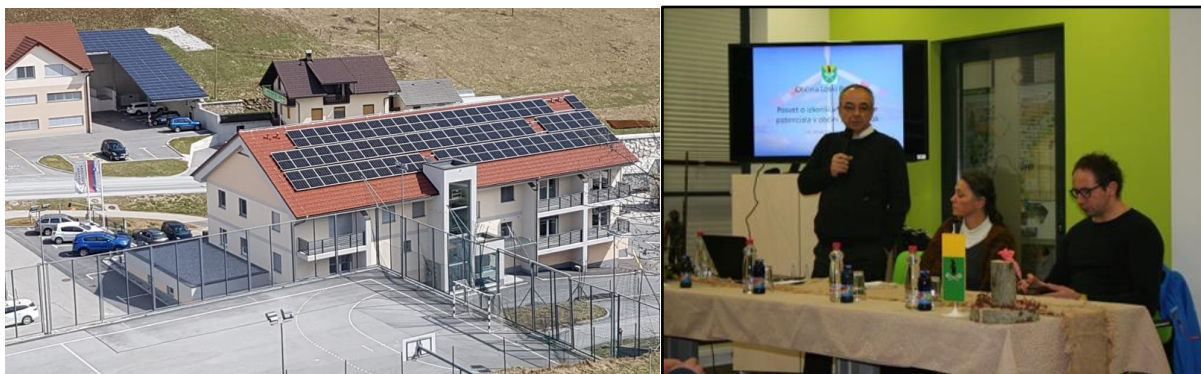
⁴⁴ Elekrika" asfaltira tudi cesto, Primorske novice, 2012, <https://primorske.svet24.si/2012/10/05/elektrika-asfaltira-tudi-cesto>

⁴⁵ Zbornik prispevkov strokovnega posveta o ustanavljanju energetskih zadrug v Sloveniji,

<https://www.zens.si/sites/zens.si/files/final-zbornik-posvet-energetske-zadruga-bovec-7-6-2017.pdf>

⁴⁶ Predstavitev Lesne zadruge Loški Potok (Lesna zadruga Loški Potok, Ivana Benčina, predavanje, posvet Energetska prihodnost Krasa in Brkinov, Štanjel 29.11.2013)

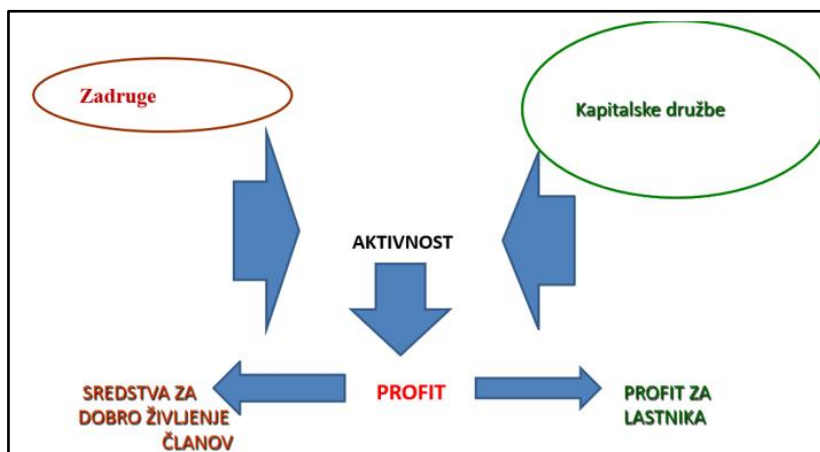
sončna elektrarna na strehi večnamenskega objekta in 45 kW skupnostna sončna elektrarna na medgeneracijskem centru.

Slika 17: Sončni elektrarni in zbor članov zadruga v Loškem Potoku⁴⁷:

Temu je sledila še polnilnica za električne avtomobile in e-avto za prevoz starejših oseb. Zadruga pav v zadnjem obdobju intenzivno dela na postavitvi 1 MW vetrne elektrarne, z letno proizvodnjo 2,1 GWh in za katero je že pridobila gradbeno dovoljenje. Investitor vetrne elektrarne bodo Dravske elektrarne Maribor, zadruga bo v 2,8 mio EUR vreden projekt vložila 10 %.

Zadruga so torej oblika pravne osebe, kjer so člani tesno povezani med seboj in preko katere rešujejo tudi svoje skupne težave, z namenom izboljšanja življenja celotne skupnosti oziroma svojih članov. Navedeno je bistvena razlika od kapitalskih družb, kjer gre zgolj za kapitalске naložbe in kapitalске donose.

Slika 18: Zadruga predvsem uresničujejo skupne cilje svojih članov⁴⁸

⁴⁷ Predstavitev Lesne zadruga Loški Potok (Lesna zadruga Loški Potok, Ivana Benčina, predavanje, posvet Energetska prihodnost Krasa in Brkinov, Štanjel 29.11.2013)

⁴⁸ Zadruga predvsem uresničujejo skupne cilje svojih članov (Rajko Leban, GOLEA, predavanje, Regionalna srečanja; Izzivi in rešitve trajnostne energetike, Deskle, 23.11.2022)

Po vzoru ustanovitve prvih zadrug v samostojni Sloveniji ob višanju cen energentov in s tem stroškov za energijo, so začele nastajati tudi prve t.i. sončne zadruge.

Sončna zadruga z.b.o, so.p.

Tako je nastala tudi Sončna zadruga z.b.o., so.p., ki deluje po združnem principu: zniževanje stroškov za ogrevanje svojih članom in ne kapitalski donos svojih članov. Sprva je bilo sicer postavljenih nekaj sistemov daljinskega ogrevanja na lesno biomaso, šele nato pa tudi nekaj skupnostnih samooskrbnih sončnih elektrarn. Gre za neprofitno zadrugo, katere soustanoviteljica je tudi Skupnost občin Slovenije in je registrirana kot zadruga brez odgovornosti ter kot socialno podjetje⁴⁹.

Zadruga sončnih elektrarn Slovenije . ZSES z.o.o.

Leta 2014 je na Ptuj nastala tudi Zadruga sončnih elektrarn Slovenije – ZSES z.o.o.⁵⁰ v katero se je ob ustanovitvi povežalo 13 lastnikov sončnih elektrarn. Deluje po principu »CROWDFUNDINGA«, kjer člani glede na vložena sredstva dobivajo nazaj pripadajoče mesečne obresti. V okviru navedenega zadruga išče primerne lokacije za postavitev sončnih elektrarn, ki jih nato izvede kot tretja oseba v smislu energetske zakonodaje na področju skupnostne samooskrbe. Omenjena zadruga je tudi članica evropske energetske zadruge za obnovljive vire. Trenutno ima že več kot 500 članov, ki imajo postavljenih cca 480 sončnih elektrarn skupne moči MW. Po podobnem principu deluje tudi Energetska zadruga sončni krog⁵¹.

V Sloveniji tako deluje tudi nekaj t.i. sončnih zadrug, ki so bile ustanovljene z namenom postavitve skupnostne sončne elektrarne s ciljem, da se v energetska skupnost povežejo končni odjemalci s skupnostno samooskrbo. V veliki večini primerov gre za sončno zadrugo na pobudo lokalne skupnosti, kjer občina na objekte v svoji lasti postavi sončne elektrarne v dopustnih mejah glede na objekt in distribucijsko omrežje, viške pa ponudi okoliškim prebivalcem. Na takšen način je nastala **Energetska zadruga Zeleni Hrastnik z.o.o.**, pa tudi **Sončna zadruga Koper z.o.o.**, ki je podrobneje opisana tudi v naslednjem poglavju. Sledijo energetska zadruga **Sončni Ig, z.o.o.**, ki jo je ustanovila Občina Ig⁵².

V okviru skupnostne samooskrbe, kot jo določa nova zakonodaja na energetska področju, lahko zadruge odigrajo pomembno vlogo pri uresničevanju ciljev OVE tako na občinskem kot nacionalnem nivoju, bo pa tu potrebno odpravljati administrativne in zakonodajne ovire (MOPE), zagotoviti ustrezno kreditiranje (Eko sklad) ter nepovratne spodbude (Borzen, MOPE).

⁴⁹ Sončna zadruga z.b.o., so.p., Bizi, <https://www.bizi.si/SONCNA-ZADRUGA-Z-B-O-SO-P/>

⁵⁰ Zadruga sončnih elektrarn Slovenije, <https://www.zses.si/>

⁵¹ Energetska zadruga Sončni krog, <https://www.energetskazadruga.si/sl/>

⁵² Sončni Ig, z.o.o., Bizi, <https://www.bizi.si/SONCNI-IG-Z-O-O/>

9. PRIKAZ TUJIH IN DOMAČIH PRIMEROV ENERGETSKIH SKUPNOSTI

9.1. PRIMERI DOBRIH PRAKS NA DANSKEM

V Evropi imamo največ primerov energetskih skupnosti na Danskem, v katere se vključujejo predvsem občani. Tako so končni odjemalci s samooskrbo tudi lastniki naprav in kjer je ogromno tovrstnih občinskih projektov, kjer je občina skupaj z občani ustanovila zadrugo ali podjetje za oskrbo z električno energijo, za ogrevanje.

Pri sistemih daljinskega ogrevanja je delež podjetij ustanovljenih s strani občin in občanov tolikšen, da proizvajajo kar 66 % celotne daljinske toplote. Način delovanja prej predstavljene Lesne zadruge Loški potok torej pri njih predstavlja pogosto obliko prakse.

Slika 19: Slike primerov dobrih praks⁵³

Daleč največ proizvodnje iz OVE je na Danskem iz vetrne energije, v okviru katerih je kar 3.500 MW v lasti občanov, povezanih v zadruge in kjer so občani vložili 5.000 mio EUR.

Glede na zaostanek Slovenije na področju uresničevanja ciljev OVE, bi bilo priporočljivo prevzeti dobre prakse iz Danske ter v projekte vključiti tudi občane in jih razvijati po principu od »spodaj navzgor«, kjer bi tudi občine morale odigrati aktivno vlogo.

⁵³ Henning Bo Madsen, Danish Experience with Community Owned Energy, https://www.inforse.org/europe/pdfs/S_21-08-18_EnergyCommunities_Denmark_Henning_Madsen_INFORSE.pdf

Dodatne možnosti pospeševanja tovrstnih projektov v Sloveniji dajejo tudi načrtovane Borzenove svetovalne pisarne OVE, v katere se vključujejo preko Borzenove kontaktne točke OVE tudi lokalne energetske agencije, ki izvajajo v občinah naloge t.i. energetskega managerja v smislu 29.a čl. EZ-1.

Več primerov dobrih praks si je mogoče ogledati tudi na spletnih straneh Energy Communities Repository⁵⁴ in REScoop.eu⁵⁵.

9.2. PRIMERI DOBRIH PRAKS NA HRVAŠKEM

Pred 15 leti je bila Hrvaška po doseganju in uresničevanju ciljev na področju OVE za Slovenijo. Trenutno je mogoče ugotoviti, da Slovenija zaostaja za omenjenimi cilji, pri Hrvaški pa mogoče ugotoviti presežanje ciljev. Slovenija bo tako za leto 2022 od Hrvaške izvedla statistični nakup manjkajočega deleža in zanj plačala 11 mio EUR⁵⁶.

Na Hrvaškem deluje 8 energetskih zadrug. BAN-UNION je kmetijsko energetska zadruga na območju Siska. Zelena energetska zadruga (ZEZ) pripravlja projekte oskrbe z električno energijo iz OVE. Poslanstvo Energetske zadruge Otok Krk je odprava fosilnih goriv na otoku. Druge tovrstne zadruga so še: Energetska zadruga Kaštela, Energetska zadruga Lug, Energetska zadruga Sunčani Hvar, Energetska zadruga SPES itd., ki ozaveščajo občane za uporabo OVE ob ukrepih učinkovite rabe energije⁵⁷.

Na Cresu je bila v letu 2021 ustanovljena nova energetska zadruga »Apsyrtydes⁵⁸, ki je nastala na pobudo otoške razvojne agencije OTRA ter med seboj povezala predstavnike lokalne samouprave, podjetnike, izobraževalne ustanove in občane. Na ustanovnem zboru je bilo 29 pravnih in fizičnih oseb.⁵⁹

Žal ugotavljamo, da Slovenija v zadnjih 10 letih ne zaostala le za vodilnimi evropskimi državami, predvsem skandinavskimi deželami, pač pa tudi za svojimi sosedi.

9.3. PRIMERI DOBRIH PRAKS V ROMUNIJU

Tudi v Romuniji je leta 2019 nastala prva romunska energetska skupnost Cooperativa de Energija (CdE) ki jo je ustanovilo 15 članov, neposredno pod nadzorom in v lasti državljanov, ki sodelujejo

⁵⁴ Energy CommunitiesRepository, https://energy-communities-repository.ec.europa.eu/index_en

⁵⁵ European federation of citizen energy cooperatives, <https://www.rescoop.eu/>

⁵⁶ Mednarodni sporazum o statističnem prenosu obnovljive energije za leto 2022, <https://www.energetika-portal.si/nc/novica/n/mednarodni-sporazum-o-statisticnem-prenosu-obnovljive-energije-za-letu-2022/>

⁵⁷ Energetske zadruga, <https://www.energetika-portal.si/nc/novica/n/mednarodni-sporazum-o-statisticnem-prenosu-obnovljive-energije-za-letu-2022/>

⁵⁸ Energetska tranzicija otoka: osnovana energetska zadruga Apsyrtydes, <https://oie.hr/energetske-tranzicija-cresko-losinjskog-arhipelaga-osnovana-energetska-zadruga-apsyrtydes/>

⁵⁹ Nwe energy cooperative »Apsyrtydes«, <https://clean-energy-islands.ec.europa.eu/news/new-energy-cooperative-apsyrtydes>

pri lokalnem energetskega prehodu. Število članov v zadrugi stalno narašča. S prispevkom članov je CdE leta 2021 pridobil obstoječe energetska podjetje in tako postal prvi romunski 100-odstotni dobavitelj zelene energije s certifikati o izvoru. Ponuja pošteno in pregledno ceno s kakovostno storitvijo za stranke. Trenutno investira v zelene energetska zmogljivosti, predvsem v sončne elektrarne.

Trenutno ima zadruga že 934 članov. V letu 2023 je bilo proizvedene že 2 GWh električne energije iz OVE⁶⁰

Slika 20: Člani CdE zadruga⁶¹ (ACCE projekt)

9.4. USTANOVITEV SONČNE ZADRUGE V SLOVENIJI

Ustanovitev sončne zadruga z.b.o., so.p.

Ena izmed prvih, je pred 10 leti začela nastajati Sončna zadruga⁶², ker je bilo nekaj somišljenikov prepričanih, da ima lokalna samouprava pri spodbujanju rabe obnovljivih virov energije ključno vlogo.

Tako so začeli zainteresiranim občinam aktivno pomagati pri zagonu projektov, povezanih z obnovljivimi viri energije in kjer so ugotovili, da potrebujejo konkretne rešitve za realizacijo tovrstnih projektov, kar bi naj Sončna zadruga med drugim bila.

Sončna zadruga je slovenska energetska zadruga, ki združuje v svoje članstvo tiste lastnike objektov, ki želijo energetska posodobiti in optimirati te objekte. Bodisi skozi moderen sistem ogrevanja na biomaso, ali zgolj znižati strošek elektrike. To so lahko veliki javni objekti (občine), poslovni objekti (podjetja) kakor tudi individualni objekti (občani). Gre za objekte, kjer lastnik želi nadomestiti npr. ogrevanje na kurilno olje z ogrevanjem na lesno biomaso (peleti, lesni sekanci) ali postaviti sončno elektrarno. V vseh teh primerih Sončna zadruga izvede investicijo v celoti, kar pomeni, da poskrbi za izdelavo potrebne dokumentacije, pridobi potrebna dovoljenja, projekt

⁶⁰ First energy community in Romania: yes we need more!, <https://caneurope.org/achievements/first-energy-community-in-romania-yes-we-need-more/>

⁶¹ ACCE projekt, <https://acce.rescoop.eu/>

⁶² Sončna zadruga, <https://www.soncnazadruga.si/>

financira in prek izbranih izvajalcev tudi izpelje in poskrbi za vzdrževanje opreme. V nadaljevanju so predstavljene značilnosti njenega delovanja.

V primeru postavitve sončne elektrarne, Sončna zadruga sklene s članom zadruga pogodbo o služnosti na strehi njegovega objekta. Po postavitvi elektrarne po principu energetske skupnosti zagotavlja samooskrbno elektriko članu zadruga, viške pa prodaja na trgu.

Pri ogrevanju na lesno biomaso zadruga sklene s članom zadruga pogodbo o dobavi toplote po ceni, ki bo bistveno ugodnejša, kot če bi se lastnik objekta – član zadruga še naprej ogreval na kurilno olje ali zemeljski plin. Pri tem zadruga obstoječe (praviloma) zastarelo kurišče na kurilno olje predela v sodobno, ekološko in energetsko visoko učinkovito kurišče na lesno biomaso. Zadruga v pogodbeno določenem času, ko dobavlja toploto, tudi upravlja s kotlovnico.

Ekonomija Sončne zadruga

Storitve Sončne zadruga so namenjene izključno njenim članom. Dokler bodo obstajale potrebe po njenih storitvah med člani, jih zadruga ne bo ponujala nečlanom. Njim pa bo nižje cene ogrevanja in elektrike lahko zagotavljala zato, ker bo izbranim dobaviteljem opreme in izvajalcem energetskih posodobitev lahko ponudila dostop na »interni« trg, od njih pa, pač glede na velikost tega trga (t.j. število članov zadruga), zahtevala popuste in druge ugodnosti. Pomemben element v tej smeri je tudi dejstvo, da ima zadruga na razpolago strokoven kader, ki lahko pogajanja s temi izvajalci vodi veliko kompetentneje, kot bi jih vsakposamezen član zadruga. To je zagotovilo za ustrezno izbiro tehnologije in določitev primerne cene.

Nižji stroški porabe energije, ki jih zadruga zagotavlja svojim članom, pa niso edini ekonomski učinek njenega delovanja. Sončna zadruga ima namreč pomemben učinek na povečanje energetske samooskrbe, s tem pa tudi na zmanjšanje odliva sredstev za nakup energije iz posameznih slovenskih regij pa tudi iz Slovenije kot celote.

Sončna zadruga in občine

Člani Sončne zadruga so lastniki objektov. Ti so tako posamezniki kot tudi podjetja in osebe javnega prava. Med zadnjimi so še posebej pomembne občine. Če je namreč vloga države, da zagotavlja ustrezne ukrepe za prehod na obnovljive vire energije, pa je naloga občin, da te ukrepe tudi uresničijo. V občinah se nahajajo šole in vrtci ter drugi javni objekti, v katerih je treba zagotoviti prehod na zeleno energijo ter znižati stroške porabe energije. Poleg navedenih, konkretnih učinkov, pa so občine pomembne tudi kot zgled svojim občanom, kot promotor uvajanja obnovljivih virov energije, ki lahko doseže, da temu zgledu sledijo tudi občani in podjetja na njenem območju. Sončna zadruga je v teh okvirih pomemben akter, ki občinam-članicam zagotavlja tako znanje kot finančne vire za izvedbo investicij.

Zakaj zadruga in ne podjetje?

Iz zgoraj navedenega je razvidno, da so cilji Sončne zadruga neprofitni. Na eni strani želi s tem, da ponudi članom izvedbo projekta zelene energetske prenove, vzpodbuditi k prenovi tudi vse tiste, ki so o teh možnostih premalo obveščeni, ali si ne morejo vzeti dovolj časa za pridobivanje potrebnih dovoljenj in subvencij, ali pa nimajo sredstev za izvedbo investicije. Na drugi pa ne želi ustvarjati dobičkov zato, da si jih razdeli nekaj lastnikov, ampak teži k temu, da se dobički iz poslovanja prenesejo v nižje stroške energije za njene člane. Zadržni poslovni model je pravzaprav edini, ki tovrstnim ciljem povsem ustreza. S tem, ko razmerja med člani ne temeljijo na višini kapitalskih vložkov, ampak ima vsak član zadruga en glas, se vzpostavlja zaupanje med njimi, kar predstavlja osnovni pogoj za rast števila članov, posledično pa tudi za njeno sposobnost, da realizira svoje ekološke in ekonomske cilje.

Projekti, ki jih je realizirala Sončna zadruga od idejne zasnove do njihovega delovanja

1) DOLB Cerkvenjak

Ogrevanje javnih objektov v centru kraja Cerkvenjak

Višina investicije: 161.820 EUR

Višina nepovratnih sredstev: 57.528 EUR

Višina kredita: 195.500 EUR, po povračilu DDV-ja in nepovratnih sredstev je ostal kredit v višini 105.000 EUR

Pričetek obratovanja sistema: september 2014

Komentar: Sistem obratuje že osmo leto in do sedaj niso imeli niti ene zamude plačila s strani kupca toplote. Prav tako je bil kredit redno odplačevan celoten čas.

2) DOLB Rogašovci

Ogrevanje javnih objektov v kraju Sv. Jurij v občini Rogašovci

Višina investicije: 195.000 EUR

Višina nepovratnih sredstev: 98.500 EUR

Višina kredita: 195.000 EUR, po pridobitvi nepovratnih sredstev je ostal kredit v višini 96.500 EUR

Pričetek obratovanja sistema: september 2017

Komentar: Sistem obratuje že peto leto in do sedaj niso imeli niti ene zamude plačila s strani kupca toplote. Prav tako je bil kredit redno odplačevan celoten čas.

3) DOLB Gornji Petrovci

Ogrevanje OŠ, vrtca in večstanovanjskega objekta v neposredni bližini

Višina investicije: 191.500 EUR

Višina nepovratnih sredstev: 92.000 EUR

Višina kredita: 192.000 EUR, po pridobitvi nepovratnih sredstev je ostal kredit v višini 100.000 EUR

Pričetek obratovanja sistema: september 2018

Komentar: Sistem obratuje že četrto leto in do sedaj kljub temu, da je Občina Gornji Petrovci imela v tem obdobju finančne težave, Sončna zadruga ni imela niti ene zamude plačila. Za namene ogrevanja javnih objektov in oskrbe z elektriko ter vodo je namreč lastnik (v tem primeru občina) po zakonu dolžan zagotavljati potrebna sredstva. Prav tako je bil kredit redno odplačevan celoten čas.

4) DOLB Šalovci

Ogrevanje vseh javnih in drugih večjih objektov v kraju Šalovci

Višina investicije: 342.800 EUR

Višina nepovratnih sredstev: 175.200 EUR

Višina kredita: 343.000 EUR, po pridobitvi nepovratnih sredstev je ostal kredit v višini 167.800 EUR

Pričetek obratovanja sistema: september 2019

5) DOLB Cankova

Ogrevanje javnih objektov in drugih objektov kraja Cankova. Skupaj gre za 31 objektov.

Višina investicije: 625.000 EUR

Višina nepovratnih sredstev: 390.000 EUR

Višina kredita: 625.000 EUR, po pridobitvi nepovratnih sredstev je ostal kredit v višini 235.000 EUR

Pričetek obratovanja sistema: februar 2021

Komentar: Sistem zaključuje peto leto obratovanja. Zadruga se cel čas poslovanja razvija in izvaja energetske projekte. Leta 2021 so postavili 33,3 kW sončno elektrarno, ki so jo investirali iz tekočih sredstev ter naknadno pridobili 85 % nepovratnih sredstev. V letu 2022 so pričeli s pripravo na izvedbo 1MW velike vetrnice, za katero so leta 2020 pridobili gradbeno dovoljenje.

6) DOLB Hrastovec

Ogrevanje objektov SVZ Hrastovec in 3 večstanovanjskih objektov v neposredni bližini zavoda.

Višina investicije: 1.380.000 EUR

Višina nepovratnih sredstev: 890.000 EUR

Višina kredita: 1.400.000 EUR, po pridobitvi nepovratnih sredstev je ostal kredit v višini 490.000 EUR (20.000 EUR neizkoriščenih)

Pričetek obratovanja sistema: oktober 2022

7) Energetska skupnost Rogašovci

Vključitev treh merilnih mest (MM) objektov v Rogaševcih.

Moč sončne elektrarne: 27 kW

Ocena letne proizvodnje EE: 30 MWh

Višina kredita: 24.000 EUR

Pričetek obratovanja: januar 2024

8) Energetska skupnost Šalovci

Vključitev petih merilnih mest (MM) objektov v Šalovcih.

Moč sončne elektrarne: 33 kW

Ocena letne proizvodnje EE: 36 MWh

Višina kredita: brez kredita

Pričetek obratovanja: april 2024

Sončna zadruga z.b.o., so.p. oziroma njen direktor g. Tomaž Zver je bila pobudnik tudi za ustanovitev Lesne zadruge z.b.o. Loški potok, Energetske zadruge Zeleni Hrastnik z.o.o. in Sončne zadruge Koper z.o.o., ki je predstavljena v nadaljevanju.

9.5. ENERGETSKA ZADRUGA ZELENİ HRASTNIK z.o.o.

Energetska zadruga Zeleni Hrastnik z.o.o. je bila ustanovljena na podlagi soglasja občinskega sveta na svoji 24. redni seji dne 10.2.2022⁶³, na katerem je sprejel naslednji sklep: »*Občinski svet Občine Hrastnik se je seznanil z informacijo o Trajnostnem konceptu Občine Hrastnik, Zeleni Hrast. Občinski svet Občine Hrastnik daje soglasje ustanovitvi Energetske zadruge Zeleni hrast z.o.o.*«.

Pri pripravi projekta je bila ključna podpora društva Focus, društvo za sonaraven razvoj in Umanotere, slovenske fundacije za trajnostni razvoj skozi projekt LIFE17 IPC/SI/000007 – LIFE

⁶³ Spodbujanje zadržne oblike povezovanja v samooskrbne energetske skupnosti, Gradivo za občinski svet, 2022, https://www.hrastnik.si/uploads/www.hrastnik.si/files/meetings_tabs_documents/1928572231779_gradivo_os_trajnostnikonceptzele_nihrast_in_energetskozadruzništvo.pdf

IP CARE4CLIMATE, ki je sofinanciran iz programa LIFE in Sklada za podnebne spremembe Ministrstva za okolje in prostor, in skozi katerega se je tudi izdelal »Trajnostni koncept Občine Hrastnik – Zeleni Hrast⁶⁴«.

Prvi projekt sodelovanja v novonastali zadrugi je postavitve skupnostne sončne elektrarne, kapacitete 300 kW na streho Osnovne šole narodnega heroja Rajka Hrastnik, ki jo bo upravljala novonastala zadruga. Vrednost investicije je bila ocenjena na 235.000 EUR od katerih 20 % prispevajo člani zadruga, približno 20 % znašajo nepovratna sredstva takratnega Ministrstva za infrastrukturo, 60 % pa bo pokrili kredit, katerega pilotno ureja Eko sklad.

Ker so vsi vključeni člani zadruga končni odjemalci s priključno močjo merilnega mesta 43 kW (varovalke 3x63A) ali manj, je zadruga pridobila soglasje za priključitev po EZ-1. Uveljavljati se bo letni obračun energije t.i. »net metering« še po starem EZ-1⁶⁵.

Član energetske zadruga Zeleni Hrastnik se postane z izpolnitvijo obrazca preko spletne strani⁶⁶, kjer fizične osebe vplačajo osnovni vložek 100 EUR, pravne osebe pa 1.000 EUR. Poleg osnovnega vložka pa člani znotraj energetske skupnosti, znotraj iste transformatorske postaje vplačajo še prostovoljni delež v višini 150 EUR/kW zakupljene nameščene moči.

Največji doprinos, ki jo je z ustanavljanjem energetske zadruga prinesla občina Hrastnik, je bilo, da se je ob tem »pojasnila« zakonodaja oziroma pravna podlaga, da lahko občina ustanovi zadruga na podlagi Zakona o oskrbi z električno energijo (ZOEE), kar ni v nasprotju z Zakonom o lokalni samoupravi in Zakonom o javnih financah.

Po v tem primeru pridobljenem mnenju računskega sodišča mora občina pri organiziranju premoženja v gospodarski družbi ali drugemu pravnemu subjektu voditi predhodno ugotovljen javni interes.

Javni interes sodelovanja v energetska skupnosti državljanov v obliki zadruga občina izkazuje že na podlagi EU zakonodaje zelenega prehoda ter posledično nacionalne zakonodaje, v katero so bile prenesene evropske direktive s tega področja. Javni interes v svojem tretjem členu jasno določa tudi ZUNPEOVE, ki pravi, da je planiranje, načrtovanje, postavitve in obratovanje fotonapetostnih naprav in vetrnih proizvodnih naprav ter z njimi povezane omrežne infrastrukture v javno korist ter služi interesu javnega zdravja in javne varnosti.

Tako je bilo tu podano jasno pravno mnenje, ki glasi: »Glede na vse navedeno občina lahko (so) ustanovi zadruga kot energetska skupnost na podlagi 24. člena ZOEE, če ta izpolnjuje pogoje iz

⁶⁴ Projekt CARE4CLIMATE programa LIFE <https://www.umanotera.org/kaj-delamo/aktualne-kampanje-in-projekti/care4climate/>

⁶⁵ Star EZ-1, <https://www.uradni-list.si/pdf/2011/Ur/u2011041.pdf>

⁶⁶ Energetska zadruga Zeleni Hrastnik, <https://zeleni-hrastnik.si/zadruga/>

18. točke 4. člena ZOEE. ZOEE je tako zakon, na podlagi katerega lahko občina ureja svoje zadeve samostojno v okviru ustave in zakonov. Možnost ustanavljanja zadruga po ZOEE predstavlja dodatno možnost ustanavljanja pravnih oseb s strani občine glede na ZLS in ZJF. Konkretno gre za ustanavljanje zadruga kot energetske skupnosti za pridobivanje energije iz sončne energije, zato je treba upoštevati tudi ZSROVE, ki je lex specialis glede na ZOEE (čeprav je bil sprejet prej). Pri tem 24. člen ZOEE predstavlja omogočitveni pogoj iz točke g drugega odstavka 44. člena.«

9.6. SONČNA ZADRUGA KOPER z.o.o.

Tudi v primeru ustanavljanja Sončne zadruga Koper z.o.o. je bila podpora v okviru projekta ENES CE programa Central Europe, katerega partnerica je bila Mestna občina (v nadaljevanju: MO) Koper⁶⁷.

Osnovo za projekt postavitve skupnostne sončne elektrarne je MO Koper postavila že v svoj LEK iz leta 2008, ki je bil osvežen leta 2013. Na tej podlagi se je nato izdelal SEAP (Sustainable Energy Action Plan), skozi strateški projekt SECAP programa SI-IT pa v letu 2021 še SECAP (Sustainable Energy Climate Action Plan), temu je v letu 2023 sledil še nov LEK, s ciljem zmanjšanja emisij CO₂ za najmanj 40 % do leta 2030⁶⁸.

Skozi projekt ENES-CE programa Central Europe se je v MO Koper ustanovilo skupaj s krajani Sv. Antona Sončno zadruga Koper z.o.o., kot prenos dobrih praks iz Danske in Nemčije⁶⁹.

Najprej se je analiziralo in izbralo lokacijo na podeželju, kjer je bila nekoč že tradicija zadružništva in so ljudje bolj povezani med seboj. Pri tem se je iskalo tudi objekt, pod določenimi pogoji, ki so navedeni v nadaljevanju: objekt v lasti občine, kjer bo presežek proizvodnje, ki se lahko ponudi občanom, da so na objektu merilna mesta moči enaka ali manjša od 43 kW (varovalke 3x63A), da je možno oblikovati skupnostno samooskrbo po starem EZ-1, kjer imajo člani, kot končni odjemalci s samooskrbo možnost »NET meteringa«, netiranja na letnem nivoju⁷⁰.

Temu je sledila izdelava preliminarne analize, vključno s pridobitvijo informacije o možnosti postavitve sončne elektrarne na streho Podružnične šole Sv. Anton in na streho objekta Krajevne skupnosti, ki ga krajani imenujejo Zadružni dom⁷¹.

⁶⁷ Projekt ENES CE programa Interreg Central Europe, <https://programme2014-20.interreg-central.eu/Content.Node/ENES-CE.html>

⁶⁸ Občina pripravlja nov lokalni energetski koncept, [Občina pripravlja nov lokalni energetski koncept • Koper](https://www.bizi.si/SONCNA-ZADRUGA-KOPER-Z-O-O/)

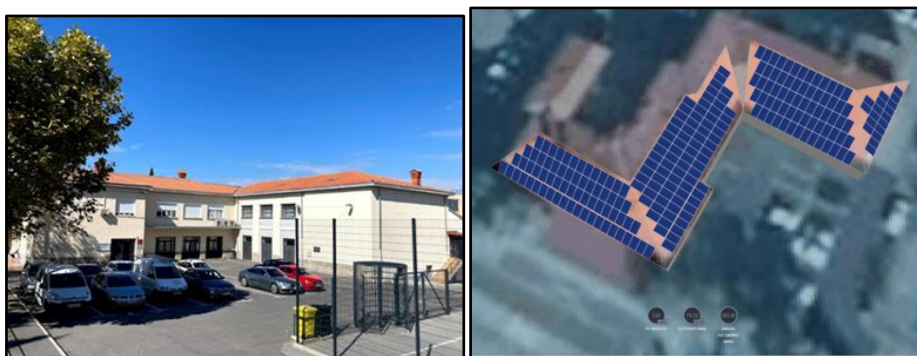
⁶⁹ Sončna zadruga Koper z.o.o., <https://www.bizi.si/SONCNA-ZADRUGA-KOPER-Z-O-O/>

⁷⁰ Analiza in izbira lokacije za postavitve sončne elektrarne, GOLEA, september 2021, Interreg Central Europe, ENES-CE, DELIVERABLE 1.2.

⁷¹ Analiza ankete in analiza rezultatov, GOLEA, september 2021, Interreg Central Europe, ENES-CE, DELIVERABLE 1.3.

Slika 21: Možnost postavitve skupnostne sončne elektrarne na PŠ Sv. Anton, MO Koper⁷²

Slika 22: Možnost postavitve skupnostne sončne elektrarne na objekt KS Sv. Anton, MO Koper⁷³

Na šoli bi lahko postavili sončne celice na 740 m² strehe, skupne moči 130 kW, na objektu krajevne skupnosti pa na 466 m² sončno elektrarno moči 80 kW⁷⁴.

Na podlagi analize dosedanje rabe električne energije se je določilo, koliko proizvodnje bodo porabile javne institucije, šola, krajevna skupnost, hiša kulture in koliko električne energije se lahko ponudi občanom. Pri tem se je merilno mesto šole 3x160A moči 110 kW razdelilo na dve merilni mesti, kjer je manjše 3x63A moči 43 kW, ki se lahko vključi v skupnostno samooskrbo.

Temu so nato sledile delavnice s krajanom, kjer je bil sprva vabljen preširok krog krajanov, saj ni bilo razpoložljivega podatka, o tem kateri objekti so znotraj iste transformatorske postaje kot podružnična osnovna šola in KS Sv. Anton.

⁷² Možnost postavitve skupnostne sončne elektrarne na PŠ Sv. Anton, MO Koper (Rajko Leban, GOLEA, predstavitev projekta, KS Sv. Anton, 9.9.2021)

⁷³ Možnost postavitve skupnostne sončne elektrarne na objekt KS Sv. Anton, MO Koper (Rajko Leban, GOLEA, predstavitev projekta, KS Sv. Anton, 9.9.2021)

⁷⁴ Ustanovitev sončne zadrage v MO Koper (Rajko Leban, GOLEA, KS Sv. Anton, 9.9.2021)

Slika 23: Izvajanje delavnic s krajanji Sv. Antona⁷⁵

Glede na navedeno omejitev glede transformatorske postaje, se je iz 17 zainteresiranih krajanov, njihovo število zmanjšalo na 6. Pripravljuje bil model za postavitev sončne elektrarne samo na Podružnično Šolo Sv. Anton vključno z vso potrebno dokumentacijo za ustanovitev Sončne zadruge Koper z.o.o.

Temu je sledilo priprava Akta o ustanovitvi in priprava zrušnih pravil⁷⁶ in predstavitev le teh zainteresiranim krajanov znotraj iste transformatorske postaje, kot je naprava na delavnici dne 21.12.2021.

Na sestanku dne 3. 3. 2022 je bila sprejeta odločitev, da MO Koper skupaj s krajanji Sv. Antona ustanovi Sončno zadrugo, na podlagi česar se je pripravilo gradivo za občinski svet Mo Koper.

Tako je občinski svet Mestne občine Koper dne 21. 7. 2022 na svoji 31. seji podal soglasje k ustanovitvi Sončne zadruge Koper z.o.o.

Podlago za ustanovitev Sončne zadruge Koper, z.o.o. je dal občinski svet Mestne občine Koper na svoji 31. seji dne 21.7.2022⁷⁷ z naslednjimi sprejetimi sklepi:

- *Občinski svet Mestne občine Koper soglašja z ustanovitvijo Sončne zadruge Koper z.o.o.*
- *Občinski svet Mestne občine Koper se je seznanil z aktom o ustanovitvi Sončne zadruge Koper z.o.o. in zadružnimi pravili Sončne zadruge Koper z.o.o.*
- *Občinski svet Mestne občine Koper pooblašča župana za podpis aktov iz 2. točke tega sklepa in za izvedbo drugih potrebnih aktivnosti v postopku ustanovitve in registracije zadruge, ki jih določa ZZad.*

Sončna zadruga Koper z.o.o. je uspešno kandidirala za pridobitev nepovratnih sredstev na JR SE OVE in se pripravlja na izvedbo projekta.

⁷⁵ Izvajanje delavnic s krajanji (Rajko Leban, GOLEA, KS Sv. Anton 24.8.2021, 9.9.2021, 30.9.2021 in 21.12.2021)

⁷⁶ Priprava akta o ustanovitvi sončne zadruge in osnovnih zadružnih pravil, GOLEA, oktober 2021, Interreg CENTRAL EUROPE, ENES-CE, DELIVERABLE 2.1.

⁷⁷ Predlog sklepa o soglasju k ustanovitvi Sončne zadruge Koper, 2022, <https://www.koper.si/wp-content/uploads/2022/07/04-Sklep-soglasje-ustanovitev-Soncne-zadruge-predlog.pdf>

Predsednik zadruga je zaposlen na Mestni občini Koper.

Tako je šel v izvajanje prvi projekt 100 kW skupnostne sončne elektrarne na strehi Podružnične šole OŠ Elvire Vatovec Prade v Sv. Antonu. Celotna investicija je bila ocenjena na 113.792,45 EUR. Pri tem zadruga plača MO Koper enkratno služnost v višini 4.026,00 EUR.

Predvidena cena električne energije iz skupnostne sončne elektrarne je znašala prvih 15 let 91,09 EUR/MWh brez DDV, po 15 letih, ko se odplača dolgoročni kredit pa 40,91 EUR/MWh.

Iz opisanega primera se vidi dolgotrajen postopek ustanavljanja sončne zadruga za namen postavitve skupnostne samooskrbne sončne elektrarne na streho občinske stavbe in iz katere bi, v smislu skupnostne samooskrbe, oskrbovali z električno energijo tako javne zavode v lasti občine, kot tudi zainteresirane občane. Ravno tako je bila potrebna aktivna vloga občine, potrebno dokumentacijo pa se je pripravilo skozi mednarodni projekt Interreg programa CENTRAL EUROPE, ENES-CE.

Iz vseh opisanih primerov dobrih praks energetskih skupnosti, ki so pravne osebe izhajajo, da rabimo lokalnega promotorja, ki lahko zainteresira sokrajane k ustanovitvi pravne osebe za namen izvedbe skupnostnega projekta.

Ob tem je nujno potrebna aktivna vloga občine in podpora projektu z njene strani.

V veliki večini primerov so bili pospeševalci projekta, kot npr. Focus in Umanotera v primeru Energetske zadruga Zeleni Hrast ter GOLEA v primeru Sončne zadruga Koper, poplačani skozi mednarodni projekt.

V kolikor se želi v Sloveniji spodbujati skupnostne projekte, bo torej potrebno nuditi podpore pri ustanavljanju le teh. MOPE zato načrtuje, v letu 2024, v okviru Kohezijskih sredstev, javni razpis za spodbujanje lokalnih energetskih skupnosti.

Vsekakor lahko odigrajo svojo vlogo, v sodelovanju z občinami, tudi lokalne energetske agencije, ki obenem lahko nudijo pomoč pri upravnih postopkih, tudi skozi Borzenovo kontaktno točko OVE⁷⁸.

⁷⁸ Borzenova kontaktna točka za spodbujanje rabe obnovljivih virov energije, <https://www.borzen.si/sl/Domov/menu1/To%C4%8Dka-OVE>

10. ZAKLJUČEK

Na podlagi izdelane študije lahko zaključimo, da bodo skupnostni projekti igrali pomembno vlogo pri uresničevanju nacionalnih ciljev glede obnovljivih virov energije, katere bo morala Republika Slovenija zapisati v svoj Nacionalni energetski in podnebni načrt. Ob tem velja poudariti, da je Svet EU 11. decembra 2023 dopolnil direktivi o energiji iz obnovljivih virov, v okviru načrta REPowerEU in postavil za minimalni povprečni cilj v EU 42,5 % delež OVE do leta 2030, s priporočilom 45 % delež OVE do 2030. Naj spomnimo, da Slovenija zaostaja za cilji in je na repu v EU po doseganju ciljev OVE, za kar mora vsako leto izvajati statistični nakup manjkajočega deleža OVE, če želi še naprej črpati EU sredstva za te namene.

Za doseg zastavljenih ciljev bo potrebno aktivno sodelovanje vseh akterjev na tem področju ter odpravljanje administrativnih in zakonodajnih ovir, kjer posebej izpostavljamo, da je potrebno v novi Uredbi o samooskrbi z električno energijo iz OVE na podlagi novega ZSROVE določiti, da velja za skupnostno samooskrbo mesečni obračun energije, sicer tovrstnih skupnostnih projektov žal ne bo, ker dobavitelji mesečnega obračuna energije ne ponujajo.

Ker bodo pri skupnostnih projektih od spodaj navzgor igrale pomembno vlogo lokalne skupnosti (občine), ki preko lokalnih energetskih organizacij (Lokalnih Energetskih Agencij) spodbujajo nastajanje energetskih skupnosti na lokalnem nivoju, tu predlagamo večje sodelovanje pristojnega ministrstva za okolje, podnebje in energijo z LEA-mi. LEA na podlagi sedanjega 29.a člena EZ-1 ter predvidenih določil novega EZ-2 pripravljajo in izvajajo lokalne energetske koncepte v lokalnih skupnostih, katere so jih za to ustanovile oziroma pooblastile. Predlagamo, da se v energetska zakonodaja vnese določilo, da se pri večjih elektrarnah (1MW in več) nameni 10% proizvodnje za lokalno energetska skupnost, ki jo določi Občina s svojim Aktom, kar bo olajšalo umeščanje večjih projektov v prostor. Za pripravo skupnostnih projektov energetskih skupnosti predlagamo pridobitev tehnične pomoči ELENA, kjer je GOLEA že uspešno oddala pred-prijavo na EIB.

Nadalje pri tem predlagamo tudi večje sodelovanje Eko sklada, z razvojem svojih produktov za energetska skupnosti večstanovanjskih stavb, ki so lahko oblikovane na podlagi pogodbe ter z razvojem svojih produktov za energetska skupnosti, ki so pravne osebe, npr. zadruga. Ravno tako pa tudi sodelovanje družbe Borzen in MOPE, ki načrtujeta v naslednjih letih nepovratne pomoči za energetska skupnosti. Ob tem se računa tudi na aktivno vlogo kontaktne točke OVE pri pospeševanju skupnostnih projektov na lokalnem nivoju.

Samo s sodelovanjem vseh akterjev na področju OVE bomo dosegli zastavljene si cilje.

11. VIRI IN LITERATURA

1. Celoviti nacionalni energetske in podnebni načrt RS, https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/dokumenti/nepn_5.0_final_feb-2020.pdf
2. Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1999&rid=1>
3. EU raven in cilji do 2030 (dr. Tomislav Tkalec, MOPE, predavanje, ELENA informativni dan, Ljubljana 10.10.2023)
4. Resolucija o dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO131>
5. Potencial skupnostnih projektov, NEPN (dr. Boris Sučić, Inštitut Jožef Stefan, Center energetske učinkovitosti, predavanje, Miren, 17.4.2023)
6. Pomen lokalnih energetske skupnosti, NEPN (dr. Boris Sučić, Inštitut Jožef Stefan, Center energetske učinkovitosti, predavanje, Miren, 17.4.2023)
7. Samooskrba in energetske skupnosti, NEPN (dr. Boris Sučić, Inštitut Jožef Stefan, Center energetske učinkovitosti, predavanje, Miren, 17.4.2023)
8. Zakon o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (ZRSOVE) (Ur. List RS, št.121/21, 189/21 in 121/22 – ZUOKPOE), <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8236>
9. Direktiva (EU) 2018/2001 evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov (prenovitev), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L2001&from=EN>
10. Direktiva 2012/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o energetske učinkovitosti, spremembi direktiv 2009/125/ES in 2010/30/EU ter razveljavitvi direktiv 2004/8/ES in 2006/32/ES, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0001:0056:sl:PDF>
11. Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe

- (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1999&rid=1>
12. Sistemska obratovalna navodila za distribucijski sistem električne energije (Ur. list RS, št. 7/21 in 41/22), http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=AKT_1188
 13. Energetski zakon (Ur. list RS, št. 60/19 – uradno prečiščeno besedilo, 65/20, 158/20 – ZURE, 121/21 – ZSROVE, 172/21 – ZOEE, 204/21 – ZOP in 44/22 – ZOTDS), <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6665>
 14. Uredba o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED8432>
 15. Zakon o oskrbi z električno energijo (ZOEE), (Ur. list RS, št. 172/21), <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8141>
 16. Zakon o zadrugah (ZZad), (Ur. list RS, št. 97/09 – uradno prečiščeno besedilo in 121/21), <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO217>
 17. Direktiva (EU) 2019/944 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o skupnih pravilih notranjega trga električne energije in spremembi Direktive 2012/27/EU (prenovitev), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0944>
 18. Zadržna zveza Slovenije, <https://zzs.si/o-zvezi/zgodovina>
 19. Zakon o zadrugah (Ur. list RS, št. 97/09 – uradno prečiščeno besedilo in 121/21), <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO217>
 20. Uredba Sveta (ES) št. 1435/2003 z dne 22. julija 2003 o statutu evropske zadruge (SCE) (UL L 207, 18.8.2003, str. 1), <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003R1435:20030821:SL:PDF>
 21. Zakon o gospodarskih družbah (Ur. list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C, 18/21, 18/23 – ZDU-10 in 75/23), <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4291>
 22. Prikaz stroška električne energije pred in po investiciji (Rajko Leban, GOLEA, predavanje, Regionalna srečanja; Izzivi in rešitve trajnostne energetike, Deskle, 23.11.2022)
 23. Model sončne zadruge (Rajko Leban, GOLEA, predavanje, Regionalna srečanja; Izzivi in rešitve trajnostne energetike, Deskle, 23.11.2022)
 24. Primer ustanovitve projektnega podjetja, skupnosti OVE, v katerem je zadruga družbenik (Rajko Leban, GOLEA, predavanje, Regionalna srečanja; Izzivi in rešitve trajnostne energetike, Deskle, 23.11.2022)
 25. Postopek izvedbe skupnostne samooskrbne sončne elektrarne, članov iz javnega in zasebnega sektorja (doc. dr. Janez Petek, LEA Ptuj, Priročnik za samooskrbo in

- skupnostno samooskrbo ter energetske skupnosti z električno energijo iz sončnih elektrarn, januar 2023)
26. Poziv občankam in občanom k izkazu interesa za priklop na elektrarne na javnih objektih, <https://www.ajdovscina.si/novice/2023062707511696/>
 27. Zakon o uvajanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije (Ur. list RS, št. 78/23, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8764>, 18.12.2023
 28. Postopek načrtovanja in umeščanja projekta OVE v prostor (Rajko Leban, GOLEA, predavanje, Regionalna srečanja; Izzivi in rešitve trajnostne energetike, Deskle, 23.11.2022)
 29. Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o občinskem podrobnem načrtu za črpalno hidroelektrarno Avče, https://www.obcina-kanal.si/mma/1.to_ka_dnevnega_reda_-_22.6.2023.pdf/2023061514481723/?m=1686833297, 18.12.2023
 30. Analiza potenciala za namestitev sončnih elektrarn na strehe javnih objektov, (mag. Jure Čižman, IJS, Center energetske učinkovitosti, oktober 2023)
 31. Potencial streh nad 1.500 m² javnih objektov v Sloveniji (mag. Jure Čižman, Inštitut Jožef Stefan, Center energetske učinkovitosti, oktober 2023)
 32. Dodeljevanje neposrednih nepovratnih sredstev za spodbujanje proizvodnje električne energije in toplote iz obnovljivih virov ter za shranjevanje električne energije in toplote, <https://ove.borzen.si/>, 18.12.2023
 33. Evropska komisija, REPowerEU, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_sl, 18.12.2023
 34. Zadruga Zveza Slovenije - ZZS, <https://zvs.si/o-zvezi/zgodovina>, 18.12.2023
 35. Marko Pretner, Razvojna zadruga Soča – Trenta, <https://dovoljazavse.si/wp-content/uploads/2018/11/razvojna-zadruga-soca-trenta.pdf>, 18.12.2023
 36. Zadruga Soča – Trenta, <https://www.soca-trenta.si/si/kontakt/zadruga-soca-trenta>, 18.12.2023
 37. Foto arhiv ZENS, https://www.zens.si/sites/zens.si/files/1grmovsek_zadpredstavitev-7.6.pdf, 18.12.2023
 38. Razvojna zadruga Soča – Trenta, Marko Pretner, <https://dovoljazavse.si/wp-content/uploads/2018/11/razvojna-zadruga-soca-trenta.pdf>, 18.12.2023
 39. Knešča d.o.o., Bizi, <https://www.bizi.si/KNESCA-D-O-O/>, 18.12.2023
 40. Električna asfaltira tudi cesto, Primorske novice, 2012, <https://primorske.svet24.si/2012/10/05/elektrika-asfaltira-tudi-cesto>, 18.12.2023

41. Zbornik prispevkov strokovnega posveta o ustanavljanju energetskih zadrug v Sloveniji, <https://www.zens.si/sites/zens.si/files/final-zbornik-posvet-energetske-zadruga-bovec-7-6-2017.pdf>, 18.12.2023
42. Predstavitev Lesne zadruge Loški Potok (Lesna zadruha Loški Potok, Ivana Benčina, predavanje, posvet Energetska prihodnost Krasa in Brkinov, Štanjel 29.11.2013)
43. Zadruga predvsem uresničujejo skupne cilje svojih članov (Rajko Leban, GOLEA, predavanje, Regionalna srečanja; Izzivi in rešitve trajnostne energetike, Deskle, 23.11.2022)
44. Sončna zadruha z.b.o., so.p., Bizi, <https://www.bizi.si/SONCNA-ZADRUGA-Z-B-O-SO-P/>, 18.12.2023
45. Zadruha sončnih elektrarn Slovenije, <https://www.zses.si/>, 18.12.2023
46. Energetska zadruha Sončni krog, <https://www.energetskazadruha.si/sl/>, 18.12.2023
47. Sončni Ig, z.o.o., Bizi, <https://www.bizi.si/SONCNI-IG-Z-O-O/>, 18.12.2023
48. Henning Bo Madsen, Danish Experience with Community Owned Energy, https://www.inforse.org/europe/pdfs/S_21-08-18_EnergyCommunities_Denmark_Henning_Madsen_INFORSE.pdf, 18.12.2023
49. Energy Communities Repository, https://energy-communities-repository.ec.europa.eu/index_en, 18.12.2023
50. European federation of citizen energy cooperatives, <https://www.rescoop.eu/>, 18.12.2023
51. Mednarodni sporazum o statističnem prenosu obnovljive energije za leto 2022, <https://www.energetika-portal.si/nc/novica/n/mednarodni-sporazum-o-statisticnem-prenosu-obnovljive-energije-za-leto-2022/>, 18.12.2023
52. Energetske zadruga, <https://www.energetika-portal.si/nc/novica/n/mednarodni-sporazum-o-statisticnem-prenosu-obnovljive-energije-za-leto-2022/>, 18.12.2023
53. Energetska tranzicija otoka: osnovana energetska zadruha Apsyrtides, <https://oie.hr/energetske-tranzicija-cresko-losinjskog-arhipelaga-osnovana-energetska-zadruha-apsyrtides/>, 18.12.2023
54. Nwe energy cooperative »Apsyrtides«, <https://clean-energy-islands.ec.europa.eu/news/new-energy-cooperative-apsyrtides>, 18.12.2023
55. First energy community in Romania: yes we need more!, <https://caneurope.org/achievements/first-energy-community-in-romania-yes-we-need-more/>, 18.12.2023
56. ACCE projekt, <https://acce.rescoop.eu/>, 18.12.2023
57. Sončna zadruha, <https://www.soncnazadruha.si/>, 18.12.2023
58. Spodbujanje združne oblike povezovanja v samooskrbne energetske skupnosti, Gradivo za občinski svet, 2022,

- https://www.hrastnik.si/uploads/www.hrastnik.si/files/meetings_tabs_documents/1928572231779_gradivo_os_trajnostnikonceptzelenihrast_in_energetskozadruznistvo.pdf,
18.12.2023
59. Projekt CARE4CLIMATE programa LIFE <https://www.umanotera.org/kaj-delamo/aktualne-kampanje-in-projekti/care4climate/>, 18.12.2023
60. Star EZ-1, https://www.uradni-list.si/_pdf/2011/Ur/u2011041.pdf, 18.12.2023
61. Energetska zadruga Zeleni Hrastnik, <https://zeleni-hrastnik.si/zadruga/>, 18.12.2023
62. Projekt ENES CE programa Interreg Central Europe, <https://programme2014-20.interreg-central.eu/Content.Node/ENES-CE.html>, 18.12.2023
63. Občina pripravlja nov lokalni energetski koncept, [Občina pripravlja nov lokalni energetski koncept • Koper](#), 18.12.2023
64. Sončna zadruga Koper z.o.o., <https://www.bizi.si/SONCNA-ZADRUGA-KOPER-Z-O-O/>,
18.12.2023
65. Analiza in izbira lokacije za postavitev sončne elektrarne, GOLEA, september 2021, Interreg Central Europe, ENES-CE, DELIVERABLE 1.2.
66. Analiza ankete in analiza rezultatov, GOLEA, september 2021, Interreg Central Europe, ENES-CE, DELIVERABLE 1.3.
67. Možnost postavitve skupnostne sončne elektrarne na PŠ Sv. Anton, MO Koper (Rajko Leban, GOLEA, predstavitev projekta, KS Sv. Anton, 9.9.2021)
68. Možnost postavitve skupnostne sončne elektrarne na objekt KS Sv. Anton, MO Koper (Rajko Leban, GOLEA, predstavitev projekta, KS Sv. Anton, 9.9.2021)
69. Ustanovitev sončne zadruge v MO Koper (Rajko Leban, GOLEA, KS Sv. Anton, 9.9.2021)
70. Izvajanje delavnic s krajanji (Rajko Leban, GOLEA, KS Sv. Anton 24.8.2021, 9.9.2021, 30.9.2021 in 21.12.2021)
71. Priprava akta o ustanovitvi sončne zadruge in osnovnih zadružnih pravil, GOLEA, oktober 2021, Interreg CENTRAL EUROPE, ENES-CE, DELIVERABLE 2.1.
72. Predlog sklepa o soglasju k ustanovitvi Sončne zadruge Koper, 2022, <https://www.koper.si/wp-content/uploads/2022/07/04-Sklep-soglasje-ustanovitev-Soncne-zadruge-predlog.pdf>, 18.12.2023
73. Borzenova kontaktna točka za spodbujanje rabe obnovljivih virov energije, <https://www.borzen.si/sl/Domov/menu1/To%C4%8Dka-OVE>, 18.12.2023

12. PRILOGE

Priloga 1: Vzorec akta o ustanovitvi sončne zadruga in osnovnih zadružnih pravil

UVOD

Pravno podlago za ustanovitev Sončne zadruga daje Zakon o zadrugah **ZZad** (Ur. list RS št. 97/09 in 121/21).

Zadruga lahko ustanovijo najmanj trije ustanovitelji. Ustanovitelji so lahko fizične oziroma pravne osebe, v katero se lahko pod pogoji, določenimi v zadružnih pravilih, dodatno včlanijo fizične oziroma pravne osebe.

Zadruga se ustanovi s sprejetjem akta o ustanovitvi. Akt o ustanovitvi vsebuje:

- imena in naslove oziroma sedeže ustanoviteljev,
- sklep o sprejemu zadružnih pravil,
- sklep o izvolitvi organov zadruga, ki jih mora zadruga izvoliti v skladu z zakonom in s svojimi pravili,
- datum in kraj ustanovnega občnega zbora,
- podpise vseh ustanoviteljev.

Obvezni sestavni del akta o ustanovitvi zadruga so zadružna pravila.

- Zadružna pravila morajo urejati zlasti:
- firmo in sedež zadruga,
- dejavnost zadruga,
- morebitne posebne pogoje za sprejem v članstvo,
- odpovedni rok in morebitne posebne pogoje za izstop iz zadruga,
- razloge, zaradi katerih je lahko član izključen iz zadruga,
- delež, ki ga mora vpisati vsak član (obvezni delež), število obveznih deležev, če morajo člani vpisati več kot en obvezni delež, ali pa podlago za določitev višine obveznega deleža ali števila obveznih deležev, če morajo posamezni člani vpisati obvezni delež v različni višini oziroma različno število obveznih deležev,
- rok in način vplačila za najmanj eno polovico obveznega deleža,

- druge obveznosti članov, zlasti glede sodelovanja z zadrugo, oziroma pogoje, pod katerimi se lahko takšne obveznosti uvedejo oziroma povečajo,
- odgovornost članov za obveznosti zadruge,
- podlago za razporeditev presežka ter za poravnavo morebitnih izgub pri poslovanju,
- sklic in odločanje občnega zbora, če je občni zbor sestavljen iz predstavnikov, pa tudi izvolitev, odpoklic in dobo, za katero so izvoljeni predstavniki,
- delovno področje, izvolitev, odpoklic in mandatno dobo predsednika in drugih organov zadruge,
- zastopanje in predstavljanje, zadruge,
- obveščanje članov o sklepih občnega zbora in poslovno tajnost zadruge,
- način delitve premoženja, ki preostane po poplačilu upnikov in vračilu deležev v likvidacijskem ali stečajnem postopku, oziroma namen tega premoženja, če se ne razdeli med člane.

Z vpisom akta o ustanovitvi v register, v katerega se vpisujejo zadruge (v nadaljnjem besedilu: register) pridobi zadruga pravno in poslovno sposobnost.

VZOREC AKTA O USTANOVITVI SONČNE ZADRUGE »ime kraja«

Ustanovitelji Sončne zadruge »ima kraja«, z.b.o. ali z.o.o., »naslov«, sprejemajo na ustanovnem občem zboru dne _____ v prostorih _____ na podlagi 5. člena Zakona o zadrugah naslednji:

AKT O USTANOVITVI

1. Ustanovi se Sončna zadruga »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o., »naslov«
2. Za predsednika Sončne zadruge »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o. se imenuje _____
3. V Upravni odbor Sončne zadruge »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o. se izvolijo:
 - 3.1. _____

3.2. _____

3.3. _____

4. V nadzorni odbor Sončne zadruga »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o. se izvolijo:

4.1. _____

4.2. _____

4.3. _____

5. Sprejmejo se Pravila Sončne zadruga »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o.

Pravila podpiše predsednik zadruga.

Ustanovitelji:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

VZOREC PRAVIL SONČNE ZADRUGE »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o.

Občni zbor Sončne zadruga »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o., »naslov«, je na ustanovnem občnem zboru, dne _____ sprejel

PRAVILA SONČNE ZADRUGE »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o.

UVODNA DOLOČBA

1. člen

Ustanovitelji se v Sončno zadrugo »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o. povezujejo z namenom:

- da lokalni skupnosti pomagajo pri pripravi in realizaciji energetskih konceptov zelenega prehoda na obnovljive vire energije,
- da se s tem, kot končni odjemalci električne energije, povežejo v skupnost na področju energije iz obnovljivih virov (skupnost OVE), z namenom izgradnje skupnostne samooskrbne sončne elektrarne,
- da si s postavitvijo skupnostne sončne energije zagotavljajo za lastne potrebe vsaj deloma električno energijo iz obnovljivih virov energije, za kar zadrugi mesečno plačujejo storitev, ki je nižja, kot če bi električno energijo kupovali na trgu,
- da med seboj sklenejo dogovor o delitvi proizvedene energije iz obnovljivih virov energije (ključ delitve proizvodnje) in kjer velja načelo, da v kolikor je MSE – mala sončna elektrarna na strehi javnega objekta, da lahko vsaj polovico tako proizvedene električne energije porabi javni zavod v tem objektu zase, če le ima zadostno porabo pri tem,
- da na podlagi dogovora o delitvi proizvedene električne energije iz skupnostne samooskrbne sončne elektrarne dogovorijo tudi obveznosti do zadruge, ki so sorazmerne glede na prevzeto električno energijo,
- da s svojim delovanjem v Sončni zadrugi »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o. stalno izboljšujejo
- energetska učinkovitost članov ter drugih krajanov »ime kraja«.

Osnovni cilj Sončne zadruge »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o. je zagotavljanje koristi svojim članom, zato presežke iz poslovanja pretežno prenaša v zagotavljanje nižjih stroškov energije ali cenejših storitev članom zadruge.

I. SPLOŠNE DOLOČBE

2. člen

(firma in sedež)

Firma zadruge je: „Sončna zadruga »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o., skupnost na področju energije iz obnovljivih virov“

Skrajšana firma zadruge je: Sončna zadruga »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o.“

Sedež zadruga je »naslov«.

Poslovni naslov zadruga je »naslov«.

Zadruga ima žig, na katerem je napis: Sončna zadruga »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o.

3. člen (dejavnosti)

Zadruga opravlja naslednje dejavnosti:

Šifra kategorije Deskriptor

35.111	Proizvodnja električne energije v hidroelektrarnah
35.112	Proizvodnja električne energije v termoelektrarnah, jedrskih elektrarnah
35.119	Druga proizvodnja električne energije
35.130	Distribucija električne energije
35.140	Trgovanje z električno energijo
35.300	Oskrba s paro in vročo vodo
41.100	Organizacija izvedbe stavbnih projektov
43.210	Inštaliranje električnih napeljav in naprav
43.220	Inštaliranje vodovodnih, plinskih, ogrevalnih napeljav in naprav
70.220	Drugo podjetniško in poslovno svetovanje
71.120	Tehnično projektiranje in s tem povezano svetovanje

Zadruga lahko opravlja tudi druge dejavnosti, povezane z osnovno dejavnostjo zadruga.

4. člen (odgovornost za obveznosti)

Zadruga odgovarja za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem.

Člani ne odgovarjajo za obveznosti zadruga.

II. ČLANSTVO

5. člen
(sprejem v članstvo)

Podlaga za sprejem v članstvo je datirana pisna pristopna izjava, iz katere izhaja, da se podpisnik strinja s pravicami, obveznostmi in odgovornostmi, ki jih določajo zadružna pravila.

Pristopna izjava mora posebej vsebovati znesek in število obveznih deležev, ki jih je pripravljen prevzeti podpisnik kot član zadruga, ter izjavo, da so mu znane določbe zadružnih pravil o odgovornosti članov za obveznosti zadruga.

O sprejemu v članstvo odloča upravni odbor zadruga. Članstvo nastane z dnem, ko upravni odbor zadruga sprejme sklep o sprejemu pristopne izjave.

Zadruga mora najpozneje v 30 dneh po prejemu pristopne izjave pisno obvestiti podpisnika, če je sprejet in s katerim dnem je sprejet v članstvo.

Če v roku iz prejšnjega odstavka zadruga ni obvestila podpisnika izjave o svoji odločitvi, se šteje, da je pristopna izjava sprejeta.

Zoper sklep o zavrnitvi ima oseba, katere pristopna izjava je bila zavrnjena, pravico do pritožbe. Pritožbo je dolžna vložiti v roku 8 dni od prejema obvestila o zavrnitvi s priporočeno pošto. O pritožbi odloča občni zbor zadruga na svoji prvi naslednji seji.

6. člen
(člani vlagatelji)

Člani zadruga so lahko tudi osebe, ki ne nameravajo uporabljati ali zagotavljati blaga in storitev zadruga (člani vlagatelji).

Člani vlagatelji imajo glasovalno pravico.

7. člen
(pravice članov)

Vsak član zadruga ima v skladu z zakonom zlasti pravico:

- da je navzoč, da razpravlja, daje predloge in odloča na občnem zboru,

- da voli in je izvoljen v organe zadruga,
- da se udeležuje sej organov zadruga, katerih član je,
- da sodeluje z zadrugo pod enakimi pogoji kot drugi člani in ima pri tem prednost pred osebami, ki niso člani zadruga,
- da je obveščten o vseh vprašanjih, pomembnih za uresničevanje članskih pravic in obveznosti,
- da je udeležen pri delitvi presežka v skladu s pravili in sklepi občnega zbora,
- da se mu vrednost vplačanih deležev prevrednoti v skladu z veljavnimi predpisi
- da se mu v določenem času po prenehanju članstva izplača vrednost vplačanih deležev
- da ima pravico do ustreznega dela preostalega premoženja po likvidaciji ali stečaju zadruga.

8. člen (obveznosti članov)

Obveznosti članov zadruga so zlasti:

- da vplača obvezni delež na način in v rokih, ki jih določajo ta pravila oziroma sklepi občnega zbora zadruga;
- da aktivno sodeluje v organih zadruga, če je bil izvoljen vanje;
- da vestno izpolnjuje svoje obveznosti iz sklenjenih pogodb z zadrugo, ki se nanašajo na izvajanje projektov, sofinanciranje projektov, finančno vodenje, upravljanje in drugo;
- da s svojim znanjem, sposobnostmi in zmožnostmi aktivno sodeluje pri načrtovanju in uresničevanju razvoja zadruga.

9. člen (seznam članov)

Zadruga vodi na svojem sedežu seznam članov. V njem članov se vodijo naslednji podatki za vsakega člana:

- osebno ime ali firma;
- naslov in vrsta prebivališča oziroma sedež;
- davčna številka;
- enotna matična številka občana ali identifikacijska številka iz registra;
- datum vstopa;
- število obveznih in prostovoljnih deležev ter njihov nominalni znesek;

- znesek, do katerega odgovarja član za obveznosti zadruga;
- število glasov člana na občnem zboru in pri volitvah in
- datum in razlog prenehanja članstva.

O vsaki spremembi podatka iz prejšnjega odstavka, ki se nanaša nanj, mora član nemudoma po nastanku spremembe pisno obvestiti zadrugo. Spremembe podatkov, ki jih sporočijo člani, in druge spremembe podatkov, ki so ji znani, zadruga brez odlašanja vpiše v seznam članov. Podatke hrani zadruga deset let po prenehanju članstva, nato jih trajno arhivira.

V seznam članov se vpišejo najprej ustanovitelji, nato pa drugi člani po vrstnem redu, kakor so bili sprejeti v članstvo.

Vsak član zadruga ali druga oseba, ki izkaže pravni interes, lahko brezplačno vpogleda v seznam članov, prepíše iz njega podatke ali na svoje stroške pridobi izpisek ali kopijo seznama članov, vse v skladu z Zakonom o varstvu osebnih podatkov in pravilnikom o varstvu osebnih podatkov, ki ga sprejme občni zbor zadruga.

10. člen (prenehanje članstva)

Članstvo preneha z izstopom, izključitvijo, smrtjo fizične osebe, prenehanjem pravne osebe in s prenehanjem zadruga.

11. člen (izstop člana)

Član lahko izstopi iz zadruga na podlagi pisne odpovedi, ki jo mora poslati zadrugi s priporočeno pošto pošiljko.

Članstvo preneha s koncem poslovnega leta, v katerem je zadruga prejela odpoved člana.

Zadruga mora v 30 dneh potrditi odpoved članstva. Če zadruga odpovedi ni potrdila, je članu ni treba ponoviti.

12. člen (izključitev iz zadruga)

Član se izključi iz zadruga, če ne izpolni dospele obveznosti za vplačilo prevzetega deleža niti v nadaljnjih 30 dneh po pisnem opominu, ki mu ga je zadruga poslala s priporočenim pismom, in je v opominu na to opozorjen.

Član je lahko izključen člana iz zadruga, če huje krši svoje obveznosti do zadruga.

Za hujšo kršitev članskih obveznosti se šteje zlasti:

- neizpolnitev obveznosti v zvezi z deleži, ki jih mora član vpisati oziroma vplačati,
- neupravičena odklonitev, sklenitev ali neizpolnjevanje pogodbe o poslovnem sodelovanju z zadruga,
- hujša kršitev obveznosti iz dogovorjenega poslovnega sodelovanja z zadruga,
- razkritje poslovne tajnosti,
- težje motenje dela organov zadruga,
- če je s svojimi dejanji ali izjavami neupravičeno blatil organe zadruga in druge člane,
- če je s svojimi dejanji, opustitvami ali na kak drug način namenoma povzročil kakršnokoli škodo zadruga,

O izključitvi odloča upravni odbor. Predlog za izključitev lahko poda vsak organ zadruga in vsak član upravnega odbora. Pred izrekom o izključitvi mora imeti član možnost, da pojasni vsa dejstva in okoliščine, pomembne za odločitev.

Sklep o izključitvi mora biti obrazložen in mora vsebovati tudi pouk, da se lahko izključeni član v 30 dneh po prejemu sklepa pritoži na Komisijo za pritožbe. Komisija mora odločiti in poslati pritožniku sklep v 30 dneh po prejemu pritožbe.

13. člen (učinki prenehanja članstva)

Z dnem, ko preneha članstvo, prenehajo upravljavske pravice in dolžnosti, ne prenehajo pa premoženjskopravne pravice in obveznosti, določene s pogodbo, z združnimi pravili oziroma zakonom.

III. DELEŽI

14. člen
(obvezni delež)

Vsak član mora vpisati delež (obvezni delež), ki znaša za pravne osebe x.xxx EUR, za fizične osebe pa xxx EUR. Za pravne osebe, ki imajo letno manj kot 20 000 EUR prihodkov, znaša obvezni delež xxx EUR.

Posamezni član, fizična ali pravna oseba, lahko na podlagi sklepa upravnega odbora zadruga, vplača poleg obveznega deleža tudi več prostovoljnih deležev.

Član vplača delež v denarnem znesku, če s tem soglašata upravni odbor pa lahko tudi z opravljenimi storitvami ali drugo koristjo, ki jo zagotovi zadruga. Vsak član zadruga, ki vstopa v zadruga, mora vplačati delež v celoti in sicer v 30. dneh od podpisa pristopne izjave. Obveznosti po plačilu vložka ni mogoče pobotati z morebitno terjatvijo do zadruga.

15. člen
(prostovoljni delež)

Član, ki je obvezni delež v celoti plačal, lahko ob soglasju upravnega odbora zadruga vpiše enega ali več prostovoljnih deležev.

Vpis prostovoljnih deležev se opravi s pisno izjavo, ki vsebuje datum vpisa in število prostovoljnih vpisanih deležev ter podpis člana zadruga.

Član lahko s pisno izjavo odpove prostovoljne deleže z enakimi pogoji glede vračila, kot veljajo za vračilo obveznih deležev.

Ob popolnem vplačilu obveznega ali prostovoljnega deleža mora zadruga izdati članu pisno potrdilo, pisne izjave o vpisu obveznih in prostovoljnih deležev pa trajno hraniti kot poslovne listine.

16. člen
(valorizacija deležev)

Deleži (obvezni in prostovoljni) se valorizirajo v skladu z zadružnimi pravili oziroma sklepi občnega zbora.

17. člen
(zamudne obresti)

Če član ne vplača deleža v roku, določenem z združnimi pravili, dolguje zadrugi tudi zakonite zamudne obresti. Obresti začno teči od dneva, ko je bil član pisno opomnjen k plačilu.

18. člen
(prenos deležev)

Prenos deležev je možen, če ga dovoli upravni odbor. Oseba, na katero se prenese delež, postane član zadruge z dnem, ko upravni odbor dovoli prenos.

19. člen
(vračilo vrednosti deleža)

Nekdanjemu članu oziroma njegovim univerzalnim pravnim naslednikom se vrne denarna vrednost deleža v višini, kakršno izkazuje letno poročilo za poslovno leto, v katerem mu je prenehalo članstvo.

Delež se vrne po enem letu od izteka poslovnega leta, v katerem mu je prenehalo članstvo.

Ne da bi mu zaradi tega prenehalo članstvo, lahko član odpove prostovoljni delež in zahteva njegovo vračilo pod enakimi pogoji, kot so določeni za odpoved članstva in vračilo obveznega deleža.

IV. PREMOŽENJE ZADRUGE

20. člen
(premoženje zadruge)

Premoženje zadruge sestavljajo stvari, pravice in denar.

Viri združnega premoženja so deleži članov in drugi viri, ki jih je zadruga pridobila. Zdržno premoženje je lastnina zadruge, za katero se smiselno uporabljajo predpisi o lastninski pravici, če ni z zakonom drugače določeno.

Zadruga lahko izdaja vrednostne papirje v skladu z zakonom.

V. DELITEV PRESEŽKA

21. člen (Letno poročilo)

V treh mesecih po izteku poslovnega leta mora upravni odbor sestaviti letno poročilo s predlogom o razporeditvi presežka oziroma poravnavi izgube.

Letno poročilo mora poleg sestavin, ki jih določajo posebni predpisi, navajati tudi številčno stanje članov s stanjem vpisanih in vplačanih deležev.

Letno poročilo mora biti sestavljeno tako, da omogoča članom vpogled v premoženjsko stanje in dosežene poslovne rezultate zadruga.

Letno poročilo mora pregledati nadzorni odbor.

Nadzorni odbor mora o svojem pregledu sestaviti poročilo in ga v enem mesecu skupaj z letnim poročilom izročiti organu, ki mu je letno poročilo predložil v pregled. Nadzorni odbor lahko v svojem poročilu predlaga občnemu zboru sprejem, popravke ali zavrnitev letnega poročila. Če je bilo letno poročilo spremenjeno, ga mora nadzorni odbor ponovno pregledati in sestaviti o tem poročilo za občni zbor.

Poročilo podpišejo vsi člani nadzornega odbora. Če posamezen član poročila ne podpiše, je treba to posebej zapisati kakor tudi morebitne razloge. Posamezen član nadzornega odbora lahko da tudi ločeno mnenje o poročilu.

Preden občni zbor odloči o letnem poročilu, je treba prebrati poročilo o pregledu.

22. člen (skladi)

Najmanj 25 % doseženega letnega presežka mora zadruga nameniti za obvezne rezerve.

Poleg obveznih rezerv lahko občni zbor na predlog upravnega odbora s sklepom oblikuje še druge sklade in jim določi namen uporabe (prostovoljni skladi).

23. člen
(razporeditev presežka)

Po razporeditvi dela presežka, določenega s predpisi, temi pravili ali sklepom občnega zbora zadruga, v sklade zadruga, lahko občni zbor zadruga z ostankom presežka prosto razpolaga in ga lahko razporedi za enega ali več namenov:

- investicije v osnovna sredstva, potrebne za opravljanje dejavnosti,
- ohranjanje in povečevanje števila delovnih mest,
- pokrivanje izpada prihodka zaradi večje bolniške odsotnosti oziroma manjše delovne učinkovitosti delavcev,
- izobraževanje, in usposabljanje delavcev in prostovoljcev,
- druge razvojne in nepridobitne dejavnosti, ki jih opravlja, če niso v izključno korist članov, za ustanovitev ali soustanovitev zavoda ali za namene razvoja socialnega podjetništva v lokalni skupnosti,
- povečanje premoženja socialnega podjetja,
- delitev, v skladu s temi pravili.

Zadruga mora dobiček in presežke prihodkov nad odhodki iz dejavnosti zadruga primarno namenjati za opravljanje dejavnosti zadruga.

Zadruga lahko deli del dobička ali presežka prihodkov članom. Vsakemu članu pripada v takem primeru del dobička glede na višino vložka, delež dobička, ki se deli članom pa ne sme presegati 20 odstotkov vsega ustvarjenega dobička ali presežka prihodka v določenem letu in le v primeru, da presežek prihodkov ne predstavlja neporabljenih javnih sredstev. Če zadruga deli dobička ali presežkov prihodkov deli članom, pri delitvi upošteva tudi delavce zadruga.

24. člen
(zmanjšanje deležev zaradi izgube)

Zadruga lahko poravnata izgubo iz obveznih rezerv. Če izgube ni mogoče poravnati iz obveznih rezerv, se lahko poravnata iz drugih skladov zadruga.

Občni zbor lahko tudi sklene, da se za znesek neporavnane izgube sorazmerno zmanjša vrednost obveznih in prostovoljnih deležev, ki so jih vpisali člani.

Če se zaradi odpisa ali izgube vrednosti deležev in skladov zadruga zniža za več kot polovico, mora občni zbor skleniti, da se deleži doplačajo v celotni odpisani vrednosti, če tega ne sklene predlagati, da se nad zadrugo uvede stečaj.

25. člen
(računovodstvo)

Računovodstvo se vodi skladno predpisom za vodenje računovodstva v zadrugah.

VI. ORGANI ZADRUGE

26. člen
(skupna določba)

Organi zadruga so:

- občni zbor
- upravni odbor
- predsednik zadruga
- nadzorni odbor
- direktor

Za člane organov, razen za direktorja zadruga, so lahko izvoljene fizične osebe, ki so lahko predstavniki na občnem zboru.

27. člen
(odgovornost članov organov)

Člani upravnega odbora in člani nadzornega odbora, odgovarjajo za škodo, ki so jo s svojimi dejanji in opustitvami povzročili zadrugi, razen če dokažejo, da so v vsem ravnali skladno s svojimi dolžnostmi in jim ni mogoče očitati malomarnosti glede odvrnitve škode.

O vložitvi tožbe zoper osebe iz prejšnjega odstavka odloča občni zbor, zadruga pa zastopa oseba, ki jo določi občni zbor.

VII. OBČNI ZBOR

28. člen (sestava)

Občni zbor je najvišji organ zadruga. Občni zbor tvorijo vsi člani zadruga. Če število članov preseže 2.000 občni zbor lahko odloči, da se občni zbor oblikuje iz predstavnikov, ki jih izvolijo člani. V takem primeru občni zbor s posebnim aktom določi kriterije za določitev števila predstavnikov in način njihove izvolitve.

Vsak član zadruga ima, ne glede na število vplačanih deležev – obveznega in prostovoljnih - en (1) glas.

29. člen (pristojnosti)

Občni zbor odloča o vseh zadevah, ki niso v pristojnosti drugih organov zadruga. V izključno pristojnost občnega zbora zadruga pa spada odločanje o:

1. o sprejemu zadružnih pravil,
2. o sprejemu letnega poročila, uporabi presežka in poravnavi izgube,
3. o sprejemu letnega poslovnega načrta,
4. o izvolitvi in odpoklicu predsednika zadruga, članov upravnega in nadzornega odbora,
5. o izdaji vrednostnih papirjev,
6. o statusnem preoblikovanju in prenehanju zadruga,

Član oziroma njegov zakoniti zastopnik lahko za sodelovanje in odločanje na občnem zboru pisno pooblasti drugega člana, s tem da nihče ne more nastopati kot pooblaščenec več kot 5 članov zadruga.

30. člen (vpogled v podatke o poslovanju)

Vsak član lahko na občnem zboru ali pisno zahteva od predsednika zadruga, upravnega odbora ali direktorja zadruga podatke in obvestila o poslovanju in gospodarskem položaju zadruga, kakor tudi vpogled v poslovne knjige in korespondenco zadruga. Na pisno zahtevo mora zadruga odgovoriti članu najkasneje v 30 dneh. To pravico ima tudi nekdanji član ali njegov pravni naslednik, dokler ne preneha njegova odgovornost za obveznosti zadruga.

Organi zadruga iz prejšnjega odstavka lahko zavrnejo zahtevo za vpogled oziroma za sporočitev podatkov in obvestil, če bi vpogled oziroma sporočitev podatkov in obvestil po razumni gospodarski presoji zadrugi ali podrejeni družbi povzročila škodo ali če bi bilo z vpogledom oziroma sporočitvijo podatkov in obvestil storjeno kaznivo dejanje ali prekršek oziroma bi bili kršeni dobri poslovni običaji.

31. člen
(redni in izredni občni zbor)

Občni zbor je redni ali izredni.

Redni občni zbor sklepa o sprejemu letnega poročila in razporeditvi presežka oziroma poravnavi izgube, lahko pa tudi o drugih zadevah.

32. člen
(sklic občnega zbora)

Upravni odbor, mora sklicati redni občni zbor po izteku poslovnega leta, izredni občni zbor pa vedno, kadar to zahtevajo koristi zadruga.

Sklic izrednega občnega zbora lahko zahteva nadzorni odbor, ali 1/5 članov zadruga. Zahteva mora biti pisna in mora vsebovati vprašanja, o katerih naj sklepa izredni občni zbor.

Če upravni odbor, najkasneje v dveh tednih po prejemu pisne zahteve ne skliče občnega zbora, lahko izredni občni zbor skliče predsednik nadzornega odbora oziroma člani, ki so zahtevali sklic.

33. člen
(vabilo)

Vabilo na občni zbor je potrebno osebno poslati vsem članom na njihov domači naslov, ali pa, če s tem soglašajo, na njihov naslov za elektronsko pošto.

Med dnem, ko so bila vabila odposlana, in občnim zborom mora preteči najmanj en teden, vendar ne več kot tri tedne.

Vabilo mora vsebovati kraj, datum in uro občnega zbora ter predlagani dnevni red.

Občni zbor ne more odločati o zadevah, ki niso bile posebej uvrščene na dnevni red, predlagan v vabilu. Ne glede na dnevni red, predlagan v vabilu, pa lahko vsak občni zbor odloča o predlogu za sklic novega občnega zbora in o predlogih, ki se nanašajo na vodenje občnega zbora, lahko pa tudi obravnava pobude in predloge članov.

Na zahtevo člana je treba uvrstiti na dnevni red občnega zbora sklepanje o zadevi, če je zadruga prejela njegovo pisno zahtevo, še preden je bilo vabilo za občni zbor poslano članom.

Če občni zbor sklepa o letnem poročilu in delitvi presežka oziroma poravnavi izgube, spremembi zadružnih pravil, statusnem preoblikovanju ali prenehanju zadruga, morajo biti predlog letnega poročila skupaj s poročilom o poslovanju in poročilom o pregledu letnega poročila, predlog za spremembo zadružnih pravil, kakor tudi predlog za statusno preoblikovanje ali za prenehanje zadruga na vpogled vsakemu članu na sedežu zadruga od dneva, ko je bilo objavljeno ali poslano vabilo na občni zbor.

Ne glede na določbe prejšnjih odstavkov tega člena velja sklep, ki so ga soglasno sprejeli in podpisali vsi člani, kot sklep občnega zbora.

34. člen (sklepčnost)

Občni zbor lahko sklepa, če so navzoči in zastopani člani ali predstavniki, ki imajo več kot polovico od celotnega števila glasov.

Po poteku ene ure od začetka, lahko sklepa občni zbor ne glede na število glasov navzočih in zastopanih, če so bili člani ali predstavniki na to posebej opozorjeni v vabilu na občni zbor.

35. člen (odločanje)

Občni zbor sprejema sklepe z večino glasov navzočih in zastopanih članov ali predstavnikov, razen tistih, ki ne morejo uresničevati glasovalne pravice iz razlogov, navedenih zakonu ali teh pravilih.

Pri volitvah se šteje, da so izvoljeni tisti, ki so dobili največ glasov. Če je dvoje ali več kandidatov za isto mesto na ponovnem glasovanju dobilo enako število glasov, odloči žreb.

Z najmanj dvotretjinsko večino glasov navzočih in zastopanih članov ali predstavnikov sprejema občni zbor sklepe o:

- spremembi dejavnosti zadruga,
- povečanju zneska ali števila obveznih deležev,
- vzpostavitvi in povečanju odgovornosti članov za obveznosti zadruga ali podaljšanju jamstvene dobe,
- uvedbi, razširitvi, omejitvi ali ukinitvi pravice do več glasov,
- določitvi strožjih pogojev za izstop iz zadruga,
- zmanjšanju pravic članov ob prenehanju članstva ali ob prenehanju zadruga,
- statusnem preoblikovanju zadruga,
- ureditvi možnosti za sprejem članov vlagateljev,
- uvedbi ali povečanju najnižjega zneska osnovnega kapitala.

Član oziroma pooblaščenec, ki se ni strinjal z enim od sklepov iz prejšnjega odstavka in je še pred koncem občnega zbora zahteval, da se njegovo nesoglasje vpiše v zapisnik, lahko v 60 dneh po končanem občnem zboru da odpoved in izstopi iz zadruga, tako da ta sklep zanj ne učinkuje. To pravico ima tudi član, ki ni bil na občnem zboru, če v enakem roku zadrugi pisno odpove članstvo zaradi nestrinjanja s takšnim sklepom.

36. člen (izpodbijanje sklepov)

Sklep občnega zbora, ki je v nasprotju s prisilnimi predpisi, je ničn.

Sklep občnega zbora, ki je v nasprotju z zadružnimi pravili ali daje neupravičeno korist enemu ali več članom oziroma drugim osebam v škodo zadruga, lahko vsak član zadruga, vsak član upravnega ali nadzornega odbora, ki je na občnem zboru posebej nasprotoval sprejemu takšnega sklepa in zahteval, da se njegov protest vpiše v zapisnik, izpodbija s tožbo pri pristojnem sodišču v 60 dneh po končanem občnem zboru.

Ugotovitev ničnosti sklepa občnega zbora lahko kadarkoli zahteva vsakdo, ki ima pravni interes.

Če tožbo za ugotovitev ničnosti ali razveljavitev sklepa vložijo organ, ki zastopa zadrugo, zastopa zadrugo v pravi nadzorni odbor oz. en oziroma več pooblaščenec, ki jih imenuje občni zbor.

Pravnomočna sodna odločba o ugotovitvi ničnosti ali o razveljavitvi sklepa občnega zbora učinkuje za vse člane.

37. člen
(zapisnik)

O delu občnega zbora mora biti sestavljen zapisnik.

Zapisnik občnega zbora vsebuje kraj in čas občnega zbora, seznam navzočih članov, sprejete sklepe z navedbo izida glasovanja in morebitna ločena mnenja članov ali predstavnikov.

Zapisnik podpišejo predsednik občnega zbora, zapisnikar in najmanj en overitelj, ki ga izvoli občni zbor.

V desetih dneh po končanem občnem zboru mora biti zapisnik na vpogled vsem članom na sedežu zadruga, tistim članom, ki to zahtevajo, pa tudi poslan njegov prepis in fotokopija ali elektronski zapis na stroške zadruga.

38. člen
(vodenje)

Občni zbor praviloma vodi predsednik zadruga.

Če skliče občni zbor nadzorni odbor, vodi občni zbor predsednik nadzornega odbora, če pa skličejo občni zbor člani, pa eden izmed teh članov, ki ga člani izberejo.

Ne glede na določbe prvih dveh odstavkov lahko občni zbor sklenu, da ga vodi član zadruga, ki ga izmed navzočih posebej izvoli občni zbor.

Če je glasovanje tajno, mora občni zbor izvoliti najmanj tričlansko volilno komisijo.

39. člen
(primeri, ko član ne more uresničevati glasovalne pravice)

Član oziroma predstavnik ne sme osebno niti po zakonitem zastopniku oziroma pooblaščenju glasovati na občnem zboru, če občni zbor sklepa o njegovem zahtevku ali obveznosti do zadruga oziroma o zahtevku ali obveznosti koga drugega do zadruga, pa ima član oziroma predstavnik v tej zadevi, čeprav gre za zahtevek ali obveznost druge osebe, zadrugi nasproten interes.

Člani, ki jim je bil poslan sklep o izključitvi, članstvo pa jim še ni prenehalo, oziroma člani, ki niso izpolnili dospele obveznosti iz prevzetega deleža niti v tridesetih dneh po pisnem opominu, ki jim ga je zadruga poslala s priporočenim pismom, na občnem zboru ne morejo uresničevati glasovalne pravice.

Če zadruga sklepa pogodbo s svojim predsednikom, zastopa zadrugo nadzorni odbor.

VIII. UPRAVNI ODBOR

40. člen (sestava)

Upravni odbor ima predsednika in 4 člane. Če število delavcev zadruga preseže 5, se število članov upravnega odbora poveča s predstavnikom zaposlenih, ki se izvoli na njihov predlog. Ista oseba ne more biti dva zaporedna mandata predstavnik zaposlenih.

Član upravnega odbora je izvoljen za mandatno dobo štirih let. Mandat članov upravnega odbora začne teči z dnem njihove izvolitve.

Člani upravnega odbora so po poteku mandata lahko ponovno izvoljeni, prav tako predsednik in podpredsednika.

Članu upravnega odbora preneha mandat zaradi odstopa, odpoklica, odstavitve ali prenehanja članstva.

41. člen (pristojnosti)

Upravni odbor ima sledeče pristojnosti:

- sprejema Poslovnik upravnega odbora

- spremlja in nadzoruje potek izvajanja projektov,
- potrjuje Vmesna (medletna) in letna poročila o porabi finančnih sredstev in izvajanju projektov
- obravnava predlog poročila o izvedbi programa dela in finančnega poročila za preteklo leto
- pripravi letni poslovni načrt,
- pripravlja predloge sklepov za občni zbor in sklicuje občni zbor zadruga ter izvršuje naloge, ki mu jih naloži občni zbor
- odloča – po pridobitvi mnenja nadzornega sveta - o lastniškem vstopu v tretje pravne osebe
- spremlja rentabilnost zadruga
- skrbi za redno in pravočasno sestavljanje periodičnih poročil in letnega obračuna
- pripravlja predloge sprememb Pravil zadruga
- odloča o sprejemu v članstvo in izključitvi iz zadruga ter vodi imenik članov,
- zagotavlja obveščanje vseh zainteresiranih skupin o tekočih in nadaljnjih aktivnostih zadruga,
- v primeru ugotovljenih kršitev sprejme ustrezne ukrepe,
- predlaga občnemu zboru revizijo poslovanja, ki jo lahko opravi tudi notranji revizor ustanoviteljev,
- odloča o podelitvi prokure.
- sprejema sistemizacijo delovnih mest v zadruga in letni načrt zaposlovanja,
- sprejema splošne akte zadruga, ki niso v pristojnosti občnega zbora,
- daje soglasje k pogodbam, s katerimi zadruga prevzema obveznosti višje od 10 000 EUR,
- opravlja druge naloge v skladu z zakonom in splošnimi akti zadruga.

Določene zadeve lahko upravni odbor prenese na predsednika. Ne more prenesti pristojnosti za sprejemanja v članstvo, odločanja o pravicah in obveznostih članov in sklepanja o periodičnih in letnem obračunu.

42. člen (prokura)

Upravni odbor lahko podeli prokuro. Prokuro podeli s sklepom o podelitvi prokure in imenovanjem prokurista.

43. člen
(odločanje)

Upravni odbor odloča na sejah, ki jih na lastno pobudo, zahtevo kateregakoli drugega člana upravnega odbora, skliče predsednik upravnega odbora.

Upravni odbor lahko odločitve sprejema tudi na korespondenčni seji, če temu ne nasprotuje noben član upravnega odbora. Na korespondenčni seji ni mogoče sprejemati odločitev iz 5., 6., 7., 10., 15., 16., in 17. alineje 41. člena.

Član upravnega odbora lahko opravlja svoje dolžnosti samo osebno.

Upravni odbor lahko odloča, če so bili vabljeni na sejo vsi člani odbora in je na seji navzočih več kot polovica članov.

Vsak član upravnega odbora ima en glas.

Sklep je sprejet, če je zanj glasovala večina navzočih članov upravnega odbora. V zadevah iz 2. odstavka tega člena je odločitev sprejeta, če zanjo glasuje večina vseh članov upravnega odbora. V primeru enakega števila glasov za in proti, odloči glas predsednika zadruga.

IX. PREDSEDNIK ZADRUGE

44. člen
(pooblastila)

Predsednik zadruga predstavlja zadrugo, sklicuje in vodi občni zbor in skrbi za uresničevanje sklepov občnega zbora.

Predsednika zadruga izvoli občni zbor za mandatno dobo 4 (štirih) let.

Če zadruga nima direktorja, predsednik zadruga tudi zastopa zadrugo v pravnem prometu, odgovarja za zakonitost njenega poslovanja ter skrbi za smotrno poslovanje in organizacijo dejavnosti zadruga.

X. NADZORNI ODBOR

45. člen (sestava)

Nadzorni odbor je sestavljen iz 3 članov, ki izmed sebe izvolijo predsednika. Nadzorni odbor izvoli občni zbor zadruga za mandatno dobo 4 (štirih) let.

46. člen (pristojnosti)

Nadzorni odbor nadzira celotno delo in poslovanje organov zadruga ter skrbi, da je občnemu zboru pravočasno predloženo letno poročilo.

V nadzorni odbor ne sme biti izvoljena oseba, ki je predsednik zadruga, član upravnega odbora ali direktor zadruga.

Pri opravljanju nalog s svojega delovnega področja lahko nadzorni odbor bodisi kot celota bodisi njegovi posamezni člani vsak čas pregledujejo poslovne knjige, spise, listine, vrednostne papirje, blagajno, naprave, blago in drugo premoženje zadruga. Predsednik zadruga in delavci s posebnimi pooblastili in odgovornostmi v zadrugi so dolžni dati nadzornemu odboru oziroma članom nadzornega odbora, ki jih je za to pooblastil nadzorni odbor, vsa potrebna pojasnila.

Nadzorni odbor mora sam nemudoma sklicati občni zbor, če zahtevajo to koristi zadruga, zlasti pa če ugotovi hujše nepravilnosti pri delu in poslovanju zadruga ali hujše kršitve zakona, združnih pravil oziroma sklepov občnega zbora.

47. člen (pregled letnega poročila)

Nadzorni odbor mora oceniti pravilnost in popolnost podatkov v letnem poročilu zadruga. Pred sprejetjem letnega poročila mora opraviti tudi nadzor nad pravilnostjo in zakonitostjo finančnega in materialnega poslovanja zadruga in pravilnostjo vodenja poslovnih knjig. Ocena nadzornega odbora je priloga letnega poročila.

XI. DIREKTOR ZADRUGE

48. člen

Upravni odbor lahko imenuje direktorja zadruge. Direktor vodi poslovanje zadruge v skladu z zakonom, zadružnimi pravili, sklepi občnega zbora in upravnega odbora, organizira delovanje zadruge in skrbi za njeno smotrno poslovanje.

Direktor zastopa zadrugo v pravnem prometu.

Direktor sodeluje na sejah zadružnih organov, razen če organ zadruge sklene, da bo o posamezni zadevi odločal brez navzočnosti direktorja. Direktor na seji upravnega odbora nima glasovalne pravice.

Direktor zadruge ne more biti član upravnega ali nadzornega odbora.

XII. PLAČE, NAGRADE, SEJNINE

49. člen

Višino sejnine in morebitne nagrade za uspešno poslovanje določi za člane upravnega in nadzornega odbora občni zbor.

Skupni znesek plače in nagrade osebe, ki je zaposlena v zadrugi, ne sme presegati 4 kratnika najnižje plače v zadrugi.

Osnova za izračun nagrade za uspešno poslovanje so lahko le rezultati poslovanja, ki zajemajo vsaj 3 letno razdobje.

XIII. ODLOČANJE V PRIMERU KONFLIKTA INTERESOV

50. člen

Člani upravnega in nadzornega odbora ter direktor so dolžni obvestiti upravni odbor o svojem lastniškem deležu v organizaciji, s katero naj bi zadruga poslovno sodelovala, če ta delež presega 5 %. Obvestiti so ga dolžni tudi o tem, da so v takem podjetju člani organov upravljanja.

Dolžnost obveščanja o okoliščinah iz prejšnjega odstavka nastane tudi v primeru ožjih družinskih članov člana upravnega in nadzornega odbora ter direktorja.

V primeru iz prejšnjih dveh odstavkov, se pogodba s takim podjetjem lahko sklene le na podlagi vsaj treh ponudb, ali izvedene analize ponudnikov. Odločitev o sklenitvi take pogodbe sprejme upravni odbor. Član upravnega odbora, ki je v konfliktu interesov, pri tem ne more glasovati in tudi ne sodelovati na seji med obravnavo te točke dnevnega reda.

XIV. VAROVANJE POSLOVNIH SKRIVNOSTI ZADRUGE

51. člen

Vsi člani zadruga, predsednik zadruga in zaposleni v pogodbenih organizacijah, ki za zadruga opravljajo določena opravila, so dolžni lojalno sodelovati pri uresničevanju ciljev zadruga in varovati poslovne skrivnosti.

Člani zadruga in zaposleni v pogodbenih organizacijah morajo poslovno tajnost varovati tudi po prenehanju članskega oziroma pogodbenega razmerja.

Kršitev poslovne tajnosti s strani člana zadruga se šteje kot razlog za izključitev iz zadruga, kršitev s strani člana nadzornega odbora pa predstavlja utemeljen razlog za predčasen odpoklic z mesta člana nadzornega odbora zadruga. Kršitev s strani pogodbene organizacije se šteje kot razlog za odpoved pogodbe.

XV. PRENEHANJE ZADRUGE

52. člen

(prenehanje zadruga)

Zadruga preneha:

- če ji je izrečen ukrep prepovedi opravljanja dejavnosti, ker ne izpolnjuje pogojev za njeno opravljanje, in v roku, ki ji je določen v izreku ukrepa, ne izpolni pogojev za opravljanje dejavnosti oziroma ne spremeni dejavnosti,
- če se spoji z drugo zadruga, pripoji drugi zadruga oziroma razdeli na več novih zadruga,
- če se s pravnomočno odločbo sodišča ugotovi ničnost njenega vpisa v register,

- po končanem stečajnem postopku,
- če tako odloči občni zbor,
- če se število njenih članov zmanjša pod najmanjše število, predpisano z zakonom, neprekinjeno za najmanj šest mesecev,
- v drugih primerih, določenih z zakonom.

V primerih iz prejšnjega odstavka, razen po 3. in 5. točki, zadruga preneha po opravljenem likvidacijskem postopku.

V primeru iz 5. točke prvega odstavka občni zbor ne more odločiti o predlogu za likvidacijo zadruga, če najmanj trije člani še pred sklepom izrazijo željo, naj zadruga še nadalje obstaja. V tem primeru se mora glasovati poimensko, za tiste člane, ki so glasovali za sprejem predloga, pa velja, da so se s tem odpovedali članstvu. Ta določba smiselno velja tudi za občni zbor predstavnikov, s tem da predstavniki ne morejo sprejeti predloga za prenehanje zadruga, če je zadruga še pred občnim zborom prejela pisne izjave najmanj treh članov, ki niso bili izvoljeni za predstavnike, da se ne strinjajo s prenehanjem zadruga.

53. člen (razdelitev premoženja)

Po poplačilu upnikov v stečaju oziroma likvidaciji zadruga se najprej vrnejo članom prostovoljni, nato pa obvezni deleži.

Drugo premoženje zadruga, ki ostane po poplačilu upnikov in vračilu deležev, se lahko prenese le na drugo socialno podjetje, drugo nepridobitno pravno osebo ali na občino.

XVI. KONČNA DOLOČBA

54. člen

V zadevah, ki jih ta pravila ali drugi akti zadruga ne določajo posebej, veljajo določila Zakona o zadrugah.

V _«kraj»_____, dne _____

Predsedujoči ustanovnemu občemu zboru Sončne »ime kraja«, z.b.o. ali z.o.o.
